

Vitrabilia

PERIODIC AL CENTRULUI CULTURAL INTERNAȚIONAL "GEORGE APOSTU" - BACĂU ● ANUL XII, NR. 2 (17) SEPTEMBRIE 2003 ● LEI 10.000

"Viața ruralului n-are nici complexitatea existenței orășenești, dar nici îngustimea traiului vegetativ. Țăranul viețuiește integral, însă obiectiv. Gîndirea lui e a întregii lumi din care face parte, reacțiile îi sînt uniforme."

(G.CĂLINESCU - *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*)

În fiecare an, ziua de 23 Aprilie este pentru Centrul de Cultură „George Apostu”, prilej de sărbătorire a patronului spiritual, Sfântul Gheorghe, și de comemorare a marelui artist, sculptorul George Apostu.

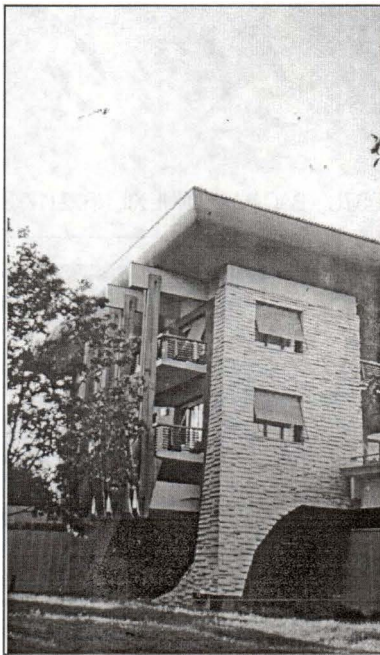
Această întâlnire de suflet, denumită sugestiv **ZIUA CENTRULUI APOSTU**, la care sunt invitați și participă artiști, prieteni ai sculptorului, critici de artă, oameni de cultură, se adresează publicului larg, cu precădere celui tânăr, sensibil și receptiv la fenomenul artistic și cultural.

În acest sens, programul manifestărilor cultural-artistice a debutat și anul acesta, după slujba de pomenire, cu vernisajul expoziției de pictură religioasă pe lemn și sticlă „Icoana, suflet și credință”. Aflată la a VIII-a ediție, expoziția a fost realizată cu lucrări ale talentaților învățați ai Liceului de Artă „George Apostu”, sub competența îndrumare a profesorilor Vasile Crăiță Mândră, Cata Katy, Geo Vaduva, Ion Burlacu, Aurel Stanciu și Luminița Capmare.

Spectacolul muzical-coregrafic ce a urmat, susținut de ansamblul de balet al Liceului de Artă „George Apostu”, coregrafia prof. Simona Baicu, și de corul „Animosi” al aceluiași liceu, - dirijor prof. Silvia Pândaru, a desăvârșit atmosfera spirituală a evenimentului. S-a dansat pe muzica de P.I. Ccaikovski, Bizet, Pierre Wis, Ph. Glaas. Din repertoriul coral am auzit lucrări de Gh. Cucu, Beethoven, Dragoș Alexandrescu, M. Bartholdy, J.S. Bach.

Lansarea numărului 16 al revistei „Vitralliu”, periodicul Centrului Apostu, a marcat inspirat și consistent momentul final al **ZILEI CENTRULUI APOSTU** și al ședinței Consiliului Local Bacău.

Mariana POPA

La Centrul de Cultură „George Apostu”, între 28-30 mai a.c., s-a desfășurat Festivalul Internațional de Film Etnologic și Etnografic „ETHNOS”, având ca organizatori Centrul Național al Creației Populare București, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău, instituția gazdă și Centrul Județean de Cultură Bacău. Manifestarea – aflată anul acesta la a IX-a ediție – a înscris în concurs 23 de filme, semnate de realizatori din România, Republica Moldova, Olanda și Bulgaria, la care s-au adăugat 3 filme (produse de TV București, TVR Timișoara și OWH TV Studio Chișinău) proiectate în afara concursului. Aminim ca, în festival, Bacăul a fost reprezentat de Cine Foto Art (un laborator de creație în domeniul artelor vizuale, recent înființat pe lângă Casa de Cultură „Vasile Alecsandri”), care și-a propus să restituie un obicei de primăvară, întâlnit în satul bacăuan Prăjști, sub numele de „Mătăhalile”.

Și în actuala ediție, cea mai mare parte a filmelor ne-au trimis spre fabuloase orizonturi de viață arhaică, luându-și ca subiecte ritualuri străvechi legate de Moșii de Florii, Caloianul, Păresimile, ori pe cele practice de Cășlegi, de sărbătoarea Sfântului Gheorghe și a Rusaliilor. O temă comună pentru câteva filme a constituit-o folclorul muzical, prezentat fie din perspectiva instrumentelor muzicale tradiționale, fie a două vestite formații (taraful din localitatea Zmău - Iași și fanfara din satul Zece Prăjini), ori a unui „remake” privind strălucita cariera artistică a Angelei Moldovan. De asemenea, au atras atenția filmele consacrate obiceiurilor păstrate de românii din Serbia, prezentării elementelor de civilizație românească aflate în Muzeul din NovSad, sau a creatoarei Maria Balan, care a contribuit deciziv la impunerea în lume a „Școlii de pictură naivă” din Uzdin.

Ca o activitate complementară, în programul festivalului a fost inclusă organizarea expoziției foto „Lemnul – tradiție și modernitate”. Deopotrivă, documentele fotografice etalate ca și expozeul doamnei Oana Petrică, director al Centrului Național al Creației Populare București, rostite la vernisaj, au reușit să pună în valoare dimensiunile unui meșteșug popular tradițional și marile valențe artistice ale iscusiiilor meșteri care și-l asumă. Riguros concepută, expoziția a evidențiat un cuprinzător inventar de obiecte: ustensile casnice (linguri, căuce, sărăcițe, fișe și furci de tors, tipare de caș), obiecte de cult (cruci, icoane), instrumente muzicale (fluiere, buciume, cavale, nauri, tilinci), dar și lucrări de mari dimensiuni (troițe și biserici de lemn, porți, elemente de arhitectură populară și o întreagă tipologie de case țărănești).

Festivalul s-a finalizat cu un colocviu și cu festivitatea de prezentare a laureaților. Juriul acestei manifestări cu caracter competitiv – alcătuit din personalități ale domeniului: conf. univ. Copel Moscu, prof. univ. dr. Florin Mihăilescu, de la Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” și prof. univ. dr. Nicolae Constantinescu, de la Universitatea București – a acordat următoarele premii:

- Premiul I: Ultimul drum al lui Dobai Ilyés de Bordocz Sándor și Benezdi József; producător – TVR Cluj;
- Premiul II (ex-aequo): Mi-e tare dor de Adrian Mișii; producător – Ansamblul Artistic „Ciocărlia” al Ministerului de Interne și O prietenă a românilor de Lucian Ionică; producător – TVR Timișoara;
- Premiul III: Uzdinul Mariei Balan de Brândușa Armanca și Gheorghe Săftăre; Producător – TVR Timișoara
- Mențiuni: Itinerariul folcloric de Natalia Vasilecu; producător – TelcRadio Moldova (Republica Moldova), Moșii de Florii de Felician Sateanu; Producător – Centrul Creației Populare Maramureș și Țara de Piatră de Silvia Pintea; Producător – TVR Cluj.

În continuarea unor ample manifestări consacrate cunoașterii și valorificării creației populare tradiționale (Festivalul Județean de Folclor, Alaiul datinilor și obiceiurilor de iarnă, Festivalul Național de colinde „Florile dalbe” etc.) începând din anul 2000, la Bacău, se desfășoară Festivalul Național „Ion Drăgoi”, oraș devenit pentru câteva zile capitala cântecului popular.

Acest proiect asumat de Centrul Județean de Cultură în parteneriat cu Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău și cu Ansamblul folcloric „Busuiocul” s-a născut din dorința de a atrage atenția asupra existenței, în circuitul viu, a unui repertoriu cu autentice valori artistice, care asigură perenitatea folclorului muzical românesc, prelungind moștenirea tradițională în contemporaneitate. La propunerea maestrului coregraf Petru Vlase - un bun cunoscător al creației populare și un excelent manager în domeniul valorificării acesteia - festivalul a preluat numele virtuozului interpret al folclorului instrumental, violonistul Ion Drăgoi. A fost îndeplinită astfel o datorie de onoare a bacăuanilor - și nu numai a lor - față de un mare artist, care s-a dăruit cu o tensiune exemplară cântecului popular, fără să-și drămuiească efortul.

Cea de a IV-a ediția a avut loc, în perioada 26-29 iunie, spectacolele derulându-se pe o scenă de mari dimensiuni, instalată în parcul sportiv, în prezența a mii de spectatori. Scară de scară, în spectacole au evoluat interpreți vocali și instrumentiști de notorietate, alături de tineri talente care își așteaptă consacrară. Cotele de interes ale festivalului au fost sporite de prezența unei echipe a Societății Române de Televiziune, coordonată de etnomuzicologul Mărioara Murărescu, asigurându-se astfel înregistrarea și transmiterea ulterioară a concertelor, dar și realizarea unei emisiuni de tipul „Moștenitorii” cu câțiva foarte tineri interpreți.

Specialiștii care au onorat festivalul - între care amintim în mod deosebit pe compozitorul, folcloristul și dirijorul Constantin Arvinte, prezent, de altfel, la toate edițiile - prevăd acestei manifestări o viață lungă, și în consecință, au adresat organizatorilor o seamă de recomandări pentru edițiile viitoare. Între altele, se sugerează - pentru diversificarea programelor - să fie invitate grupuri folclorice care valorifică obiceiuri tradiționale exprimate prin cântec și joc precum și țărari cu specificitate zonală (în care viorea deține primul ca nucleu de bază al formației), interpreții înscrisi în concurs să prezinte și melodii din repertoriul lui Ion Drăgoi, iar cântecul propriu-zis (balada, doina) să nu lipsească din recitalurile soliștilor vocali etc.

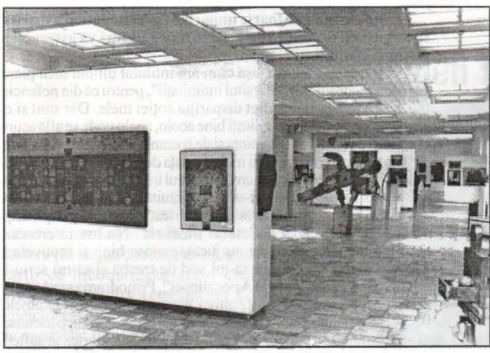
În peisajul mirific al Tescanilor, Centrul Cultural „Rosetti Tescanu - George Enescu”, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău și Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” au asigurat desfășurarea celei de-a XIV-a ediție a Taberei Naționale de Creație Plastică.

Au participat artiștii plastici din România, Republica Moldova și Ucraina, în cele 15 zile (1 - 15 august a. c.) beneficiind de un antrenant program, care a cuprins, între altele, vizionări ale unor filme de artă și etnofolclorice, concerte și o excursie de documentare la mănăstirile din nordul Moldovei.

Tabara s-a finalizat cu o expoziție deschisă la Galeriile de artă „Alfa”, care a reunit lucrările realizate în această perioadă, o seamă dintre acestea urmând a intra în patrimoniul instituțiilor organizatoare.

C.D.

Duminică, 31 august a.c., în spațioasa Galerie de artă „Constantin Brâncuși” din Chișinău s-a deschis Expoziția - concurs „SALOANELE MOLDOVEI”.

Este, negreșit, cel mai amplu proiect cultural, inițiat în dimensiune bilaterală România - Republica Moldova, la care participă peste 300 de artiști plastici din cele 2 țări (pictori, sculptori, graficieni etc.)

Menționând că această expoziție va fi deschisă, la Bacău, în ziua de 10 octombrie 2003, fiind inclusă tradiționala sărbătoare a orașului, prezentăm palmaresul ediției din acest an, a XIII-a, a „Saloadelor Moldovei”:

Marele Premiu *Mihai Grecu*: Florica Prevcnda, București

Premiul Ministerului Culturii și Cultelor, România: Angela Candu, Chișinău

Premiul Ministerului Culturii, Republica Moldova: Carmen Poenaru, Bacău

Premiul Consiliului Județean Bacău: Dan Corghencea, Chișinău

Premiul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău: Dumitru Bolboceanu, Chișinău

Premiul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu”, Bacău: Nicolae Procopenco, Chișinău

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova: Dan Badea, București

Premiul Primăriei Municipiului Bacău: Victor Hristov, Chișinău

Premiul Primăriei Municipiului Chișinău: Ileana Mîcodim, București

Premiul Muzeului de Artă, Chișinău: Ștefan Pelmuș, București

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România: Mihai Țaruș, Chișinău

Premiul Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău pentru participarea la Tabăra de creație Tescani, România: Maya Serbinov-Cheptănanu, Chișinău

Premiul Centrului de Cultură „Rosetti - Tescanu - George Enescu” Tescani pentru participare la Tabăra de creație Tescani, România: Andrei Gamari, Chișinău

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Ucraina pentru participare la Tabăra de creație Sedniv, Ucraina: Petru Lavrente, București

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Ucraina pentru participare la Tabăra de creație Sedniv, Ucraina: Vlad Bolboceanu, Chișinău

Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Ucraina pentru participare la Tabăra de creație Gurzuf, Ucraina: Ioan Vasăi, Moincești

De asemenea, au fost acordate diplome plasticienilor: Crăița-Mândra Marius - Bacău; Javgureanu Adrian - Chișinău, Republica Moldova; Ilie Nicolae - București; Peicev Dumitru - Chișinău, Republica Moldova; Sainciuc Glebus - Chișinău, Republica Moldova; Svernici Igor - Chișinău, Republica Moldova; Vasilițva Ludmila - Odesa, Republica Ucraina

Centrul de Cultură „George APOSTU” aduce cele mai vii mulțumiri celor care, cu generozitate și înțelegere, au sprijinit realizarea celei de a IV-a ediție a Simpozionului Internațional al Artei Naive „Victor Parhon”: SC PAMBAC SA - Președinte Răducan Ion, SC ROLEX SRL - Director Ion Chiriac, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău - Director Constantin Donea.

Simpozionul Internațional al Artei Naive „Victor PARHON”

ediția a IV-a

Sub patronajul Ministerului Culturii și Cultelor din România, Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” Bacău, având ca partener Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău, a organizat în perioada 25 august - 6 septembrie 2003, cea de a IV-a ediție a Simpozionului Internațional al Artei Naive „Victor Parhon”.

Simpozionul este parte integrantă a programului cultural al Centrului Internațional de Cultură și Arte „George Apostu”.

Actuala ediție a Simpozionului - inițiat ca tabără de creație și de întâlniri culturale - a urmărit continuarea și înțărirea schimburilor culturale internaționale, descoperirea și stimularea creativității tinerelor talente în pictura naivă, precum și promovarea pe plan internațional a numelor deja consacrate ale genului.

În acest an au participat artiști naivi din comunitățile sârbești, slovace și românești din Republica Serbia și Muntenegru (Adam Mezin, Steluța Giura, Ștefan Vaiga, Iano Jolnai, Rados Paunovic, Svircev Dragan), Republica Macedonia (Violeta Gorgesca), și

România (Denisa Mihăilă - Timișoara, Valer Gălan - Bistrița Năsăud, Ionelia Caramalau - Galați, Ion Măric - Bacău, Catinca Popescu - Bacău, Constantina Voicu - Bacău, Salomeia Andronic - Răcaciuni, Virginia Bărsan - Bacău).

Pe perioada desfășurării Simpozionului au fost organizate colocvii, gale de film etno-folcloric, recitaluri, excursii la obiective istorice și culturale din Bacău și împrejurimi, precum și din nordul Moldovei.

Cu acest prilej s-a realizat Catalogul de artă al Simpozionului, care îi reușește în paginile sale pe toți participanții la cele patru ediții.

Pe 5 septembrie 2003, cu ocazia închiderii actualei ediții, au avut loc o serie de manifestări culturale și artistice, care au inclus: vernisajul expoziției Simpozionului, lansarea numărului 17 al revistei de cultură „Vitrailiu” a Centrului Internațional de Cultură și Arte „George Apostu”, precum și un spectacol susținut de Ansamblul folcloric „Busuiocul” din Bacău.

George GENOIU: Orice scriitor are câteva obsesii asupra cărora revine

- Domnule Genoiu, spre deosebire de alți confrăți în scrierile dumneavoastră așteptați evenimentele din decembrie pentru a vă muta în Capitală. A fost această decizie definitivă?

- Am părăsit revista "Ateneu" și Bacăul doar ca preocupări, ca așezare într-o nouă muncă, dar afectiv sunt legat în continuare de Bacău. După câte observi, sunt în camera unde mi-am scris și îmi scriu piesele, casa este întregă, nu s-a mișcat nimic de aici. Deci, mie această alternativă îmi convine, prin faptul că așa avrând providența ca aici, la Bacău, să fie un fel de insulă unde să pot reveni, să-mi văd de treaba liniștit.

- O liniște care a fost tulburată abia în 1997, când v-ați lansat, la Bacău, prima carte apărută după 1989...

- După cum s-a observat la lansarea volumului "O lume captivă", am fost destul de emoționat, prin faptul că mi-am revăzut colegii, prietenii și, sincer să fiu, a fost și un moment în care am vrut să verific durabilitatea sentimentelor reciproce și nu m-am înșelat. Colegii și prietenii au rămas aceiași, chiar dacă uneori viața a marcat tenționat dialogul sau monologul, dar mă bucur foarte mult că m-am regăsit într-o atmosferă colegială, prietenească și așa putea spune că în ziua aceea horoscopul - cusut fecioară - îmi preconiza că singur îmi voi face o bucurie. Și, într-adevăr, mi-am oferit-o, dar fără această așezare a sufletului între sufletele semenilor, ale colegilor, ale prietenilor, bucuria ar fi fost parțială. Eu nu sunt o fire egoistă, sunt un om generos, după cum mă cunoști, chiar dacă uneori dramaturgul mai emite și câte o replică mai tenționată. E normal să fie așa și important este cum rămâne sufletul după incidente create. Cartea a reunit, după cum știi, piesele "Împăcare târzie" și "Rătăcii în amurg", care, ca și "Cantonul de vânătoare", cu care am încheiat trilogia, au fost proiectate și gândite înainte de '89. Ca dovadă, primul act din "Rătăcii în amurg" a apărut în "România literară", în iunie 1989, cu titlul "Viața în conchuni" și acest răsmap mi-a dat posibilitatea să dezvolt, să gândească evoluția personajelor în condiții, desigur, de libertate reală a creației.

- Cele două piese fac, după câte am dedus, trecerea de la etapa în care v-ați înscris până în 1989. Aveți un nou program sau păstrați linia dumneavoastră dintoarea? Și când spun asta mă gândesc în deosebi la ideea aceasta a cuplului, care a fost prezentă în mai toate piesele...

- Eu n-am fost niciodată preocupat să scriu precum Brecht, precum Eugen Ionescu, precum, eu știu, alte reperi - pe care mi le puteam însuși. Eu consider că o cultură este necesară, dar ca nu trebuie să îl influențeze pe autor încă să-și piardă propria identitate. Să vreau să scriu altfel nici nu pot! Oricum scriitor are câteva obsesii asupra cărora revine și cuplul este o relație etern umană. Așa cum au observat unii critici, am o anume înclinație pentru personajul feminin, pentru că în această identitate umană se pot deslăși fațete ale misterului. De fapt, unul din esențiale publicate în volumul "Subiecte teatrale" este intitulat chiar "Misterul femininității". Eu am căutat ca teoria dramei, teoria teatrului pe care am formulat-o să-l facă pe dramaturgul Genoiu să înțeleagă mai bine și să se determine din el însuși. Lecțiile teatrului sunt nenumărate, sunt importante și cu am căutat pe cât posibil să le deslășesc și să le asimilez. Cred că școala clasicilor este bine să ne-o însușim. Celelalte variațiuni care, mai rog, se pot produce la un moment dat în scrisul fiecăruia, sunt necesare ca un moment de coagulare a unor stări, a unor sentimente, dar consider că nu trebuie să intrăm în jocul acesta al preferințelor regiilor. Toatădeuna teatrul a avut momente când textul n-a mai avut primatul în spectacol, ci regiul a fost acela care a vrut să se impună prin propria modalitate de expresie artistică. Eu cred în dramaturgie, în rolul acesta pe care îl are dramaturgul care trebuie să construiască și care trebuie să demonstreze ca știe să construiască tipologii, caractere, relații conflictuale firești, toată tehnica aceasta de a ține spectatorul în atenție. Eu cred în teatru bine scris, în consistența replicii. Ceea ce fac regiilor în momentul de față, uneori mă amuza și observ că unora nu prea le stă bine acest teribilism. Îi înțeleg pe unii tineri care vor să citească într-o altă grila "Casatoria" lui Cehov, dar salută faptul că la Naționalul ișorean a fost înregistrată prima reacție a unui consiliu artistic, care a respins o vizionare regională, și mi se pare că aceasta scrie trebuie să se continue, pentru că și acest monopol al regiilor, această înrobire a actorului, considerat ca o marionetă, mi se pare că este în dezavantajul acestuia. Actorul nu mai este un om, un participant creator la actul de creație, ci un executant și cred că unor actori încep să nu le mai convină această manipulare a regiilor, care în foarte multe cazuri devine ostentativă. Dacă privim spectacolele unui mare regizor precum Liviu Ciulei, vom putea constata că acest mare regizor nu există în mișcarea spectacolului decât prin detalii, prin alte sugestii, prin subtilități, prin articulațiile spectacolului. Deci, eu nici o clipă nu am impresia că îl văd pe Ciulei, că îi simt ostentativă. Ci, dimpotrivă, văd, simt că e mai bine potentați textul, simțea e mai bine pus în valoare regiilor și cred că asta și este misiunea regiilor să poartez textul și să valorizeze disponibilitățile actorului. Pentru că în ultimă instanță, așa cum spunea Caragiale, actorul este instrumentul divin și teatrul, dramaturgia este mai mult arhitectură decât literatură. Coincidența face ca Liviu Ciulei să fie un arhitect și probabil că această instrucție, această pregătire l-a ajutat foarte mult în așezarea spectacolului pe o structură arhitectonică. Toate celelalte elemente care fac frumoasă o construcție, elementul pivot fiind actorul, trebuie să distribuie cu foarte multă subtilitate și cu foarte mult rafinament. Asta cred că este lecția pe care trebuie să o învețe regiilor.

- Ați amintit adesea de Teatrul Bacovia, teatru de care este legată cea mai mare parte a activității dumneavoastră de dramaturg. S-a mutat aici nu mai puțin de cinci premii absolute... Cum ați colaborat cu acest colectiv? Cum ați fost receptiv?

- S-au împlinit 30 de ani de când am debutat cu o piesă scurtă - "Cina vreme de veghe" - în care au jucat actorii Stelian Preda și Catalina Murgău. De fapt, e vorba de un spectacol care s-a programat

în afara "Galei recitalurilor dramatice". Tot cu 30 de ani în urmă, după cum bine știi, revista "Ateneu" a inițiat "Gala națională a recitalurilor dramatice" și "Colocviul criticilor de teatru", în contextul cărora s-a și prezentat piesa. Debutul meu ca dramaturg, cu un text publicat, s-a produs în revista "Ateneu", în 1968, deci sunt 35 de ani de când am debutat cu seria pieselor scurte. Trebuie să-ți spun că am parcurs o experiență repetată, cu piese scurte, care au fost publicate mai ales în "Tribuna", în "Cronica", în "Ateneu" și, după aceea, regrupate în volumele "Insoțitorul nevăzută" și "Trecerea prin veranda". Aici, la Bacău, după "Cina la vreme de veghe" s-a montat, în 1973, "Trecere prin veranda verde", în regia domnului Ion Olteanu, care a marcat debutul meu cu o piesă mare. Trebuie să mărturisesc că am avut parte de un debut ce s-a bucurat de o întâmpinare critică favorabilă, asta și pentru că regiul Ion Olteanu a asigurat textului un destin scenic memorabil. Din păcate, cele mai importante roluri, care au rămas creații memorabile, au fost interpretate de doi actori care nu mai trăiesc acum. E vorba de Mișu Rozeanu și Sica Stănescu. Mai ales Sica Stănescu a realizat o compoziție în registru tragic deosebit de emoționant. Au mai jucat atunci și Mircea Belu, care a fost un bun interpret, doamna Doina Jacob, Catalina Murgău... De fapt, cam aceasta mi se pare că a fost distribuția, eu fiind de fapt unii teatru cu un singur decor și cu personaje puține. Dacă ai personaje multe se diminuează universul tipologic și, mai mult decât atât, sunt de fapt ideile ca fiecare personaj să fie principal, să fie important. Nu am personaje secundare, episodice în piesele pe care le-am scris. Un alt spectacol de succes a fost "Doi pentru un tango", cu Constanța Zmeu, Liviu Mholidu, Doina Delcanu, Nicolae Roșioru. A fost regizat de Constantin Dinichioiu, regizor care mi-a pus ulterior, uneori simultan, multe spectacole în scenă, mai ales la Botoșani, dar și la Radio și Televiziune. Un spectacol în care s-a implicat trupa de comedie - pentru că Bacăul a avut și încă mai are, dar a avut la un moment dat o trupă de comedie unică în mișcarea teatrului de la noi. Mai mult decât atât, a existat un regizor, la data aceea, I.Gh. Russu, care a rămas fidel genului și pot să spun că, pentru mine, I.Gh. Russu e unul din regiilor importanți pe care i-a avut teatrul, întrucât el a polarizat o anumită parte din repertoriu. Dacă nu mă înșel, și acum se joacă o piesă pusă de el de nu știu câți ani, ce a trecut de al 500-lea spectacol. Deci, indiferent ce evaluăm se făceau pe scama lui și, sigur, dacă stai mai mult cu cineva te plietiseși, viața a demonstrat că după ce el nu mai este la pupitrul regiilor al teatrului din Bacău, acest lucru se resimte. Acest regizor și actorii Constantin Coșa, Florin Gheuca, regretatul Florin Gheuca, regretatul Puiu Burnea, Nicu Roșioru au asigurat o distribuție, cu Constanța Zmeu, în rolul principal, și cu Ligia Dumitrescu au realizat un spectacol de referință. Un alt spectacol jucat la Bacău a fost cu piesa "Conversație în oglindă", care avea două titluri - "Victima fericită", de fapt titlul normal, de bază, dar tot așa, din motive de cenzură s-a jucat cu titlul "Conversație în oglindă". Tot așa, "Comedie provincială" avea și un alt titlu - "Bârfași interesele". Piesa s-a jucat cu succese publice și de critică, trebuie să o mărturisesc, au jucat Iona Enc, Nicu Roșioru, Florin Zănescu, Stelian Preda. A fost un spectacol în care Ana Ovanez-Doroșenco și decurul lui George Doroșenco au creat o iluzie scenică și montare bine structurată regiilor, iar actorii au fost puși în valoare. Piesele au fost jucate și la Radio, la Televiziune, unde au fost apoi reluate.

- Cum se face că alți fosi jucători la Radio și la Televiziune, dar teatrele din Capitală nu au priizat piesele dumneavoastră?

- În primul rând, eu n-am oferit textele. Nu obișnuiesc să-mi trimit textele decât în urma unor discuții pe care le pot avea. Știu foarte bine că un text trebuie să capete o opțiune regională și că la București erau destui dramaturgi care vroiau să fie jucăți. După cum vedeți, nici la ora actuală nu prea sunt jucăți dramaturgi români. Nu m-a afectat cu nimic, pentru că jucându-mi-se piesele la Radio și la Televiziune am avut sentimentul că sunt mai bine cunoscut. Tin minte că atunci când s-a jucat la Televiziune "Drumul spre Evrești", puși în scenă de actrițe de la Bărlad, unde a avut loc premiera inițială, a fost poate unul dintre cele mai mari succese. Eram oprit pe strada de diverse doamne, de diverse femei, care credeau că eu cunosc povestea vieții. Adică lumea se regăsea, se identifica cu destinele personajelor. Și piesele jucate aici, de asemenea. Deci, nu m-a preocupat, cu având o mentalitate ușor modificată față de alții confrăți. Eu totdeauna am considerat și consider că trebuie să-ți inoculezi o mentalitate europeană. Căci Europa e și la Bacău, și la... Și am avut ca exemplu pe Blaga, care n-a fost jucăți și totuși există. Și alții, și alții... Dacă nu le joacă în București, nu înseamnă absolut nimic. Sunt autori care n-au fost

jucăți la București și sunt jucăți la Paris, la Londrasau în America.

- Anul acesta este foarte important pentru dumneavoastră. În august ați împlinit 70 de ani! Cu ce gânduri vă așteptați la drum în continuare?

- Cu tristeți ascunse, așa cum am intitulat ultima mea piesă. "Tristeți ascunse" sau "Sfârșitul intimității", pentru că din nefericire trăiesc cu moartea în suflet disipării soției mele. Dar sunt și cu speranțe, pentru că nu s-ar simți bine acolo, acolo unde se află acum, dacă ar ști că sunt lipsit de voință și de speranță. Încrederea și speranța au fost, de fapt, poli vechiuri mele în viața de familie, dar și motivele dramelor mele, pentru că eu cred că teatrul trebuia să-l ajute pe om să-și vinde sufletul. Trăim într-o lume bântuită de depresii, bântuită de violențe, o lume confuză și mai ales acum teatrul are nevoie să participe efectiv la vindicarea sufletului omesc. Nu mă interesează deocamdată dacă sunt sau nu jucat, cunosc bine și motivele și prejudecățile, eu continui să-mi văd de treaba și să-mi scriu în continuare "Psihodramele Apocalipsei". Prihodrama cred că este genul de teatru pe care îl pot cultiva, este o continuare a "Dramelor decadentei", am început cu "Dansând cu destinul", "Tristeți ascunse" și voi continua cu piesa la care scriu acum. "Cu moartea în suflet". De asemenea, voi tipări textele legate de preocupările mele de teoria dramei. Poate că sunt singurul dramaturg care a manifestat interes față de teoria și tehnica dramei în perioada postbelică. E adevărat că mulți "profesori" predau la ora actuală cursuri de teoria dramei și apelează la "Subiecte (le) teatrale" publicate de mine la Editura Meridiane în 1978, dar asta este treaba lor.

- Nu v-a tentat să intrați în învățământul universitar?

- Nu, nu am vocație pedagogică, discursul adevărat pentru a fi înțeles. Dacă pagina albă mă stimulează și un partener de dialog este acceptat și mă simt bine, dacă apare un alt personaj care vine în triplu convorbirii, cu sunt cel care tece și ascultă convorbirea celorlalți. Nu-mi place să ies în public, decât prin piesele pe care le-am scris și nu mă pot plânge, din acest punct de vedere, că nu am ieșit în public, cum s-a văzut, pe scena teatrelor din Bacău, Bărlad, Botoșani, Târgu Mureș, Giurgiu sau la Teatrul TV și Teatrul Radiofonic.

- Ultimii ani au fost chiar prolifici și sub aspectul volumelor publicate și al celor jucate. V-ați și reordonat toate piesele scrise de-a lungul timpului într-un șir de nu mai puțin de șase trilogii, așa că întrebarea următoare e firească: aveți de gând să continuați această suită sau ediția de autor publicată e suficientă?

- Această așezare în trilogii a fost o surpriză pentru mine, pentru că inițial nu mi-am propus să scriu trilogii. Am scris piese care au intrat în matricea creatorului și s-a dovedit că, de fapt, au fost trilogii fără să-mi propun, dar ele se pot constitui fără să fie exagerate. "Trilogia destinului" însă a devenit de fapt tetralogie, prin faptul că se adaugă celor trei piese - "Văduve la tinerete", "Bătrânul și inocenta" și "Dansând cu destinul" - piesa aceasta, "Sfârșitul intimității - Tristeți ascunse". Anul acesta, la Editura Muzeului Literaturii Române, apare un volum cu piesele scrise în deceniul 1993-2003, în care sunt publicate "Tetralogia Destinului", pe care am menționat-o, "Trilogia captivă", cu piesele "Împăcare târzie", "Rătăcii în amurg" și "Cantonul de vânătoare", și "Trilogia provincială", cu "Comedie provincială", "Victima fericită" și "Trivial tango".

- Ați avut o bogată activitate și ca editor. Care au fost proiectele de marcă ale Editurii Rampa și Ecranul?

- Rampa și Ecranul este o editură mică, o editură cu preocupări restrânse, care și-a propus să ofere cititorului, culturii scrise din România câteva volume. În primul rând "Sinteze pentru milenii III", consacrată lui "L. Caragiale în fața reacției criticii", de Titu Maiorescu până în zilele noastre, inclusiv spectacolului și filmologia autorului. Vor fi cinci sau șase volume, din care trei deja au apărut. În colecția "Monștrii sacri" au apărut "Birlic", o monografie a lui Valentin Silvestru, "Liviu Ciulei", de Ilana Berlogea și "Horca Popescu". În curs de apariție se află volumele 4-5 de la "L. Caragiale față de reacțiunecriticii", monografie consacrată regiilor lui "Ion Olteanu", care se află la venerabila vârstă de 91 de ani, și o altă colecție de texte, consacrată Ilenei Berlogea, pe care am avut-o și profesora la Facultatea de Teatologie. Făcând selecția pentru volumul acesta "Privire spre teatrul de pretutindeni", așa se va chema, am făcut o selecție din cartile sale cu privire la teatrul medieval european, teatrul expresionist german, Agatha Bărescu, Liviu Ciulei și alte referințe cu privire la tradiția scolii de regie și actorie din țara noastră. De asemenea, în colecțiile de teatru au apărut volumele mele "Teatru", ediție de autor, "Dramele decadentei", "Dansând cu destinul", "Titireca, Inima-Buna" și, în curs de apariție, "Viața secretă a dramei" și "Sfârșitul intimității", o carte de teorie și tehnica a dramei.

- "Titireca..." a surprins lumea teatrală, piesa având un ecou impresionant. Cum v-ați gândit să faceți acest joc?

- Ca editor, dar și prin preocupările mele de teoria dramei și ca teoretician am aprofundat lecțiile teatrului. Subiectele teatrale de care am vorbit au abordat marile lecții ale teatrului pe care am vrut să le înval, acolo unde el s-a constituit în valoare și perenitate. I.L. Caragiale intrând în viziunea mea de editor, am dat publicității unul dintre cauzele berlineze ale dramaturgului, înaintea de a deceda, în care își manifesta interesul să continue subiectul din "O noapte furtunoasă", scriind o comedie despre oligarhia românească în formare, la data aceea, deci să aducă personajele în atenție după 25 de ani. Acolo, în teatrul berlinez menționează un nume, sugerează că s-ar putea aduce personaje din "O scrisoare pierdută" și pomind de la aceste sugestii am căutat să-mi pun în propria grila sugestivă lui, mai ales că piesa am scris-o într-un moment în care societatea românească s-a caragializat într-un mod evident și în curs să se elaboreze această trasatură de caracter. Am adus personajele în ziua de astăzi, dar se aruncă în neamul lui Titireca, în neamurile lor de unde provin, pentru că există o fibră genetică în firea umană și eu am căutat să pun în ecuație aceste personaje și, într-adevăr a ieșit o piesă surprinzătoare și pentru mine, dar m-a ajutat foarte mult într-un moment în care am vrut să mă despart puțin de "Dramele decadentei" și de "Psihodramele Apocalipsei". Am vrut să pua un contrapunct în creația mea, pentru că așa cum în fiecare piesă de teatru contrapunctul pentru dezvoltarea conflictului și a relațiilor dintre personaje este un segment al dramei, contrapunctul trebuie să fie o deprindere și pentru creatorul care reușește să nu se manierezeze.

Cornel GALBEN

La 70 de ani, Eugen Simion este, pentru literatură română și slujitorii ei, un model de dăruire (în slujba cuvântului). De aceea, titlul cărții ce încununează acest eveniment - **Manual de tîdrire a cuvântului**, Ed. Univers Enciclopedic, 2003 - devine mînușă timpului de apostolat în literatură.

Dispuns în șapte capitole inegale, "manualul" are o prezentare multiplă a lui Eugen Simion: prin ochiul intimist, al fiicei, prin operă (din care a selectat fragmente ale "jurnalului parizian" și eseuri din **Fragmente critice**), prin impresiile de lectură și de conduită intelectuală ori morală ale congenerilor, colegilor mai tineri, prietenilor (supra- și subetajați) dar și prin admirația, ca răspuns eseistic (Dedicații), prin provocarea la dialog, la tragerea liniei și adunarea operii (Un foc exact) și dezvăluirea fotografică a unor secvențe de viață. Doar atât? Pentru ce înseamnă Eugen Simion, cartea (care probabil a fost selectată și coordonată de autor) surprinde prin fragmentarism. Dăinuie peste tot vigilența autorului pentru obiectivitate, garanție a unui **spiritus rectus**.

Se știe că Eugen Simion manifestă o superioară iritare la analizele confracțiilor mai mici (deși nu poți fi primul inter pares), dar voi risca să-mi exprim câteva opinii, tocmai din respect pentru omul a cărui operă mi-a procurat, ani la rând, satisfacții intelectuale.

Pseudobiografia, ce ține loc de prefată se vrea o reflectare prin oglinda Celuilalt (fiica de astă dată), deși, în afara de început și sfârșit e o parcimonioasă înregistrare obiectivă a evenimentelor și oamenilor ce au devenit cauză și martori la activitatea criticului Eugen Simion. Am crezut întotdeauna că istoria literară și biografia unui scriitor capătă alt sens și deschide noi unghieri de cunoaștere, când sunt văzute prin ochii urmașului, al trăitorului de aproape și de-un sânge. Foarte puțin din viața criticului și nimic familial, intim nu transpare în această pseudobiografie (care se pare că e mai mult autobiografie), în care cuvintele "tată" și "casă părintească" nu reușesc deloc să acopere o relație defectivă. Finalul, în care se demască spațiul generator și ocrotitor de scris, ducându-mă cu gândul la *Hemingway*, e o bună sugestie de roman.

"Jurnalul parizian" își are meritul și locul său, unic în literatura noastră. Dar, în aceeași manieră, devine și el un pseudojurnal, fiindcă autorul nu-și cenzurează doar expresia, ci și trăirea. Se simte acut pulsul eului prins între două oglinzi bănuitoare de infidelitate. Conștient de sine și de reflectare, Criticul anulează Omul, fiindcă nu vrea și nu poate să eludeze prezența cititorului. De aceea textul și lectorul nu capătă de la autor decât ceea ce consideră conștiința sa că trebuie să

primească, fără a deforma imaginea preexistentă a autorului așa-zisei "mărturisiri".

"Jurnalul" lui Eugen Simion e o consemnare de intelectual, de est, mereu dublat de ochiul critic, dar nu e o mărturisire. În scria despre jurnal este adusă în discuție relația adevăr-minciună-mistificare. Jurnalul e o mărturisire deliberată, deci obsesia că poți minți nu ni se pare justificată. Mai curând, ca trebuie înlocuită cu obsesia de a omite. Impresia consemnată azi despre mine și despre alții poate fi infirmată în timp; dar, chiar dacă eu însumi sunt cel ce mi-o schimb, nu înseamnă că, la data redactării jurnalului, am mințit. A reveni, spre a te corecta sau a anula ceea ce ai scris într-un timp anume, aceasta este o mistificare. A scrie în funcție de ce crezi că așteaptă lectorul și nu în conformitate cu propria-ti gândire / simțire, înseamnă a te minți. În ce ne privește, ca lector de jurnal, nu caut așteptările "fratelui" meu cititor, ci spiritul celui ce a emanat gândirea și sensibilitatea celor scrise.

Tema jurnalului și a jurnalistului devine centrală, avansând pe ideea de debulării: autor-personaj, tată-fiu, om de cultură-om de caracter, cu-națiune. Transpare ideea luptei cu limita, cu improvizarea, cu inhibiția, cu risipirea; ideea apartenenței la o tradiție și necesitatea cultivării sentimentului patern, concomitent cu cel patriotic. Eugen Simion afirmă de mai multe ori că superioritatea spirituală e asigurată, nu atât de inteligență, cât de moralitatea folosirii ei.

În ecuația $Eu - autor = Eu - personaj$, memorialistul apelează la armura timidității. Când însă personajul e Altul, spiritul său renaște, iese din cochilie, se manifestă la arenă deschisă și face risipă de funcția persuasivă a discursului. E clar că "jurnalistul" nu are vocație de confesor, dar o are din plin pe aceea de observator atent și inteligent, de critic moral, care ține la rectilinia spiritului, neaplaudând saltimbancii, chiar când sunt îmbrăcați de gală.

Biroul de scris este lesne substituit cu

catedra, căci identificăm în jurnal sentințe pe tema adevărului, a tinereții (ca "dar urias", ca "veșnică încercare" și "spațiu de nesigurantă") a timpului, a egoismului.

Insistența aceasta obsesivă asupra jurnalului (și-n **Fragmente critice**, IV) devine marca nevoii de confirmare a unei existențe proprii și de către colocolutorul (jurnalul) său. Și atunci nu e jurnalul simptomul unui declin interior? al unei incertitudini existențiale? Actul scrierii are un binefacător dar psihologic, transcriind defularea și convertind-o în consistență (launtric, în siguranță). Când decizi că scrisul substanțializării vocilor tale îl dai la tipar, înseamnă că:

1. ori ai realizat o capodoperă, fără să fi avut această intenție;
 2. ori ai simulat tot acest dialog cu tine (jurnalul tău) privind mereu pe furis la cititor.
- Jurnalul, obiect al proiecției gândurilor și frământărilor zilnice, nu poate fi decât intim și devine public după ce autorul a trecut în Noaptea. Altfel, dacă e gândit din start spre a fi scris, e, ori impresie de călătorie, ori pseudoeseu. Ca literatură nu interesează. Ca fapt divers, da.

La noi a devenit o modă în ultimul timp să se publice jurnale de autori în viață și să se înalțe statui. Nu se pune problema lipsei de merite, ci a lipsei de smerenie. Gestul ni se pare ostentativ, fiindcă nu putem cumpăra un jurnal fără ideea că cel ce l-a scris are să ne dea niște lecții de cum trebuie să fim, fiindcă fără această conștiință a modelului nu poți face publică viața și gândurile tale.

Timpul trăirii. Timpul mărturisirii e o carte de însemnări pariziene, nu un jurnal. Nici etimologic nu se justifică. Este o înregistrare vie, sensibilă, inteligentă a unui lumi văzute cu ochii avizi de est.

Din lupta cu cărțile, iar uncori și cu autorii, Eugen Simion pune în evidență ipostazele criticului literar. "Ființa papivora", el nu înlocuiește devisa de la 1840: "vom critica cartea, iar nu persoana", dar îi adaugă

o spovedanie - măreț, prin ortodoxismul smerenicii, și optimistă, sugrând, uncori, imaginea unui Ovidiu contemporan, altcori, a Tribunalului ce luptă pentru responsabilitate (față de profesie, față de cultură, față de țară și de Timp) și exprimare civilizată a opiniilor, dar, cel mai adesea, imaginea înșinguratului de vocație. Nu o dată, autorul **Literaturii române, azi, al Dimineții poezilor și al Fragmentelor critice** a atenționat asupra necesității respectării unei pedagogii critice, coroborate cu o atitudine derezistență morală, fiindcă, în opinia sa, "Critica nu este un rasfăț, este un efort continuu, aproape monstruos, dezumanizant."

Înrolat voluntar în "armata" literaturii române, criticul își impune, deopotrivă, rigoare și participare, stabilind ierarhii, în timp ce se delimitează prin obiectivitate. Print-o "lectură înceată și gânditoare", care e în cea mai mare parte, o relectură, ajungem la concluzia că **Fragmente critice** e o carte de critică literară și de pedagogie a criticii, în genul **Învățăturilor lui Neagoe Basarab**.

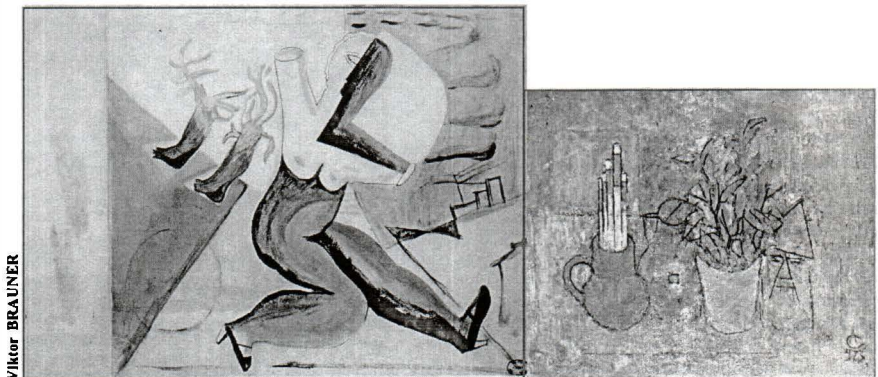
Manualul de tîdrire a cuvântului se vrea o chintesență a unei vieți cărțurărcești, în care omul Eugen Simion e surprins în ipostazele de critic literar, eseist, scriitor. Oglindile în care se reflectă sunt tot trei: obiectivarea cului critic, vocile timpului și cititorii (cititorul abstract este o prezență vic în actul scrierii simioniene). Omul luptă, prin operă, împotriva neantizării timpului existențial. Rigora și veghea estetică se convertesc în apostolatul scriitoricesc. Ori cât ar fugi de atributul didacticismului (care nu e deloc peiorativ, ci impune știința învățării de a lectura pe straturi și de a delibera prin raportare), un critic nu poate fi Bun, dacă nu e dublat de metoda unui profesor autentic. În fața textului literar, Eugen Simion identifica, analizează, compară, creează dincolo de text și se individualizează prin originalitatea stilului și inteligența constatărilor de valoare. Sîngame original metafizice ipostaziază definitiv atitudinea unui scriitor sau altul, criticul avînd capacitatea, dublată de intuiție artistică de a identifica nex-ul originalității unei opere.

Eugen Simion este un bun receptor și un emițător agreabil, capabil să portretizeze memorabil: scriitorii, personaje, ilustre figuri pariziene, dar și pe meșterul nea Marin, ori pe căinele Florică. Nu-i reușește intriga, darnici nu s-a apucat de scris romane, deși tristețea cosmică provocată de pierderea "micii zeități" revelează o capacitate de dispersare a sensibilității (altfel bine și cremonios strunită) până la anularea cului - rezervă de aur pentru un scriitor.

Teama de spontaneitate și de confesiune este vizibilă, chiar când afirmă că se mărturisește. De altfel, mersul pe sîmna între ceea ce-i place și ceea ce nu-i place trasează un exigent traseu ontologic, supus unor principii etice și estetice, atât față de opere, cât și față de autori, atât față de sine, cât și față de coala de scris. Nu știm dacă Adevărul, care este Iisus, există pentru Eugen Simion, dar efortul de a zidi o Operă în care este eliminată orice fisură între acțiune și conștiință, ne îndreptățește să vedem în el un căutător al Adevărului, care zidind, se zidește.

Eugen Simion este o personalitate a culturii române, nu numai un critic literar autentic (cu operă de valoare) și un român de profesie (nu de circumstanță). Dacă, potrivit lui Goethe, cea mai mare fericire este personalitatea, atunci Eugen Simion trăiește (sau ar trebui să simtă) această stare de grație, fiindcă Omul și Opera sunt un reper de conștiința națională.

Tatiana SCORTĂNU

Viktor BRAUNER

CIUCURENCU - "Pensule, flori și maseci"

Biblioteca publică din Bacău - 110 ani de la înființare

La 27 iunie 1893, primarul comunei Bacău, Gheorghe Sturdza - fiul marelui logofăt Beizadea Costachi Sturdza și nepotul întâiului domn pământean al Moldovei, Ionița Sandu Sturdza - invita pe "cetățenii orașului", pe "consilierii comunei Bacău" și pe "membrii Consiliului de administrație ai Societății «Cultura»" la solemnitatea inaugurării primei bibliotecii publice comunale, în localul Primăriei. În anul 1993, cu prilejul sărbătoririi Centenarului, biblioteca și-a onorat cum se cuvenea întemeietorul, la propunerea noastră împlinindu-i-se peste ani și dorința ca instituția să poarte numele tatălui său.¹⁾

Anul acesta, pe parcursul a 3 zile (10-12 iulie), un proiect cultural, însumat din mai multe activități, a fost dedicat marcării celor 110 ani de existență a bibliotecii, evenimentul aniversar fiind susținut cu generozitate de autoritățile administrației publice județene.

Deschiderea oficială a avut loc în eleganta și modernă Sala de ședințe a Consiliului Județean, alocuțiunile rostite reușind să evidențieze semnificațiile sărbătorii chiar și în absența unor invitați, nominalizați în pliantul ce detalia programul manifestărilor.

A urmat un Simpozion ale cărui lucrări - desfășurate de-a lungul a peste 6 ore - au propus teme de stringentă actualitate, antrenând asistența la susținerea unor dezbateri vii, în manieră interactivă, suscitând intervenții, întrebări și comentarii (aprins, pe alocuri), dovadă a competenței, pasiunii, nevoii de dialog și disponibilității de a comunica a bibliotecarilor. Faptul că la susținerea lucrărilor a participat întregul colectiv al bibliotecii noastre (renunțându-se la hotărârea inițială de a fi invitați doar șefii de secții) a sporit eficiența Simpozionului, dând posibilitatea bibliotecarilor tineri - dar și celor cu experiență - să ia contact cu preocupările colegilor din alte biblioteci județene, să le cunoască nivelul profesional și performanțele, să întrezărească perspectivele dezvoltării biblioteconomice românești și europene la care biblioteca din Bacău va trebui să se raporteze, să și le asume, mai devreme sau mai târziu.

Cele 11 comunicări au fost susținute de bibliotecari, directori și directori adjuncți din bibliotecile județene Neamț, Galați, Iași, Brăila și Bacău, cărora li s-au adăugat directorul B.C.U. București, domnul Mircea Regneală și redactorul șef al singurei reviste de biblioteconomie și știința informării din România, domnul Emil Vasilescu. Și doar simpla trecere în revistă a titlurilor comunicărilor, da măsura competenței profesionale a oaspeților noștri. Iată-le: *Informarea audio vizuală în Biblioteca Județeană "G. T. Kirileanu" Neamț* - Angela Calin, *Statutul juridic și social al bibliotecarului public* - Constantin Bostan, *Biblioteca publică și educația adulților din perspectiva Programului Grundtvig 2* - Cristina Catană (Biblioteca Județeană Neamț); *Site-ul Bibliotecii publice "V. A. Urechia" Galați* - Eugen Iordache și Liviu Dediu (Biblioteca Județeană "V. A. Urechia"

Galați); *Prezervarea publicațiilor periodice aflate pe microfilme* - Rodica Draghici și Dragoș Neagu (Biblioteca Județeană "Panait Istrati" Brăila); *Biblioteca rurală aplicată pe nevoile comunității* - Elena Leonte și *Ghidul de indexare Rameau - prezentare generală* - Luana Troia (Biblioteca Județeană "Gh. Asachi" Iași); *Biblioteca publică în secolul al XX-lea* - Mircea Regneală (B.C.U. București); *Valori bibliofile în colecția Bibliotecii "C. Sturdza" Bacău* - Radu Stoian și *Portretul unei Beizadele: Costachi Sturdza, patronul bibliotecii băcăuane* - Marilena Donca (Biblioteca Județeană "C. Sturdza" Bacău).

Statutul juridic și social al bibliotecii publice și al bibliotecarului, prin prisma strategiei guvernamentale, în care bibliotecile sunt considerate instituții de importanță strategică în societatea informațională, dar și în contextul noii legislații în domeniu, perfectibilă în unele aspecte - subiecte ale preocupării constante a asociațiilor de bibliotecari (ABBPR, ABIR, FABR) - nu puteau lipsi dintr-o dezbateră de specialitate. Importanța acordată dezvoltării instituției bibliotecii publice pretutindeni în lume, în pofida proliferării mediilor informatice, a fost demonstrată practic, de comunicările care au avut ca subiect site-ul Bibliotecii "V. A. Urechia" Galați, precum și primul experiment din România întreprins și aflat în stadiu de realizare la Biblioteca "Panait Istrati" Brăila de a prezerva pe suport electronic publicațiile periodice locale, aflate doar la Biblioteca Academiei. Prezentarea Ghidului de indexare Rameau - impresionant instrument tehnic de lucru, însumând mii de pagini, elaborat de specialiștii în biblioteconomie din Franța, pentru care Biblioteca "Gh. Asachi" din Iași a primit copyright-ul și care, odată tradus și implementat în România, va revoluționa tehnica biblioteconomica, cu efecte impresionante asupra performanței comunicării colecțiilor, a fost elementul de noutate absolută al Simpozionului. Bibliotecarii prezenți au mai aflat că în județul Iași, un număr de 30 biblioteci comunale dispun de cel puțin un calculator

și un soft compatibil cu Programul Național TINLIB, reușind astfel să-și diversifice serviciile și să capete un rol distinct în viața comunității locale.

Cea de a doua zi a fost rezervată unei excursii documentare pe parcursul căreia oaspeții noștri au avut posibilitatea să cunoască două importante obiective ale patrimoniului cultural: Centrul de Cultură "Rosetti Tescanu - George Enescu" de la Tescani (inițiator al unor proiecte de amploare națională și internațională) și Mănăstirea Bogdana (monument ecleziastic care concentrează și conservă o valoroasă colecție de carte veche și icoane). Vizitarea amintitelor obiective a adus în discuție probleme legate de starea cărții de patrimoniu în România, de conservarea și valorificarea acestui tezaur spiritual, de lansarea unor noi proiecte, inițiate de bibliotecile publice, în parteneriat, vizând domeniul culturii scrise.

În sfârșit, cea de a treia zi, intens mediatizată, a prilejuit lansarea a 5 cărți semnate de autori băcăuani: *Investiții de conf. univ. dr. Neculai Lupu, O antologie a fabulei românești* alcătuită de prof. Gheorghe Iorga, *Dicționar de cuvinte și expresii latinești și eline în contexte literare românești-abrevieri latinești* de prof. Cristina Popescu și Ecaterina Crețu, *Însemnări de pe acoperișul vieții de Dumitru Brăneanu și Introducere în poezie. O estetică în nuce* de prof. Ioan Neacșu. Sunt cărți de o largă diversitate tematică,

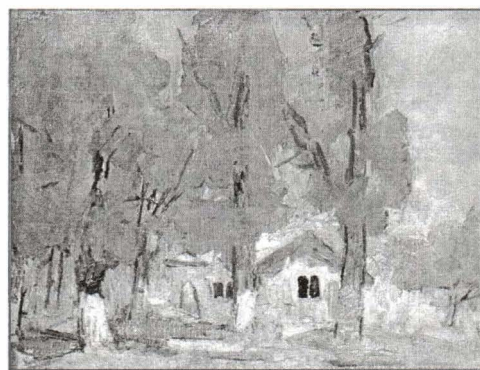
dovadă a preocupărilor creatoare, în varii domenii, ale unor personalități culturale locale, așa cum a răcoșit și din prezentările rostite de către prof. univ. dr. Dumitru Bontaș, prof. univ. dr. Marius Dumitru Paraschivescu, prof. Doina Marinov și Eugen Budău. Un public restrâns, dar de înaltă ținută intelectuală, a întâmpinat cu simpatie și interes aceste noi apariții editoriale, lansate în spațiul ospitalier al Centrului Internațional de Cultură și Artă "George Apostu".

Într-o succintă prezentare, acestea au fost momentele consacrate împlinirii a 110 ani de la înființarea primei bibliotecii publice în ținutul Bacăului.

După o regretabilă perioadă de cenusie în existența sa centenară, nutrim speranța că evenimentul aniversar poate fi înțeleș și ca un semn prin care Biblioteca Județeană "C. Sturdza" anunță că dorește să-și rcoace locul în elita instituțiilor bibliotecare din România.

Marilena DONEA

¹⁾ Marilena Donea; Ion Lazar Paraschiv. **Contribuții la istoricul bibliotecii publice din Bacău.** În: Marilena Donea; Ion Lazar Paraschiv, Radu Stoian. *Biblioteca publică Bacău. Centenar 1893-1993.* Bacău, 1993.

CIUCURENCU - "Pelsaj"

Centrul de Cultură ARCUȘ

Reședința familială nobiliară aparținând familiei *baronilor maghiari Szentkeresztii*, înrudită cu cea a *groșilor austrieci Haller* și cu familia *boierilor români Florescu - Bibescu*, clădirea în care este situat în prezent Centrul de Cultură Arcuș datează din a doua jumătate a sec. al XIX-lea (cca. 1878), fiind cunoscută sub numele de "castelul Szentkeresztii". Trecută în proprietatea Statului Român, în baza Legii Reformei agrare din anul 1945, a servit, pe rând, ca orfelinat și școală de mecanici agricoli, magazie și sediu de C.A.P., devenind după 1968 sediul Casei Agronomului din județul Covasna, iar începând cu anul 1982, intrând în patrimoniul fostului partid comunist, fiind pregătită drept casă rezidențială pentru familia Ceaușescu. În 1990, clădirea - înscrisă în lista monumentelor istorice și de arhitectură ale județului Covasna - și o parte din domeniul aferent au reintrat în proprietatea Statului, fiind trecute în administrarea Ministerului Culturii.

Construită în stil neobaroc, clădirea are două niveluri și demisol. Fațada principală are ca accent terasa susținută de șase coloane clasice, deschisă spre un parc de aceeași factură. În apropierea fațadei posterioare este amplasată capela tinerilor, construită în stil neogotic, părțile de sud și de nord ale clădirii fiind prevăzute cu frontoane laterale mari, bogate în elemente de arhitectură de stil neobaroc.

Ambele fațade ale clădirii sunt deschise către un parc cu plantații bogate și din esențe variate, în cadrul cărui este amenajat un lac artificial și este plantată o livadă de pomi fructiferi. Parcul a fost înființat în 1879, ma joritatea speciilor care îl populază depășind vârsta de 100 de ani, în prezent constituindu-se într-o rezervă dendrologică a cărei valoare constă atât în amenașarea armonioasă, estetică a speciilor cât și în raritatea și frumusețea acestora.

Parcul și livada conservă un adevărat complex expozițional de artă monumentală, interesante și valoroase lucrări de sculptură în lemn, piatră și metal fiind realizate în edițiile Simpozionului Național de Sculptură organizate între anii 1974 - 1981 de Uniunea Artiștilor Plastici din România în colaborare cu organele culturale locale. Se regăsesc aici lucrări de tinerete aparținând unor importanți artiști plastici contemporani: Napolcon Tiron, Koppándi József, Leonard Răchită, Doru Covrig, Mihai Borodi, Ingo Glass, Liviu Russu, Dan Covatăru, Jecza Péter, Mihai Istudor, Nicolae Șaptefrați, Gheorghe Zănescu, Bata Marianov etc, mulți dintre aceștia devenind între timp nume cunoscute în mișcarea artistică europeană.

Servicii: o sală multifuncțională (până la 100 locuri), o sală de conferințe (40 de locuri), două săli a câte 25 locuri (consfătuiri, întâlniri de afaceri, mese rotunde etc.), bibliotecă specializată (documentare și audii muzicale), trei apartamente, cu paturi duble, omologate pentru turism (****), bar cat. II (circuit închis) cu masă de biliard, bănci de agrement. În imediata apropiere: hotel cu 70 locuri - camere cu 2 și 3 paturi, duș și grup sanitar individual (*), teren de tenis bituminat aparținătoare Casei Agronomului. La cerere se asigură masa în regim de cantină, precum și servicii pentru ocazii festive (coctailuri, dincuri, recepții etc.)

Localizare: Centrul de Cultură Arcuș este situat într-o mică localitate rurală, în imediata apropiere a orașului Sfintu Gheorghe, municipiul de reședință a județului Covasna (Adresa: localitatea ARCUȘ - 527166, comuna Valea Crișului, str. Benedek Elek nr. 493)

tel./fax: 40 - 0267 / 373 651, 373 652; e-mail: cca@planet.ro

Transport public - tren, până la Sfintu Gheorghe, pe linia Brașov- Ciceu; autobuz, 6 curse zilnic, cu plecare din Autogara Sfintu Gheorghe.

Centrul de Cultură Arcuș își propune crearea unei dimensiuni culturale proprii, dar și asigurarea unui nivel de reprezentativitate națională și chiar internațională prin inițierea și derularea unor programe și proiecte culturale, dintre care se evidențiază: *Atelierul de dramaturgie originală și creație teatrală în spații neconvenționale pentru studenții din institutele de învățământ de specialitate, Atelierul de traducere și interpretare a creației poetice contemporane ("Reintegrarea literaturii minorităților naționale în viața literară românească", "Prelegerile academice de la Arcuș"), Stagiunea artistică permanentă - muzicală și teatrală și Gala națională a tinerilor laureați ai concursurilor și festivalurilor de interpretare muzicală. Programul de cercetare sociologică "Dimensiuni ale interculturalității în județul Covasna" și serialul de expuneri comentate pe tema relațiilor interetnice "R=17=1", Simpozionul Național de Artă Plastică din cadrul Programului de reabilitare a lucrărilor de artă monumentală realizate în edițiile Simpozionului Național de Sculptură organizate în județul Covasna, manifestarea biennială "Trotuar" din cadrul Programului "Artele alternative/ Alternativa artelor", proiectele "Opinii incomode" și "Vizibilitatea U.E. din zona multiethnică Covasna - Harghita" din cadrul programului "Perspective europene", Colocviile și recitalurile manifestărilor festivaliere organizate în județul Covasna,*

ciul de manifestări "stART" dedicat consacării debuturilor în diverse genuri artistice și lansării acestora în circuitul artistic național, Colocviul tinerilor rezidenți din România prilejuit de desfișurarea Festivalului de teatru neconvențional "Atelier".

Realizez atât riscul cât și inutilitatea formulării unor (noi?) tipare în cultură (într-o perioadă în care acestea...etc. etc.), ceea ce mă determină să abordez circumspect propunerea de a prezenta în "Vitrină" Centrul de Cultură Arcuș, tocmai pentru că o asemenea instituție este recepțivă, chiar și numai instituțional, ca având o dimensiune națională (uneori și "europeană" sau "internațională", în funcție de orgoliile "centrale" sau "locale"...), nivel la care se impune / există obișnuința canoanelor, a definițiilor, reglementărilor ș.c.l. Cu atât mai mult cu cât m-am aflat descoperit în discursul când, în calitate de director al acestei instituții, am fost pus în situația de a încerca o "definiție" a unui centru de cultură: raportându-mă la cel pe care-l conduc de la înființare, am realizat la fiecare încercare că definiția anterioară nu mai este de actualitate, că acest "gen" de instituție nu poate fi fixat în coordonatele imuabile ale "speciei". Spre deosebire de formula clasică a institutiilor specializate într-un anumit domeniu al culturii sau al artei, multe cantonate și uneori anahilozate în inerția lor instituționalizată, centrele culturale - așa cum au fost ele concepute, după model european, la nivelul Ministerului Culturii, în anul 1990 - s-au constituit în structuri abilitate în conceperea și derularea proiectelor și inițiativelor culturale medite, cu deschideri spre propuneri venite din oricare spațiu (fie el de interferența a domeniilor culturale și artistice, clasic sau modern, social, geografic, etnocultural sau etnic), realizând în timp un cadru flexibil pentru organizarea acestora prin asistență logistică și managerială oferită sau asigurată atât manifestărilor de interes național cât și celor izvodite din interesul comunităților locale. Adaptabilitatea la diversitatea acestor inițiativă a determinat surmontarea ideii de "provincie culturală", centrele de cultură devenind locul ideal pentru "descenzalizarea" evenimentului cultural și artistic, indiferent de domeniul sau de organizatorii acestuia, prin intermediul lor creându-se totodată posibilitatea încadrării elementelor de cultură locală, specifice, în contextul celor naționale și europene.

Zona multiethnică a Sud - Estului Transilvaniei, în care își desfășoară activitatea Centrul de Cultură Arcuș, este o zonă

caracterizată prin activitatea unor oameni într-o perpetua informație culturală, dorinți de informație și de acces la aceasta, colportori de nouate culturale care compensează inerția tradiției și vrea să se extragă "provincialismului", dar și de ambiții de sorginte etnic-minoritară ce induc obsesia condiției afirmării identitare prin valoare. Pentru "a face față" necesităților și exigențelor unor asemenea beneficiari ai actului de cultură, dar și pentru "a ne asigura spatele" cu prezența în zonă a valorilor certe ale culturii și artei naționale, a fost necesară acea mobilitate de gândire și de organizare, specifică acestor noi instituții publice de cultură, care să ne permită depășirea condiției de "spatiu de rezidență" și să ne încadreze activitatea între coordonatele ce definesc și condiționează prezența culturală românească în spațiul și contextul celei europene.

Trebuie anticipat impactul cultural al apropriei (re)integrării a României în civilizația europeană, știut fiind că, alături de cel social, inconforțul cultural poate genera conflicte. Trebuie conștientizat faptul că în România nu există clasa de mijloc care, asemenei celei ce a stabilit și a stabilizat nivelul modern și contemporan al civilizației europene, este menită să atenueze aceste conflicte.

Chiar dacă asocierea poate parafortaia, centrele de cultură reprezintă în actuala configurație culturală instituționalizată din România tocmai aceasta "pătura de mijloc": departe de a le respinge, aceste instituții asimilează și promovează ideile elitei intelectuale, făcându-le accesibile și adaptându-le necesităților straturilor culturale mai modeste, atenuând excesivă nonvalorii și a imposturii culturale, filtrând excesele și amortizând increștele divergente. Sunt singurele instituții publice de cultură capabile să preia aceste comandamente, aducându-le la nivelul posibilităților și necesităților societății românești contemporane și transferând în plan cultural obsesivă noastră idee de integrare europeană, pe baza unor experiențe și contacte europene de peste un deceniu transpuse în instrumente de analiză și valorificare a potențialității lor într-o vastă arie culturală, prilej de dialog în ideea disciplinarității și interferențelor civilizatoare. Transgredind relațiile și modalitățile legate de spațiul geografic și etnocultural în care își desfășoară activitatea, cu respectarea identității specifice fiecărui domeniu și tuturor actanților, îmi place să cred că și Centrul de Cultură Arcuș este o asemenea instituție, deschisă tuturor achizițiilor și tradițiilor culturale.

Petter STRĂCHINARU

Ai albit, anarhistule,

Seducătorule, revoluționar ticnit,
tot
mai vrei
Să schimbi lumea,
Ordinea de zi și de noapte,
tot mai vrei să fii iubit,
tot mai speră să nu-și prindă păsăroiul tău
(care mereu ți-a menit singuratarea)
ciocul în lațul de oțel și să fie prăjit pentru cină. Noroc
că mai sunt amatori
pentru lecțiile tale desuete de luptă, teatru și poezie,
altfel de mult ai fi murit de frig și de foame
și de dragoste, visător imbecil,
anarhistule.

27

Dictionar

Carpe diem.

Se remarcă dorința ei de a trăi la fel,
dar mai altfel,
și dorința lui de a trăi total
sau de a muri.
*Ai grijă cum conduci, dacă faci accident să nu mă
rănești.
Nu vreau să sufăr.
Cine vrea ?*
*Nu-mi pun centura.
Îmi limitează libertatea, ca și
fumatul interzis
sau
nu călcați iarba.
Dacă nu ai centura pusă, airbagul nu se deschide.
O coliziune frontală mă ucide instantaneu. Intr-o
fracțiune,
imaginea aia cu creierul care se scurge ca o gelatină
gri,
vrăstată cu sînge, pe care ai remarcat-o în poemele
mele (macabră, ai spus, groaznică) devine reală.*

Prea devreme o pierde,
ce-nscamnă o toamnă și-o iarnă
în eternitatea acestui oraș ?
Dare l a ales și acum numărul pierzător. E încă drogat de ca
ca de
cca mai pură heroină. Ar vrca mult. repede și profund, dar
nu reușește să prindă radiera
din zbor să-i steargă numele
de pe copertă.
*Preadevreme împreună.
E un cuvînt inventat acum
cînd nu mai țin mînte nici un acord pe chitară și nici ea nu
mai există
de cînd am luat-o de gît și-am spart-o de zid
ca să-mi vină versul mortal
ca o mușcătură de viperă.
Preaîrziu împreună.
Alt cuvînt fără viitor,
Care-l face nefericit.
O mai privește o dată
cum vinde ea dezinvolt
două păsări
pe-un ban de aramă.*

Ride amar
repetînd
starcă de risc.

Ce val

*Nu lăsa cîinii comunitari să-mi sfișie lobul urechii. E locul în care-mi șoptești dragostea ta. E
locul unde se-adună întimitatea cînd îmi spui că sunt singurul. E locul de care mă muști cu
tandrețea ta explozivă. E locul în care vrăjitoare distinsе ghicesc cînd va veni secunda de
primăvară. E dureros, dar suportabil.*

*Chiar nu mai contează acum durerea mea hedonistă,
cînd, cu sfișii colorate din mine, te bandajez, atînsă de flacăra cum ești, arsă de gradul trei de
dragoste.*

*Țiganca din Piatra mi-a ghicit că lîngă tine moartea va fi o frumousă și lîngă călătorie! De aia
mă sfișii și te înfășor cu pielea mea. Orice filosofie înseamnă slrșitul poveștii.
Ducă nu te-am impresionat încă, aș mai putea declanșa furtuni, șarje de cavalerie, uș putea edita
volume de versuri. Știi cîți pușcăriși sunt aici în orașul acesta, considerat violet? Trei mii cinci
sute. Îi eliberez (sunt prieten cu directorul închisorii, pot să-l rog) și nimeni n-o să mai observe că
noi doi ne privim, că ne facem semne, că nu plătim taxu pe dragoste interzisă. Dacă-ți trece prin
cap să pleci, pot să lansez hoarde de cîini, regimente cu păsări de pradă conștiente de valoarea
maternă,
ca să te găsească.*

*Muzica ta se aude din capătul celălalt al universului, de acolo de unde vine o durere atroce,
căderea serii, de fapt un container de oțel inoxidabil (plin cu toată dragostea lumii) scaput din
cîrlișul macaralei direct pe pieptul meu, cum priveam manevra cu fușa în sus.
Cam greu să nu urlî de durere. Iar tu nu spui nimic altceva decît că-mi plîng de milă. Mie-mi spui
asta, după ce te-am învățat literă cu literă dictonul "Lamentația distruge nația "... Te invit să
speri. Nu poți avea ceea ce nu speră să ai. Uneori, speranța e zădărnice. Dar singura șansă a
celui căzut e să nu mai speră.
A căzut cineva? Eu sunt încă în picioare, cu pieptul dezgolit în bătaia furtunii, gata să te apăr.*

8

Altă răscruce, noi perspective,
tocmai acum,
la apus.

*Sunt șoferul meu. Conduc rabla asta de o mie de ani.
Consumă mult, dar și eu iubesc mult.
Încă mai merge. Văd că încă mai merge,
poate dă dumnezeu să ajung pînă la prima stație.
De fapt ultima.
Merg cu a cincea,
Mereu am mers cu a cincea,
chiar și cînd soarele era la zenit și-mi intra în ochi, sau
pe drumuri necunoscute mă prindea noaptea. Chiar și
după ce am primit nenumărate, usturătoare amenzi.
Am in inbox your's lasts messages. Cînd te-am avertizat
că am să orbesc sorbindu-te ca pe un alcool interzis
cumpărat pe sub nină de la țigăncile din Piatra, m-ai
rugat să o terminăm.
Ca și cînd aș avea un buton cum e reostatul ăsta de
curent de pe bord, cu care să-mi dau dragostea mai
încet. Unde să fie plasat?
In miocard ?
In crebel ?
In iris ?
În carc glandă ?
Zi-i, deștecapto !*

Cînd mi-au dat spirtul, ciorile cu salbe de aur la piept
mi-au strecurat în buzunar o șuviță din păr de prințesă
de-a lor
și o rotulă de diamant. Asta se potrivește numai unei
singure femei din tot universul.
Trebuie să aiba pielea fină ca o elitră de libelulă ca să i
se vadă perluțele de rubin cum curg pe sub ea.
*Așa mi-au spus și mi-au făcut
șmechereste din ochi.
Șuvița din părul prințesei cred că folosește la
împlinirea farmecului. Așa cred, dar nu-s sigur. Vrei s-o
terminăm, zici?
Și cum ai să-mi dai înapoi rotula de diamant? Ai să
faci o operație? Costă mult o operație.
Să-mi trimiți un mesaj, dacă reușește.*

Poate îmi montez și eu butonul de dat la mic dragostea.

28

Deși contemplația e starcă defintoric pentru această nație.
Mai ales dacă e 13 februarie,
mai ales dacă sunt minus șaptesprezece grade afără,
el arc motiv să nu facă nimic,
doar poate să mimeze gîndirea. De aceea a lasat-o pe ea,
pe iubita lui,
să se instaleze la volan. Nici nu a fost nevoie
să miște scaunul,
pentru ca ea are picioare tot atît de lungi
și poate apăsa pedalele fără probleme pedalele
tărăboanței care poate merge oriunde,
n'importe ou, n'importe quand,
pe care ea o conduce acum.
Ea nu folosește niciodată viteza a cincea.
Arborii,
stîlpii,
peisajul
se perindă mai încet pe lîngă ei și el ar goni cu 160 la ora
pe șoscaua dreaptă,
cu aderență excelentă și vizibilitate maximă. Iubita
însă preferă 90. Cu a patra. El nu se miră.
Mereu ea îi șoptește, cînd fac dragoste,
mai încet,
mai încet,
vrei să mă spargi?
Așa că merg amîndoi spre niciunde, contemplînd împrejurimile,
profînd de clipa de neatenție a umanității..

Poemul din această pagină este un experiment realizat de poetul Dan Mircea CIPARIU în cadrul Taberei de creație "Împreună" de la Runc, județul Bacău (1 - 7 iulie 2003).

Prezentat cu prilejul întâlnirii între participanți și scriitorii Octavian VOICU și Cornel GALBEN, redactorul șef al periodicului "Vitaliu", el trebuie citit ca un poem de sine stătător, contribuția fiecărui autor izvorând din versurile anterioare.

dan mircea cipariu

agenții de la fondul liric
de la neadormirea gândirii
căutau o victorie mai înaltă
decât spaima

lumina pe sală !
strigau chelnerii și agenții
și spaima era o bursă falimentată
de fiecare dintre cei ce n-o vedeau
cum se lăfaia în programele de știri

andrea albu

fiorul de spaimă
vibra cu voci înăbușite
răzând în fața lor
sugestie

umbrele minții pătau pereții
smulgând din întineric
o ceață cenușie,
un gând macabru...
l-am văzut !

alin ivența

înecat în tremur
cu ochii de monstru marin
i-am mângâiat neînțința
și m-am trezit orb
sufletul mat, priviri fără urme...
aștept.
mirosuri de frică flămândă
ies din gunoii putred al peșterii:
ei era în mine

anca sandu

mă plesneste cu o geană reflexivă
peste pântecul purtător de cuvânt
să-mi dai o felie a trupului tău femeie !
chipul meu ceramic începe să se surpe.

scuip pe frunza de mesteacăn esența mea
blestem ce mângâie, să-l nasc idee
travaliul creației, sexul fizico-intelectual
din tot, respir aceeași apă
la moartea cerului pe străzi plângi tu

ioana pavel

aveam creierul ud
mă privea oglinda -
o pânză de păianjen tremura admirativ
piciorul meu de o sexualitate lucioasă
scobit la extremități se unduia rectiliniu
pe goliciunea celuiilalt.
afară întinericul cufunda spiritul în carne
spiritul în păcat
spiritul în rotunjimile marmoree...

de la don cip la aida pulpan trecând prin Runc

cristina andrieș

vorbesc cu oglinda
cine ești ?
nu-mi răspunde...
stă și mă sfidează
de ce te uiți la mine ?
care-i chipul tău ?
tace...
ochii ei se închid. Se sparge
aceasta e fața văzută
a necunoașterii

mădălina cristescu

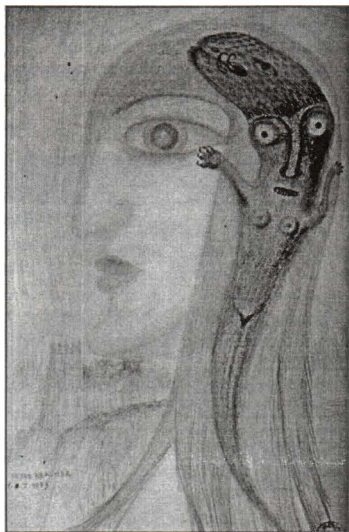
am coborât din trupul meu
care începuse să ia forme
și mi-am spart mîntea în doua.
m-am izbit de prima piatră seacă
ce mi-a ieșit în cale.
sunt ocupată, nu se vede ?!
acum sunt doar carcasa
joc de puzzle
plec să-mi reconstitui trupul !

raluca coman

mă înabușă mirosul de carne arsă pe rug
inima cuvântului martirizat
se zvâcolește în flăcări
oamenii falsifică pașapoarte spre rai
inima se dizolvă în substanța letală a rațiunii
îmi zvâcnesc tâmpelile de pulsul care se stinge
nu vreau nimic și totuși cer
nu vreau nimic și totuși cerul...

claudiu berbec

cerul nu-i rai, domnilor,
mă simt bine în Consiliul meu și stau picior peste picior.
mă deprimă foamea și mă bucură burta plină
sunt un grăsan care n-are nici o treabă cu litera...
tura-vura, alerg și transpir și dorm
și nu uit să țip: mă mănâncă !
nu mă deteriorez, nu mă sting și nici nu mă reapind.
ar trebui să vă-nțreb: cine sunt eu, domnilor ?
sau: ghici ce-i ! dar mai bine-i dacă stau, pentru mine.

Viktor BRAUNER

denisa anca

am ieșit lumina de la ieșire,
a rămas bezna
simt proiecția unui păianjen în ochii mei
asta sunt eu... ?!
restul...suflet format din hârtie,
trupul descompus de venin.
înghet...
craniul meu e gol - am chelit.
asta-i ultimul film de groază pe care l-am văzut

beatrice codreanu

mă doare-n cot
mă doare-n monstrul din mine
uleios rupt putred în materia moartă.
o muscă uleioasă și grasă se plimba printre ruine
coloane strivite de gânduri mari
ochii ei multiplică mizeria dintr-un fals glob
profet al unei lumini acum murdare
monstrul meu e hârtia pe care scriu
mă opresc aici. textul ăsta e mort pentru mine

oana tănăsă

musca lu' beatrice era verde ?
aaa, era uleioasă și atât.
a mea e verde de o jă și-i place să facă miere
și-i place să se scarpine în cot, să mestece gumă.
doar paleta o mai poate ping-ponga
spre clovnul coate-goale;
mă claxonează zadarnic din nas
aud doar muștele și clovni morți
când cineva joacă ping-pong cu o bombă atomică

oana albu

ne mușcă organicitatea de gleznă
și eclipsa ping-pongală tratează demența
în erle de insomnie
sunteți nebuni ?

insectofili primesc mușcătura iubirii;
altruismul din ei ofera palete
pe spinării aspre de fluturi
ce ajung titluri comerciale
sau epitafe pe cord deschis

sebi stoica

oamenii de marmeladă, vestigii ale umanității
luați în vizor
de ființa anorganică a metempsihozei
acum, eclipsați peste măsură,
stau la rând, așteptând
să fie mâncați de cupiditate, de apa mării
scârbiți de lumea puilor galbeni cu cap de maimuța
care încet-încet, pas cu pas,
au fost contaminați
de cruda preferință pentru dulce

aida pulpan

inima ta a devenit cel mai frumos
frigider din lume
mare cât alaska
plin cu foci de marmeladă și șampanii - puse la rece

seara de seară după ce ne așezăm pe cele mai
frumoase fotolii din lume
privim cum
iarna se așază turcește între noi

Bacăul literar

CIUCURENCU - "Natură moartă cu acuarele, cărți și flori"

Silvia ERCUȚĂ

N. 7 iulie 1984, Comănești, județul Bacău
Poetă. Elevă.

1.1. Este fiica lui Ion Ercuță și a Vioricăi, inspectori financiari. Școlaritatea se derulează, integral, în Moinești: clasele I-IV la Școala "Ștefan Luchian", V-VIII la Școala "G. Enescu" și IX-XII (cu bacalaureat în 2003) la Liceul "Spiru Haret". Frecventează, în ultimii 4 ani de școală, Cenaclul literar "Mugurii" al Clubului Elevilor din Comănești (îndrumat de profesorul Leonid Iacob).

1.3. Scrieri: **Starea de vinovăție** (versuri), Iași, Ed. Cronica, 2003 (prefață de Leonid Iacob), col. "Dimineața Cuvântului".

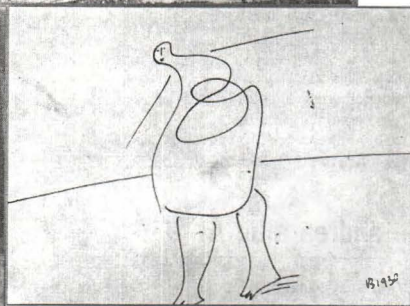
Silvia Ercuță obține premii la Concursul Național de creație literară "Tineri condeie" și la concursul județean "Dintre sute de catarge" (în 2002).

2. Leitmotivul "luminii", de esență blagiană, din volumul **Starea de vinovăție**, produce oaze inefabile într-o poezie de factură meditativă, cu accente dramatice pe alocuri. Cele două texte selectate, **Incandescență** ("Bolnavă sunt după tăcere, / Și-n vene-mi curg ucigătoare flăcări, / Lumina-mi străvezie cade pe florile de crin / Ce se deschid în cod de îngeri. / A lăta soare-am zămislit, / ca din sufletu-mi / Tășnește, prin priviri, lumina") și **Angoasă** ("Mi-e teamă de nopțile reci, / Mi-e atât de teamă / De liniștea lor, / Ca mi-ar zvâcni în tâmpile / Neliniștea adâncului din minc / Și, surzândă, / Mi-ar fereca lumina, / Și m-ar închide în odăile neliniștii") tranzitează către sugerarea, cu mijloace expresive nesperat de mature și convingătoare, a unui climat existențial gravisim, căruia poeta i se circumscrie în mod imperios, prin asumarea "vinovăției" pentru imundul cotidian: "Îmi recunosc vina ! / Da, eu sunt aceea ce-ascunde, noaptea, soarele: / Ca să-mi dezgheț iarna din suflet..." (**Starea de vinovăție**). Atitudinea poetice, exprimată printr-o succedenie de simboluri bine alese, este, în mod funciar, inconsolabilă, provocând incongruențe, confuzii, insensibilități, apatic chiar: "Mă dor apusurile / Și razele și norii și clipele și plopii. / Și chiar cuvintele / Ce s-au lipit de limba / Muțnici..." (**Durere**), "Am început să mă tem de iarnă / Căci mi-au înghețat vârfulurile ascuțite de lăstar" (**Frigul inimii**), "Mi-e frică, / Nu-mi găseș adrenalina, / Nici măcar șipul meu cu speranță. / Mi-e teamă, / Mi-e sete și tremur" (**Adrenalină**), "Cu panica nebună caut / Dreptul de a fi fericită." (**Cu panica nebună**), ș.a.m.d. În schimb, nimic morbid, nimic maladiv în fază incurabilă. Poeta se agăță de "lumina" ca de colacul (existențial) de salvare, emite strategii, a iluminării cu o forță poetică nebănuită, ca în antologica (pentru poezia tânără), **Pulbere de stea**: "De m-ai fi văzut ascară, / Ce departe-am ajuns... / Poate că ți-ai fi dat scama / Ca eram în urma unci comete, / cărcia-i urmăresc de mult, / Din copilărie, / Jocul de lebadă firavă. / Ascară am văzut uimită, / Cum și-a fardat chipul, / Cu pulbere argintie de stea, / Și-n obraji și-a prins stele catifelate. / Și-aș fi rămas așa mai mult, / De nu s-ar fi aprins lumina."

Silvia Ercuță ne oferă, prin acest prim volum de poezii, toate indiciile unci creatoare de mare viitor, de o forță indubitabilă.

Gheorghe VELEA - "Toamnă la Măgura"

VIITOR BRAUNER

Camelia IOSUB

N. 5 ianuarie 1987, Bacău.
Poetă. Elevă.

1.1. Fiica lui Petrea Iosub, mastru în petrol și al Alexandrinci, contabilă. Clasele I-VIII le urmează la Școala "George Enescu" din Moinești, absolvită în 2001. Actualmente, este elevă a Liceului de Arte "George Apostu" din Bacău (secția canto).

1.2. Debutează cu versuri în "Examene" (2000). Debut editorial în 2001.

Colaborează la "Cronica" și în alte publicații locale. Membră a Cenaclului literar "Mugurii" de la Clubul Elevilor din Comănești, județul Bacău (coordonator, prof. Leonid Iacob). În această calitate participă la numeroase concursuri literare destinate autorilor juvenili.

1.3. Scrieri: **Între două lumi** (versuri), Iași, Ed. Cronica, 2001 (prefață de prof. Leonid Iacob), col. "Dimineața Cuvântului"; **Tăcerea cântecelor / Songs Silence**, Bacău, Ed. Corgal Press, 2003 (prefață de prof. Leonid Iacob, English version by prof. Teofana Lavinia Văranceanu)

Inclusă în volumul antologic **Săgetătorul**, Prima promoție de tineri condeie a mileniului III, București, Ed. Ager, 2003 (cd. și pref. de prof. dr. Tudor Opreș).

Obține premii numeroase la concursurile: "Tineri condeie" (1999-2003), "Autori: copiii" (Iași, 1999-II, 2000-III și Marele premiu de debut editorial în 2001), "Dintre sute de catarge" (Bacău) ș.a.

2. Volumul de debut fixează o candidă reflecție lirică a universului copilăriei ("Mă simt copil și vârsta-i ciudată"), perceput ludic ("Copilăria, jocul inocenței..."), axat pe predispoziții ușor pesimiste (tânără creatoare include un

întreg ciclu dedicat nocturnului ori anotimpului toamnei), aflat la hotarul cu cealaltă lume, a adolescenței ("E târziu, e prea târziu... / Sting becul și m-afund în noapte. / Copil nu pot iar să mai fiu / Iar Ala-Bala-i două șoapte", **Ala-Bala**).

Camelia Iosub trăiește cu frecvență starea de imponderabilitate a copilăriei ("Și-n dansul meu frumos / Se-ascund mișcări de grație divină...", **Menueț**), autodefinindu-se liric în raport cu "lumea" cărcia nu-i va mai aparține în curând: "Sunt o biată secunda / Ce mai pică din univers / Și mai aruncă-n urmă copilăria mea...", **Biată secunda**) Desenul liric este grațios, contrapunctat de imaginile indefinite ale viitorului: "Și iarăși vinc-o seară fără de sfârșit...", "Și aștept sub bezna grea și albă...". Demersul se desfășoară progresiv, către o poezie cvasiproblematizată ("Fiindcă cu am intrat în cuvinte..."), în care preaplinul vârstei, cu toate incertitudinile inevitabile, transformă propriul cu într-unul neincăpător, multiplicat în forme proteice: "E prea târziu ca eu să mai fiu cu / Și-n locul meu vin șiruri de alți Eu / Nu pot să fiu decât o mare. / Nu pot să fiu decât pământ; / Și un eu nu îmi ajunge / S-ajung să fiu..." (**Eul neincăpător**).

În al doilea volum, bilingv, în pofida unor platitudini de expresie, Camelia Iosub mănue destul de dezinvolt versul clasic, imprimând acestuia și o profunzime idelică. Demersul poetic capătă o densitate tot mai pronunțată pe tema monocordă a iubirii juvenile, contaminată pe alocuri de luciri bacoviene (Amurg dement, Amorul corb ș.a.).

Bacăul literar

Bianca Maria MARIN

N. 29 decembrie 1993, Onești, județul Bacău.
Poetă. Elevă.

1.1. Părinții: Marian Marin, inginer, și Corina, profesoară. Din 2001 este elevă a Liceului "Nadia Comănești" din Onești. Talent precoce, manifesta aptitudini artistice în domeniul dansului, muzicii, desenului, interpretării dramatice (în limba română și în limba engleză) și al literaturii. Multiplă laureată a Festivalului concurs "Micul Print", a altor concursuri naționale și internaționale pentru copii. O elevă de nota 10 (zece).

1.3. Scrieri: *Nedumeriri* (versuri), Iași, Ed. Siru Haret, 2003.

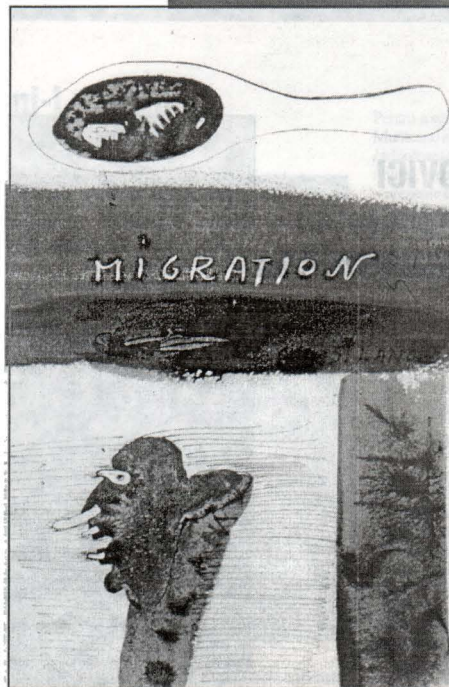
În plan literar, pentru creațiile sale de până acum a primit următoarele distincții: mențiune (în 2000) și Premiul de Juventute (în 2002) la Festivalul Internațional de Satiră și Umor "Mărul de Aur" de la Bistrița; Premiul II la Concursul național "Copiii României creează" (București, 2003); Premiul I.S.J. Bacău și al revistei "Ateneu" pentru poezie la Concursul județean de creație literară "Dintre sute de catarge" (2003).

2. O voce lirică tânără, deși în formare, se anunță a fi Bianca Maria Marin. Fără complexe, nonșalantă, directă, exprimând o robustețe în exprimare care-i depășește vârsta biologică (acum, la zece ani), Bianca Maria Marin atacă teme diverse în creația sa (copilaria, școala, familia, firește, dar și tablouri semnificative din viața de toate zilele, generatoare de naturale "nedumeriri", în fond, întrebări și dileme specifice vârstei). Descătușată de orice inhibiție de ordin livresc, tânără creatoare descifrează, fără a atinge derizoriul, inerțiile din mediul familiar siesi, adoptând, cu evidentă predispoziție, maniera satirico-umoristică, ca în *Nedumerire. Confesiune autobiografică*, unde combate precaritatea ideilor și versurilor din textele de muzică ușoară (gen Andre, Exotic, Asia) și pledează, în cele din urmă, pentru puritatea limbii române, "că, în ca, ne închinăm, / În ea plângem, ne rugăm / Și numai în ea visăm". Dependența de televiziune și de programele sale agresive (publicitate, concursuri de tot soiul) produce derută în formarea sensibilității copil, care este nedumerit în alegerea viitoarei profesii, alta decât cea (comoda, maladivă uneori) de telespectatoare (în *Opțiune*). Detectările (sinonime aici cu "nedumeririle") provin din situații familiare de viață, ca în savurosul text (simplitate, umor ingenios) *Eleva cu celular*, unde se satirizează mania telefonului mobil, utilizat în exces în detrimentul altor ocupații mai utile, într-un final incandescent din punct de vedere satiric: "...Nu, că eu o iau spre... Vest / Și, la valoarea ce-o am, / O s-o șterg peste... Ocean. / Spațiul Schengen nu-mi convine / Aștia e... <<ginte latină>> / Hello! America? / Stai că vin! / Sst! Sa n-aud nici un suspin. / Că revin. / M-aduce Andreea Marin. / Surprize! Surprize!"

Bianca Maria Marin nu posedă acea viziune diafană asupra victiei, comună creatorilor "literari" de-o vârstă cu ea cu pozele despre anotimpuri și doamne învătoare. Cultivă, deocamdată, discursul lirico-narativ într-o variantă franca, interogativă, nemetaforizată și deține, de timpuriu, o imensă cantitate de ingenuitate și de alicritate, ca în patetica *Rugăciune către Sfântul Nicolae, ocrotitorul orașului Onești*, de unde reproducem doar prima strofă: "Sfinte Ierarh Nicolae, / Întelept ocrotitor, / Întinde mâna ta cea dreaptă / Peste-orașul de pc Trotuș / Și greșelile făcute, / Fa să ni se ierte... totuși..."

Pentru Bacaul literar, selecția Biancăi Maria Marin în finalul lucrării, este mai mult decât simbolică.

Germanii consacării literare există. Totul depinde numai de creatoare.

Viktor BRAUNER

Alexandra DRĂGĂSTAN

N. 7 iunie, 1986, Comănești, județul Bacău.
Poetă. Elevă.

1.1. Părinții: Sandel Drăgăstan, sudor, și Elena, gestionar. Urmează cursurile Școlii nr. 10 și ale Liceului Forestier din Comănești. Ca membră a Cenaclului literar "Mugurii" de la Clubul Elevilor din localitatea natală, îndrumat de profesorul Leonid Iacob, participă, încă din clasa a II-a, la numeroase concursuri literare naționale, interjudețene și județene.

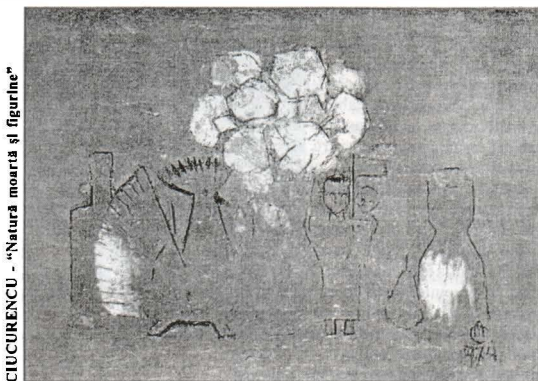
1.2. Debutează cu poezie în "Cronica" (2001). Mai publică în "Examene", "Plaiuri troțușene" (Comănești), în reviste școlare. Debut editorial în 2001.

1.3. Scrieri: *Metamorfoză în oglindă* (versuri), Iași, Ed. Cronica, 2001 (prefață de profesor Leonid Iacob), col. "Dimineața cuvântului".

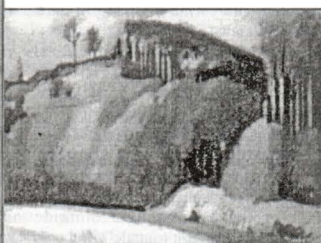
Obține premii pentru poezie la concursurile "Condeii de argint", "Aurori: copii", "Dintre sute de catarge" (Botoșani, Iași, Bacău, Piatra Neamț).

2. Alexandra Drăgăstan parcurge cu talent etapele formării literare de tip cenaclist, "rezolvând" conștiințios seria de teme trasate de profesor, ce se regăsesc în volumul de debut. Utilizând, pe alocuri, un limbaj grandilocvent, tânără creatoare încearcă liric să depășească hotarul dintre copilărie și adolescență, mimând precoce dezolarea și disperarea existențială: "...Supraviețuiesc în orașul pustiu. / Parasita de optimismul fugit tot mai departe. / Aș vrea să știu / De ce aici bănuiești pustietatea?" (*Căutând răspunsul*).

Deocamdată, Alexandra Drăgăstan practică un exercițiu de admirabilă față de Cuvânt, pe un traseu vvasinarciac: "Caldă și tremurătoare e / Beția cuvintelor ce mă inundă. / În universul haotic la care / încă mai contemplan cu ochi de copil / Aici sunt suflete boțite, / De-o falsă lumină / Din care lipsește extazul / Înimilor pure create de cuvinte. // Și totuși mă-mbat cu parfumul / Cuvintelor mele" (*Cuvintele*).

CIUCURENCU - "Natură moartă și figurine"

Gheorghe VELEA - "Berzanti la margine de pădure"

Elena Mădălina IVAN

N. 9 mai 1984, Bacău
Poetă. Elevă.

1.1. Părinții: Gheorghe Vasile Ivan, maistru militar, și Maria Luminița, contabilă. Cursurile primare și gimnaziale le urmează la Școala nr. 10 (finalizate în 1999), iar cele liceale la Colegiul Național "Gh. Vranceanu" din Bacău (cu bacalaureat în 2003).

Pasiunii literare: poezia și teatrul.

1.2. Debutează poetic cu prilejul ediției din 1996 a concursului "Dintre sute de catarge". Debut în presa literară - în "13 Plus" (2000).

Conduce, un timp, cu calități de redactor-șef, revista Colegiului Național "Gh. Vranceanu", "Gaudemus".

1.3. Scrieri: *Dialog cu Îngerul Păzitor* (poeme), Bacău, Ed. Diagona, 2000 (grafica de A.C. și Cristina Lupu).

Își traduce în limba franceză propriile poezii, obținând, în 2001, la concursul organizat în Franța, "Prix de Jeunes Ecrivains".

2. Textele Elenei Mădălina Ivan inunda de sinceritate, pendulând între un idealism juvenil (în primul ciclu, "Trecutul m-a forțat să scriu!") și himera produsă de sentimentul (eternizat) al iubirii (în al doilea ciclu, "Totul e în plus!"). Poeta își imaginează un "dialog cu Îngerul Păzitor" pe tema implicărilor erosului în fază adolescentină, rezultând o materie lirică sub forma versului sau al poemului în proză ce capătă, deseori, esențe intimiste de jurnal. Lirismul provine tocmai din imanența sentimentului erotic, antinomic prin surprinderea inițială a purității lui, inclusiv în cadre onirice ("Erai visul meu și vei fi în continuare ÎNGERUL NEGRU al viselor mele... Mă vei căuta noaptea... mă vei alunga ziua...") sau a inaptității cului liric de a-l cultiva (în ciclul al treilea, "Tu, dulce dragoste, te-am părăsit!..."). Tonul devine aspru, ca după o experiență inadmisibilă: "Pe primul bărbat / l-aș omori, / l-aș îngropa în colțul rotundului Pamânt... / l-aș strivi cu bolovani, / l-așudacu lapte / Și m-aș îmbrățișa / Din necesitate / Dintr-o stare de spirit. / Îmi respect istoria moravurilor. / Impun stilul" (*Întemnițarea suflării*).

Poeta recurge la un limbaj pulsând de modernitate, fentând cu inteligență platitudinile genului, expresia romanticoasă, incitarea telenovelistică. Avem de a face cu o "ars amandi" în starc pură, inedită tocmai datorită științei cu care se recompunc, ca într-un joc de "puzzle", o criză juvenilă de identitate provocată de eros.

Eugen BUDĂU

Concepția lui Ion PETROVICI privind foloasele istoriei filosofiei

O idee centrală a creației lui Ion Petrovici este aceea privind importanța istoriei filosofiei în cadrul oricărei culturi. Marele cărturar știa foarte bine că un cugetător, pentru a deveni filosof cu adevărat, trebuie să fie înarmat cu întreaga problematică a istoriei filosofiei. A demonstrat această înțelegere atât în activitatea practică, în ipostaza de dascăl și cercetător, dar și în contribuția teoretică, în felul în care a abordat tema privind foloasele pe care studiul istoriei filosofiei le aduce filosofiei. Argumente în sprijinul acestei idei, directe ori indirecte, pot fi întâlnite în întreaga sa operă. În plus, a elaborat și un studiu expres cu acest subiect, intitulat *Istoria filosofiei*, publicat în 1926, în volumul *Cercetări filosofice*.

După părerea lui Petrovici, "În istoria sistemelor filosofice se oglindesc starea intelectuală (științifică) a diferitelor epoci și preocupările lor morale" (1). Pentru că chestiunea nu este deloc simplă, filosoful vine cu lamuriri suplimentare, privind modul în care sistemele filosofice reflectă mai bine și mai direct starea intelectuală, respectiv mai șters și mai indirect tendințele morale.

Tendențele morale, mai subiective, sunt, de cele mai multe ori, componente camuflate ale sistemelor filosofice și pot fi descoperite în măsura în care se trădă prin contradicții datorate unor factori de altă natură decât cei intelectuali. Asemenea contradicții pot avea cauze individuale, pot fi explicate pomind de la preceptele morale ale epocii, ori ale popoarelor. Oricum, aceste contradicții "trebuie cunoscute din altă parte, alfel nu vor putea fi lesne deduse din fapturna sistemelor de cugetare. Așadar, nu sistemele slujesc să le cunoaștem pe acelea, ci dimpotrivă ele slujesc să pricepem bine și adănc sistemele, cu deosebire acolo unde sunt mai greu de priceput, din pricina contradicțiilor pe care le înfățișează fie în propria lor structură, fie chiar unele față de altele, mai ales când ele sunt crescute până la un punct, pe aceleași baze științifice. Aceste tendințe etno-politice cunoscute, pot fi utilizate pentru a explica în sistemele acestea ce nu poate să se lamurească numai cu mijloace logice și intelectuale. Și în măsura în care izbutesc să explice aceea ce rămăsese necxplicat mai înainte, în acea măsură participarea lor la sistem, este un lucru dovedit" (2).

În ce privește starea intelectuală, științifică a epocii, aceasta poate fi cunoscută foarte bine din sistemele filosofice. Convingerea lui Petrovici este că "sistemele filosofice, care au văzut că nu pot îndeobște să ne arate curentele morale ale timpului când nu le cunoaștem mai înainte de aiurea, pot admirabil să ne informeze de curentele științifice ale epocii mai bine decât orisicine. Evident putem afla și din altă parte, care este știința cea mai cultivată, într-o vreme oarecare. Dar nicăieri nu putem observa mai bine aceasta, decât acolo unde se afla toate științele împreună, în filosofie" (3).

Oglindind starea intelectuală și preocupările morale ale diferitelor epoci, istoria filosofiei vine, în mod indirect, și în folosul filosofiei. Aceste câștiguri - consideră Petrovici - pot înăuntri actualizarea

sistemelor de gândire, sub cel puțin trei aspecte: (1) al nivelului atins în evoluția spirituală (intelectuală), (2) al nevoilor morale ale vremii și (3) al nevoii oamenilor de filosofie. Acestea însă sunt foloase indirecte aduse filosofiei de către istoria filosofiei, sunt "foloasele pe care istoria filosofiei le aduce istoriei în general" (4).

Dar ceea ce îl interesează mai mult pe Ion Petrovici este influența directă pe care filosofia o primește din partea istoriei filosofice. Pentru evidentierea acestei influențe filosoful pleacă de la adevărul, dovedit și cu alte ocazii, potrivit căruia în elaborarea oricărei explicații științifice trebuie parcurse trei momente importante, respectiv *observația, ipoteza și verificarea*. Dintre acestea cel mai dependent de condițiile temporale, concret-istorice, este verificarea. Aceasta înseamnă că întemeierea teoriilor explicative se realizează după momentul verificării, deci ulterior constituirii lor. "Sistemele filosofice ale istoriei alcătuiesc un hambar de ipoteze, care stau la dispoziția viitorului. Faptele cunoscute se înmulțesc zi cu zi. Dar din moment ce înmulțirea lor interesează numai verificarea, toate construcțiile trecutului, a căror bazare se face ulterior, rămân neatinse, cu valoare de actualizare, cu dreptul să se înfățișeze la verificare" (5). Cele trei momente ale cercetării nu se succed imediat, ci pot fi separate de mari perioade de timp. Este edificator, în acest sens, cazul lui Copernic, "care în teoria sa heliocentrică, n-a făcut decât să reia, verificând-o, o veche și uitată ipoteză a pitagoricilor" (6).

Ideea pe care o cultivă aici Ion Petrovici este că modalitatea de întemeiere a teoriilor explicative după constituirea lor, are o aplicabilitate mai mare în filosofie decât în științe. O explicație a acestui adevăr vine de la faptul că "la speculația filosofică adaosul intelectual la datele experienței este cu mult mai mare decât la științe" (7). Pentru a-și justifica poziția, filosoful român pleacă de la exemple și-și construiește argumentele sub forma unor reguli care explică realitatea.

O primă regulă pe care o formulează, chiar dacă e aproximativă, nu poate fi ocolită în cercetare, întrucât direcționează atenția. Aceasta este: "Cu cât chestiunile sunt mai mărunte și mai speciale cu atât, întemeierea unei explicații tinde a se face mai anterior. Cu cât problemele sunt mai vaste și mai comprehensive, cu atât concepția explicativă se întemeiază mai la urmă, sub forma de verificare a unei ipoteze mintale" (8).

Urmărind universalitatea, gândirea filosofică nu poate porni direct de la fapte concrete, ci de la sintezele parțiale realizate anterior. Cu atât mai mult cu cât aceste sinteze, la rândul lor, au avut pretenția de universalitate. Și este inevitabil - consideră Petrovici - ca atunci când un filosof vrea să cuprindă totul, să nu cuprindă măcar partea. Pornind de aici, filosoful formulează și alte reguli pentru cercetarea filosofică. Una dintre ele este următoarea: "Tot ceea ce în vreunul din sistemele filosofice, istoricește cunoscute, a alcătuit miezul unei chestii sau fondul unei rezolvări, în orice caz alcătuiește o latură a chestiunii sau un element al rezolvării juste" (9).

Pe lângă importanța sa metodologică, această regulă este merituoașă și prin faptul că reliefează importanța studierii istoriei filosofiei. Iar pentru orientarea studiului acestei discipline, Petrovici mai formulează și o altă regulă importantă care spune că "Orice idee filosofică combătută, dar pe care o găsim prezentă, oricât de mascată și de ocult, în chiar sistemele filosofilor care au combătut-o pe față, este o idee indispensabilă, care nu poate să lipsească din nici o construcție filosofică desăvârșită" (10). În acest sens, este oferit ca exemplu atitudinea față de ideea causalității transcendente, la unii dintre marii gânditori, precum Kant, Schopenhauer și Wundt.

Importanța studierii istoriei filosofiei rezultă și din modul specific al filosofiei de a raporta la trecutul său. De cele mai multe ori, cunoașterea este înțeleasă ca un proces continuu, în care rezultatele trecutului constituie punctul de plecare și nivelul la care se adaugă noile descoperiri. Problema este că între filosofie și științele particulare apar deosebiri esențiale în funcție de felul în care rezultatele cunoașterii trecute sunt asumate ca punct de plecare pentru noile cercetări. Pe când la științele particulare "cunoașterea stabilizărilor trecute, se poate reduce la cunoașterea ultimelor stabiliri, neglijându-se, pentru scopurile științifice imediate, istoria completă a rezultatelor anterioare, la filosofie, o astfel de îngrădire, la cunoașterea ultimelor sisteme, e un lucru care n-are înțeles" (11). Altfel spus, "La științele speciale, putem avea prezumția legitimă că noile experiențe sunt mai temeinice decât acele vechi, noile observări mai complete decât acele precedente, teoriile noi mai bogate decât acele pe care le-au înlocuit" (12). Dar în cunoașterea filosofică nu mai este potrivită

o asemenea procedură. "În ce privește construcțiile filosofice, - în complectă deosebire de științele particulare, - luând ca punct de plecare numai concepțiile noi, ne îngustăm principial baza specularilor noastre. Ne lipsim cu aceasta de admirabile elemente care se găsesc în sistemele mai vechi, și față de care, în anumite privințe sistemele noi pot să alcătuiască un regres. De aceea, pe când în științele speciale, pentru a porni mai departe, ne ajunge îndeobște să cunoaștem ultimele teorii, la filosofie nu trebuie să cunoaștem istoria tuturor concepțiilor principale fără deosebire de timp" (13). Pentru ilustrarea acestui adevăr Ion Petrovici demonstrează cum "Platon a văzut mai bine decât Kant extensiunea dialecticii mentale, tot așa după cum Aristotel a pătruns mai bine principiile silogismului, decât Mill" (14).

Încercând să explice această deosebire dintre științele particulare și sistemele filosofice, Petrovici ia în calcul două motive principale. Primul arc în vedere "unilateralitatea obișnuită a sintezelor filosofice" (15). Din această cauză "sistemele noi pot să scape din cuprinsul îmbrățișării lor, părți de realitate, înglobate în sisteme mai vechi, care părți sunt totuși uneori mai însemnate decât acele luate în seama, din anume și anume cauze speciale" (16). O asemenea primejdie nu există în cazul științelor speciale. Al doilea motiv, mai important, este acela că explicațiile filosofice "se pot înfăptui cu metoda apriorică-construcțivă" (17). Astfel "se poate întâmpla câteodată, ca talente și inteligențe, cronologiceste anterioare, să fi stabilit în filosofie lucruri mai exacte, decât cugetătorii mai noi. Din această cauză în istoria filosofiei, nouitatea nu coincide cu exactitatea, în gradul în care coincid în istoria științelor speciale" (18).

În concluzie, Ion Petrovici păstrează aceeași atitudine echilibrată și în înțelegerea raportului dintre filosofie și istoria filosofiei. Nici nu subestimează, nici nu supracstimează importanța istoriei filosofiei pentru filosofie. Realizează o demonstrație rațională, prin raportare la situația științelor particulare. Și constată că, pe când în cazul științelor "studierea istoriei lor e într-o bună parte un lux al curiozității, sau un izvor de inspirații excepționale, la filosofie studierea istoriei sale, e baza vic a mergrii înainte" (19).

Stefan MUNTEANU

NOTE

¹ Ion Petrovici, *Istoria filosofiei*, în volumul *Cercetări filosofice*, Tipografia Ion C. Văcărescu, 1926, p. 106.

² Idem, pp. 107-108.

³ Idem, p. 112.

⁴ Idem, p. 114.

⁵ Idem, p. 115.

⁶ Idem, p. 116.

⁷ Idem, p. 117.

⁸ Idem, p. 116.

⁹ Idem, p. 118.

¹⁰ Idem, p. 119.

¹¹ Idem, p. 121.

¹² Idem, p. 121.

¹³ Idem, p. 122.

¹⁴ Idem, p. 128.

¹⁵ Idem, p. 128.

¹⁶ Idem, p. 128.

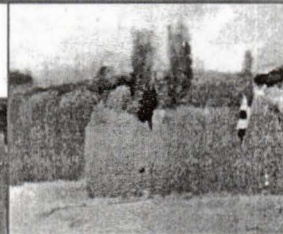
¹⁷ Idem, p. 128.

¹⁸ Idem, p. 128.

¹⁹ Idem, p. 129.

CUCURENCU - "Portretul lui George Calinescu"

Gheorghe VELEA - "Paisaj din Tescani"

Ștefan MUNTEANU ni-l restituie pe Ștefan ZELETIN

„E o mare pagubă pentru filosofia română că o bună parte din opera lui Zeletin n-a putut fi până acum publicată. E cu atât mai trist cu cât nu se știe dacă cel puțin va fi publicată într-un viitor apropiat”.

Nicolae BAGDASAR

Ștefan (Moataș) Zeletin, născut în ziua de 18 iunie 1882 la Burdusaci, județul Tecuci (astăzi, Bacău), mort la 20 iunie 1934, la București, este în filosofia românească „un elev al lui Hegel pe care a încercat să-l împace cu Rousseau” (Petre Pandrea). Teza sa de doctorat, susținută la Universitatea regală Erlangen (Germania), în 1912, cu tema, *Idealism personal împotriva idealismului absolut în filosofia engleză*, a fost apreciată cu „magna cum laude”, anunțând prezența unui nou spirit non-conformist în filosofie. Ștefan Zeletin crede în steaua devenirii sale ca filosof, de vreme ce, comparând filosofia sa cu filosofia kantiană, spune fără rețineră că „una dintre ele este o rătăcire”. Nuanțând, el scrie: „La rădăcinile filosofiei noastre, întocmai ca și la celei kantiene, stă dualismul, mai bine zis antiteza de simțire și gândire. Dar la Kant simțirea e ceva josnic, gândirea ceva nobil, dacă nu dumnezeiesc. Cu totul dimpotrivă la noi: aici simțirea ia demnitatea pe care Kant a dat-o gândirii; aceasta însă, caucigațoarea de simțire, se coboară la treapta pe care Kant a pus pornirile: ea apare ca o piedică a autonomiei vieții, ca o înăbușire a dezvoltării spontane și tulburătoare a armoniei launtrice - a fricării” („Evanghelia naturii”). În 1914 îi apare la Berlin teza de doctorat. Revenit în țară va publica primul volum din *Evanghelia naturii* (1915), *Nirvana*. *Gânduri despre lume și viață* (1928), *Scurtă expunere a filosofiei sceptice* (1923, traducere din greacă a lucrării lui Sextus Empiricus), *Burghezia română. Originea și rolul ei istoric* (1925), *Naționalizarea școlii* (1926), *Neoliberalismul* (1927). Cultivă și eseistica, publicând *Din țara măgarilor*. *Insemnări* (1916) și *Retragerea* (1926).

Constantin Pangrati avansează ideea potrivit căreia „Ștefan Zeletin este un subiect mai puțin cunoscut pe care, în mod conștient, specialiștii din domeniul filosofiei l-au trecut sub tăcere”. Etichetat a fi „idcoloagul burgheziei financiare”, teoretician al liberalismului și neoliberalismului, Ștefan Zeletin a fost marginalizat între cele două războaie mondiale, deși creațiile sale filosofice și sociologice nu i-au lipsit „aparatorii”: Eugen Lovinescu, Garabet Ibrăileanu, Ion Petrovici, Petre Pandrea, Nicolae Bagdasar, Mircea Florian, Tudor Vianu, Alex. Stefanopol ș.a. După al doilea război mondial, lucrările sale sunt considerate în prima fază ca fiind reacționare, pentru că mai târziu, pe fondul unor încercări timide de reconsiderare a creației sale, să fie apreciat ca un adept al materialismului istoric... Minimalizarea sau interpretarea neadekvată, în țară, a opere sale eriau însoțite de o cototul alt percepere în străinătate, unde oameni de știință ca A.G. Frank, S. Amin, H. Wolpe, C. Cardoso, H. Luclau sau I. Wallerstein apreciau la unison „prioritatea paradigmatelor și teoriilor în știința sociologiei mondiale” (Constantin Pangrati).

Recent, prin osărdia universitarului Ștefan Munteanu, Editura Fundației Culturale - Științifice Moldova a Universității „George Bacovia”, *Moldavia*, ne-a restituit două dintre lucrările lui Ștefan Zeletin: *Evanghelia naturii* și *Nirvana*. *Gânduri despre lume și viață*. În peisajul creației filosofice românești, Ștefan Munteanu este deja un consacrat. Lucrările *Dimensiuni ale spiritualității indiene* (Editura Didactica și Pedagogica, 1977), *Picături de filosofie* (Editura Deșteptarea Bacău, 1977), *Filosofia indiană și creația eminesciană* (Editura Didactica și Pedagogica, 1977), *Noi picături de filosofie* (Editura Deșteptarea, 1999) *Fulgurații eminescologice* (Editura Moldova, 2000), *Alte picături de filosofie* (Editura Deșteptarea, 2001) *Domeniile filosofiei* (Editura Moldova, 2001), participarea la seminarii internaționale și naționale de filosofie și estetică, prezența sa permanentă în paginile unor prestigioase reviste

George VELEA - „Ștefan Zeletin în pădure”

științifice și de cultură reprezintă certitudinea unei confirmări incontestabile. Academia Română i-a acordat lui Ștefan Munteanu premiul Ion Petrovici. Apărute în colecția Restituirii a editurii Moldova, în cea de-a doua ediție, cele două lucrări ale lui Ștefan Zeletin, îngrijite și prefățate de Ștefan Munteanu, reprezintă un adevărat eveniment pentru spiritualitatea noastră.

Evanghelia naturii, ediția a II-a, redă textul primului volum al acestei lucrări, publicat în 1915, dar are adăugate, în addenda, studiul *Religia naturii* (aparut în Revista de filozofie nr. 2/1923), identificat printr-o notă de subsol ca fiind capitolul I, cartea a IV-a, din volumul al II-lea al *Evangheliilor naturii*, volum care a avut o soartă vitregă, s-a rătăcit în vâlmașagul întâmplărilor vremii. În cea mai mare parte, textele de bază au fost actualizate de Ștefan Munteanu, din perspectiva ortografică. Ștefan Zeletin dedica „Evanghelia...” „amintirii celor două antipode ale spiritului omnesc, Rousseau și Hegel” iar lucrarea sa se vrea a fi o operă în care „se întâlnește, se pătrunde și se împacă gândirea amândurora”, care opune „unicii evangheliile a dreptului naturii... o „evanghelia a iubirii de natură”. Pentru Ștefan Zeletin, nu rațiunea definește esența umană, așa cum credeau cugetătorii clasici, ci sentimentul. Filosofia autentică nu poate fi fundamentată decât pornind de la sentimentul curat, „ferit de lumina inteligenței”, iar pentru aceasta esența sufletului trebuie căutată acolo unde se dezvoltă spontan, „la omul de rând, și în urmă a încerca de a înțelege natura în aceeași lumină”. Altfel, „cum doctoria nu e bună decât pentru bolnavi, scrie Ștefan Zeletin, tot astfel filosofia de meserie nu e bună decât pentru anormale”. Sau, cum ne-ar spune Ștefan Munteanu, „potrivit concepției lui Zeletin, temelia filosofiei nu poate fi altă decât natura omnească. Iar esența acestei naturi este sentimentul”. Sufletul este sentiment și inteligență. A explica devenirea presupune evidențierea polarității sentimentului și inteligenței, a „a pune în lumină mecanismul ritmului”. Analiza polarității gândire-sentiment îl conduce pe Zeletin la definirea esenței naturii umane: „Eu cred că gândirea e în om ceva secundar și că s-a afla ceva mai adânc și mai însemnat decât ea: sentimentul. Cred că valoarea unui om crește în măsura cu puterea sentimentului și descrește în măsura cu slăbirea sa. Cred, într-un cuvânt, că a fi om înseamnă a avea o inimă”. Dacă ar fi să sintetizăm concepția lui Ștefan Zeletin despre om, probabil că aceasta pledoarie a sa ar fi cea mai nimerită: „Într-o pământ și cere un singur lucru sfânt - natura omnească - și un păcat - acela de a se atinge de dansă”. Pentru mulți însă, „filosofia este negarea înseși a sentimentului”. Dacă aceasta este filosofia autentică, atunci „valoarea unui filosof (...) crește în măsura ce el se leapădă de înrăurirea sentimentului, astfel că, după părerea comună, summus philosophus ar trebui să fie un monstru perfect”.

Ștefan Zeletin crede că idealismul german a căzut victimă unor greșeli psihologice, primatul sentimentului fiind înlocuit cu primatul voinței sau cu primatul gândirii: „la rădăcina filosofiei lui Hegel, ca și a lui Schopenhauer, găsim greșeli psihologice. Voluntarismul lui Schopenhauer pleacă de la identificarea sentimentului cu voința; lamurirea e ca atât sentimentul cât și voința sunt forme de năzuință. Raționalismul lui Hegel se ridică pe identificarea devenirii sentimentului cu devenirea gândirii; lamurirea stă în aceea că gândirea se desfoară la fel ca sentimentul. De aceea noi am crezut de cuviință a lua atitudine față de acești doi gânditori pe cale psihologică”. Aceasta nu înseamnă că autorul „Evangheliilor naturii” respinge „aceste filosofii pe de-a-ntregul”: „Noi păstrăm ceea ce e întemeiat în amândouă, datorăm însă puțin lui Schopenhauer și mai puțin lui Hegel. Astfel noi reluăm atât dinamismul lui Schopenhauer, cât și devenirea lucrului la Hegel: contopim însă aceste două elemente în unul singur, fiindcă am izbutit a afla rădăcina lor comună: sentimentul”.

Nirvana. *Gânduri despre lume și viață* revde, prin grija lui Ștefan Munteanu, lumina tiparului lui după 75 de ani de la prima ediție. Cezar Popocostea avansează ideea că din afonisme „Nirvanet” s-a dezvoltat sămburele ideatic din care s-a dezvoltat întreaga concepție filosofică a lui Ștefan Zeletin: „Conceptul în 1911 (...) ele formează gemenele din care și-a luat ființa, după îndelungate frământări și dibucii, sistemul de gândire aparținând parțial în *Evanghelia naturii*”.

Pentru a surprinde mai fericit aceste „frământări și dibucii”, Ștefan Munteanu include în addenda ediției pe care o îngrijește / prefătează / adnotează / restituie trei eseuri publicate de Ștefan Zeletin în diferite reviste, precum și confesiunile filosofului „Un cuvânt de lamurire” – prezente ca un adaos în lucrarea „Neoliberalismul. Studii asupra istoriei și politicii burgheze române” (1927, Editura revistei „Pagini agreste și sociale”). Cele trei esuri amintite sunt: *Despre ideal*, *De la Faust la Don Juan*. *De la adevăr la iubire*; *Filosofie și filosofi*; *Gânduri despre lume și viață*. *Libertate*. Primele au fost publicate în 1921, în „Ideea Europeană” iar ultimul în „Viața Românească”, în anul 1927.

Poate mai mult decât orice lucrare a lui Ștefan Zeletin, „*Nirvana*...” reflectă cel mai mult credința sa că „filosofia nu e decât umbra ființei omenești proiectată în afară și identificată cu lumea” iar „poezia e mai trebuitoare vieții decât știința”. Cugetând asupra creației filosofice specifice vremii sale, Zeletin alucește în paseism: „Te cuprind o adâncă dezamăgire la priveliștea acestor ființe ciudate, ce gândesc în reverii și vorbesc în silogisme, și nu fără dezgust ajungi la încheierea că filosofi fac și acum tot poezie ca și în vechime. Cu o deosebire însă: în vechime ei faceau poezie bună... Pulsul efermerii noastre ființării este surprins în toată splendoarea dramei sale: „Când ne-am hrănit până la dezgust din unul, alergăm la celalalt; și când ne dezgustăm și de celalalt, ne întorcem înapoi la cel dintâi, caci n-avem alt alege”. Și după ce ne-am istovit puterile în goana acestui rîm zadarnic, dezgustați și de cer și de pământ, închidem ochii. Și aceasta este o viață”.

„*Nirvana*...” este un poem sui generis despre tribulațiile ființării noastre: „Soarta noastră e soarta mingii. Și noi alergăm fără răgaz către un țel, iar când ajungem la el primim drept orice rasplătă – o lovitură de picior. Atunci ne îndreptăm grăbiți pașii către altul, pentru a avea aceeași soartă, și așa mai departe”. Sau: „Astfel, cine și-a închinat viața unui ideal, o încheie cu credința că fericirea trebuie să stea în alt ideal, decât cel următor de dânsul. Cel ce a dus viața lui Faust moare cu dorința de a fi fost Don Juan; iar cel ce a fost Don Juan moare cu dorința de a fi dus viața lui Faust. Nici unul nu pierde credința în ideal, deoarece însă că idealul ales de dânsul nu e cel adevărat. De aici aceasta vesela priveliște: toată viața, Faust și Don Juan se disprețuiesc, la sfârșite își se învidiază”. *Deșertăciunea deșertăciunilor...* O evidente enone... stilistice din Kant, filosof care nu are stăruie în inima sa, Ștefan Zeletin face un elogiu naturii: „Două lucruri umplu sufletul meu de veșnic nescăcută însuflețire: conștiința libertății în mine și măreția naturii în afara de mine. Ele sunt cele două forme, sub care viața firea: esența e a libertatea, forma sub care se arată vederii noastre, măreția. Astfel, măreția naturii e întruparea libertății”. Scrie cu o mar și romantică detașare față de spiritul pozitivist, riguros, textele din „*Nirvana*” - *Filosofie, Filosofi, Iubire, Adevăr, Ideal, Natură, Libertate, Fericire, Filosoful și Poetul* – se hrănesc voluptuos și din virtuțile literaturii, nu numai ale filosofiei. Poate tocmai de aceea au un farmec aparte.

Restituirea celor două lucrări ale lui Ștefan Zeletin de către universitarul Ștefan Munteanu reprezintă un act de cultură de o rară generozitate și de o mare eleganță spirituală, un eveniment cultural remarcabil. „Din păcate, scrie, cu îndreptățire, Ștefan Munteanu, filosofia lui Ștefan Zeletin este încă foarte puțin cunoscută, deși este concepută cu intenția unei terapii spirituale. Se poate spune chiar că textele sale filosofice au avut un destin dramatic. Manuscrisele nu au mai fost editate, textele publicitate au mai fost reeditate, iar comentariile contemporanilor sunt uitate”. Aparatul critic pe care Ștefan Munteanu ni-l oferă slujește minunat înțelegerii adevărate a creației lui Ștefan Zeletin. Universitarul băcăuan, conștient de dificultățile interpretării și recepției filosofiei lui Zeletin, desătează neașteptate perspective pentru înțelegerea acesteia. Prezentăm doar două dintre aceste fericite perspective. „Un plus de înțelegere privind concepția lui Zeletin putem obține și pornind de la o interesantă observație pe care o face Bradbrant Thagore: «Cultura noastră s-a născut în pădurile Indiei și acest legământ al ei și acest mediu i-au întipărit caracterul ei hotărât. Ea este inconjura de viața imensă și felurită a naturii, hrănită și îmbrăcată și ea, profund familiarizată și străns legată de schimbările ei fantomești» (Ștefan Munteanu, „Aspecte privind filosofia lui Ștefan Zeletin”, *Introducere* la „*Nirvana*. *Gânduri despre lume și viață*”, ediția a II-a, Editura Moldova, 2003). „Umanismul de esență romantică, întemeiat pe trairă în unitate cu natura, l-a deteminat pe Ștefan Zeletin să caute în filosofie o terapie a sufletului, ascrenca anticolor. Sub acest aspect, mergând orareum pe direcția eminesciană, el nu poate fi înțeles fără raportare la înțelepciuna veche, mai ales la cea indiană, despre care Lucian Blaga spunea: «În filosofia indică, termenul de cunoaștere nu se mărginește la designarea unor orientări și preocupări exclusiv teoretice. Cunoașterea este un proces de lamurire existențială a omului, un proces launtric de purificare a spiritului, un act de desclențire a unei existențe subiective mai adânci» („Ștefan Munteanu”, *Filosofia lui Ștefan Zeletin*”, revista *Cartea*, nr. 6, 2001). Filosoful cu o generoasă deschidere către valorile universale ale culturii și civilizației, Ștefan Munteanu îl integrează fonic pe filosoful, sociologul, economistul Ștefan Zeletin în concertul cugetării filosofice mondiale. Astfel, restituirea celor două lucrări capătă semnificații speciale pentru cultura noastră. Nu sîntem în fața unor simple reeditări, ci a unei noi perspective pe care cercetătorul băcăuan o deschide pepererii filosofiei zelecinene: „Convengerea lui Zeletin era că omul, înaintînd pe cale rațională, a ajuns să disprețuiască natura, în loc să o iubescă. În aceste condiții, șansa care i-a rămas este să redescopere primatul sentimentelor, cu ajutorul filosofiei, în cadrul asigurat de natură, pe calea gândirii intuitive. Aceasta înseamnă că filosofia nu ogîndește lumea, ci este un poem al sufletului omnesc, nu este o filosofie a obiectului, ci una a subiectului”.

Ion FERCU

13

București

Alexandru CIUCURENCU

Remarcabil în epocă, îndeosebi în deceniile postbelice, Alexandru Ciucurencu (1903-1977) este autorul unei opere ce se înscrie autoritar în istoria artei românești. Drumul lui începe la Tulcea, unde îl aflăm ca ucenic al zugravului Mihail Paraschiv, perioadă după care frecventează Școala de Arte Frumoase din București (1921-1928), unde îi are ca profesori de pictură pe G.D. Mircea și Camil Ressu. După ce lucrează un timp împreună cu artiștii ce formau Școala de la Baia Mare, se îndreaptă spre Paris, studiind la Academia Julian și în atelierul lui André Lhote. În 1948 devine profesor, apoi rector (1957-1968) la Institutul de Arte Plastice "N. Grigorescu" din București. Laureat al Premiului Ion Andreescu al Academiei Române, 1956; Artist al poporului, 1964; membru al Academiei Române, etc.

Hotărâtoare pentru constituirea viziunii sale sunt nostalgia spațiului vast al Deltei Dunării, cu orizonturi calme, monocrome, deschise generos visului și meditației, și, totodată, sugestiile din climatul artistic parizian, în special îndemnul spre rigoare, spre construcție, spre picturalitate, ale lui Lhote. Din multimea de orientări ale anilor postimpresioniști, ce vor alcătui cu un tennon destul de larg Școala de Paris, important pentru tânărul artist rămâne efortul de a face din pictură un mod de comunicare mai directă între sensibilitatea creatorului și realitate. Cel care își va manifesta întotdeauna admirația pentru Luchian va păstra în permanență o punte către lumea vizibilă, interesându-se cu egal interes de o cât mai exactă înregistrare a propriilor tensiuni lirice.

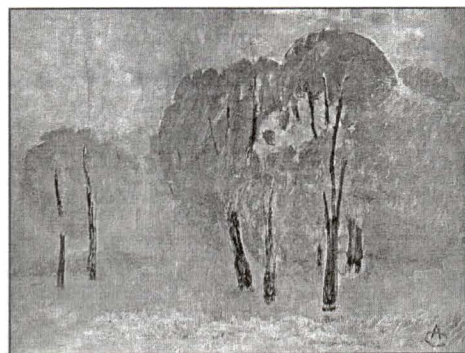
În compoziții de inspirație istorică (*Ana Ipătescu, I Mai liber*), în portrete (*Autoportret, 1933; Mama artistului, 1940; George Călinescu, 1952*), în peisaje și naturi statice, artistul dovedește aceeași forță de sinteză, o dorință de simplitate a imaginii. Temperament solar,

colorist de un rar patetism, Ciucurencu se lasă captivat de armoniile între culori, logica fiecărui tablou decurgând din aceste raporturi între tonurile calde și reci, între suprafețele luminate și întunecate - din legi pur picturale. Pictorul nu va adopta însă abstracția lirică sau compoziția orfică - o stare existentă în vecinătatea proiecțiilor sale -, pentru că delivrarea acutei sale sensibilități se produce pe fondul sistematizării și raționalității elementelor realului.

Pictorul prelucrează materialul vizibil, eliminând tot ceea ce poartă semnificații mărunte sau laterale, și reține elementul esențial care poate apoi să refacă, în imagine, ansamblul din care provine. O pădure, de exemplu, este analizată și filtrată până când cedează reprezentării câteva verticale simple, pe o masă uniformă de culoare. Liniile austere în verticalitatea lor evoca trunchiurile pădurii, în vreme ce culorile, topite în suprafețe largi, se referă la vegetație, la masa verde, sau ruginie a frunzelor, la întinderile albastre ale cerului, etc.

Prin astfel de expresii sintetice, Ciucurencu elimină incidentul, clipa și, păstrând o atmosferă meditativă, reușește să se implice mult mai direct în această realitate traversată pasional. În arta sa triumfă echilibrul, sentimentul ordinii, dar și permanenta afirmare a individualității creatoare, a sensibilității proprii într-o inedită vocație a culorii, a purității discursului plastic.

Constantin PRUT

CIUCURENCU - "Peisaj"

CIUCURENCU - "Portret"

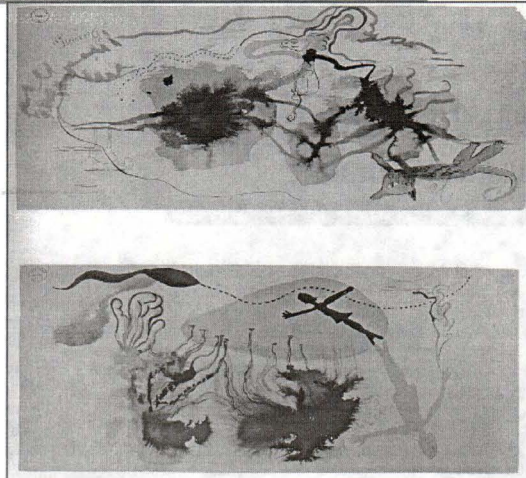

CIUCURENCU - "Peisaj"

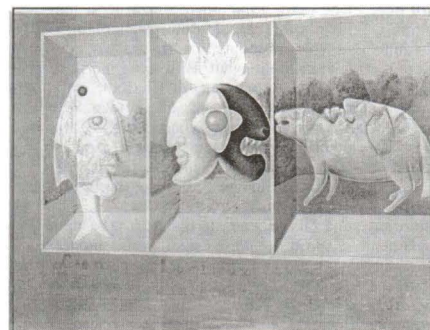

CIUCURENCU - "Peisaj"

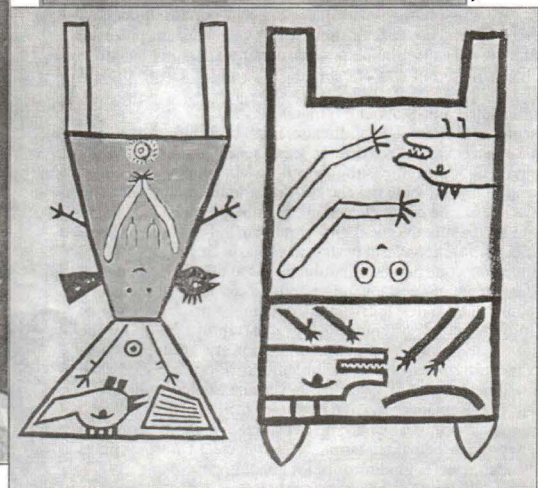
Victor BRAUNER

Viktor BRAUNER

Viktor BRAUNER

Viktor BRAUNER

Împlinirea unui secol de la nașterea unuia dintre reprezentanții mișcării artistice avangardiste românești impune atenției, încă odată, complexa realitate a acestei culturi, aflată opțional în centrul și, geohistoric, la periferia Europei, trăind cu intensitate situația periferică, și cu entuziasm participarea la destructurarea marilor sisteme culturale ale lumii funcționând ca model.

Născut în 1903, chiar la începutul veacului trecut, la Piatra Neamț, într-o provincie a provinciei, Victor Brauner beneficia de timpuriu de accesul la o cultură bogată în deschideri și oferte, care contribuie la formularea traseului său existențial, a formației sale, ca un proiect al libertății. Întrerupe studiile sistematice de artă, dar se afiliază, din vocație și principiu deja conturat, tinerei mișcări avangardiste, coagulate în jurul lui Ilarie Voronca, Ștefan Roll, Sașa Pană, Geo Bogza, etc.

Cu o fervoare tipică pentru fenomenul avangardist, Brauner participă la elaborarea manifestelor programatice puse în circulație de efemerele publicații "75 HP", 1924 și "Unu" (1928-1932), unde se lansează concepte novatoare ca picto-poezia - cu anunțul interferenței dintre vizual și textual, a omogenității de lectură și interpretare a acestor manifestări echivalente sau articulate în aceeași unitate, sau de "decapitare" / afirmare a detronării raționalității ca sistem de cunoaștere și validare a experienței. Se implică în tentativele de a introduce noutatea, scandalul unei viziuni novatoare, în compactul patriarhalism provincial, la organizarea unor spectacole de teatru, la impunerea unor soluții plastice care se îndepărtează de mimetismul liric al postmodernismului, în favoarea unui raționalism - chiar dacă răsturnat - ce așază conceptul înaintea emoției.

Primele influențe sunt constructiviste (coperta pentru "75 HP"). Calatoria din 1930 la Paris, care îl pune în contact cu André Breton și Yves Tanguy, îi catalizează drumul, cucerindu-l pentru aventura supracaralismului. Este exact programul care îi convine -

luciditate intelectuală, proiect conceptual angajat în destructurarea ordinii rațional, a normelor universului livrat de o cultură construită de omul conștient și pentru o lectură conștientă. Profunzimile insondabile - pentru care, însă, viclenia cultura pregătește metodologii raționale, instrumentare precise de evaluare și interpretare - sunt aduse la lumină, angajate în construirea noilor modele. Aici, temele și miturile la modă întâlnesc și pot valorifica rezervoarele mitice și culturale locale, ale fecundei provincii, exploatare atât de spectaculos de Brâncuși, cel deja lansat în lumea culturală pariziană.

Brauner valorifica o imaginerie bogată, în care regăsim elemente din tradițiile hasidice (mai ales în tinerețe), trimiteri la universul alchimic, citate dintr-un patrimoniu universal al miturilor transformării, alături de elemente de peisaj și portrete.

Dacă la început montajul supracaralist, intruziunea unor elemente sau aplicarea unor scheme de sondare în inconștient, confera o conduită riguroasă pictorului, cu timpul el își va asuma alte grade de libertate, chiar față de această mișcare, la rândul său minată de conflicte interne. Tensiunea dintre Tzara și Breton, dintre dadaism, cu radicalismul său, și supracaralismul legat de o perspectivă epistemologică, apare ca o consecință a inițialei sale aspirații spre refuzul oricărui dogmatism comportamental și interpretativ. De altfel, rolul mișcării supracaraliste în cultura europeană a fost acela de a rupe sistemele de constrângeri, de a dezafecta și temele de relaționare cu patrimoniile culturale precedente, și cu contextul lumii obiective, și el a fost o atitudine fecundă (fecundantă), mai cu seamă în prima jumătate a secolului trecut, deschizând drumul unor alte aventuri ale subiectului conștient de profunzimile sale și de eficiența primordialelor sale jocuri constructive / deconstructive în arealul propriei sale realități - o realitate totdeauna proprie.

Alexandra TITU

15

Revista

C. BĂLĂCEANU-STOLNICI sau onoarea intelectuală

Constantin Balăceanu-Stolnici este, întâi de toate, un concept.

Cărturar de elită, ilustrează ca nimeni altcineva interdisciplinaritatea. Paradoxul acestui mare învățat stă în armonia existentă între specialistul exprimat prin raza de laser a unei științe stricte, neurologia, și vastitatea cărturărească pe care medicina o presupune. În afară, cugetarea domniei sale întinde punți între secolele umanismului și ale gândirii mistice, iar launtric, arcade între enigmaticele spiritului, gândirii și sufletului, restabilind prestigiul conviețuirii științei cu misterul. Căci domnia sa, în răstimpuri regulate, schimbă strana înaltă de efor al Bisericii Domnița Balășu cu pupitrul academic, cu drama semiascunsă a clinicii, cu ecurile amfiteatrului universitar ori cu ale sălii de concert. E o prezență nobilă și ubicuitară în viața intelectuală înaltă a țării, ca o mireasmă-ntr-o padure, ca să folosim un vers din Argezi.

Iată-l azi, în regalitatea nestoriană a vârstei, continuând să gloseze preferențial asupra actului, mai mult decât neuronal, care este gândirea, dar al revelației divine aflat – într-un raport ce definește personalitatea fiecăruia – în permanentă cumpănă cu lumea, cartezian dinamizată, a ideii. Sunt peste patru decenii de cînd, adîncind ipostaza de sistem cibernetic a neurologiei, a izbit, împreună cu Edmond Nicolau, în încremenirile dogmatismului marxist, care socotea cibemetica “pseudo-știință burgheză”, iar practicarea ei act delinquent. Biruitor al înșeriților care trăgeau neurologul înapoi spre autoritatea lui Charcot, ori o împingeau spre truismele unui pavlovism acomodat cerințelor ideologiei sovietice, C. Balăceanu-Stolnici a izbucnit, după Decembrie 1989, din umbra scării în vultură odăii Doctorului Faust, văzută de Rembrandt, și a coborît în arenă, spre a face din intelectualul esențial o permanentă într-o Românie gracilă, subțiată valoric, derutată și ezitantă sub deznădejdi.

Străbătînd cu înlesnire suverană vămile cunoașterii, dizertează asupra celor trei toposuri fundamentale, spiritul, gândirea și sufletul, toate trei la îndemîna oricui și la a mai nimănui... În cumpănita sa voce baritonala, accentul prozodic și pedala sintactică trădează setea de înțeles ori țile și aptitudinea de a nu confunda punctele de vedere, atribut al inteligenței. În felul acesta, fidel și egal în clasicitatea sa, sugerează prin tot o eleganță a rigorii, pe care au șlefuit-o veacuri de practică a purtării aulice și a vechii intelectuale ce nu obosește. Insigna de la rever, totdeauna prezentă, e un concentrat de taină al herbului, pe care, dacă nu-l știi, nu-l bănuiești și nu-l cauți, riști să confunzi personalitatea vibrantă cu personajul frapant.

Constantin Balăceanu-Stolnici e o metaforă.

Iată-l, seniorial și amiabil, în amfiteatre, iată-l la pupitrul Academiei Române, iată-l pe ecranul televizoarelor: albul senect al tunsorii scurte, retrase spre poli nobilului chip, subliniază ochii vii, concentrați pe idee și pe intersecțiile ei. Hulubele ochelarilor rămîn inutil prizoniere celor două lanțuguri de aur ce completează, în ansamblu, impresia de aparat pentru sporit vederea suprapus pe figura acestui om atît de hărăzit vederii cu mintea. Ele atîrnă spre gulerul perfect al cămașii. În stînga, batista îi înflorește totdeauna comisura buzunarului de sus al unei haine în dialog cromatic și de tăietură cu vesta. Cînd se apropie, schițînd cu înclinarea ușoară a trupului înalt o deschidere plină de bunăvoință față de cel pe care îl întîmpină, auzul enigmatic surprinde vibrațiile subtile ale laboratoarelor vaste și lungul murmur al unui labirint de panoplii, copii seculare ce închid armura pe pieptul mileniului. Fiecare e gata să-și deruleze narațiunea tragică și victorioasă. Veacuri împinse dincolo de Brâncoveni în Tara Românească, iar în Apus pînă în miezul Cruciadelor... Olfacția enigmatică prinde și ea aromele inesizabile ale ierbarului de terapeu, convertite în betoanele farmacoceei, asociate cu prospețimea adîncă a lavandei actuale: gînditorul e și tîmăduitor.

Constantin Balăceanu-Stolnici e un simbol.

Simbolul izvorului cunoașterii. Iradiînd impresia derutată de infinit, curge fără să se consume și se oferă folosirii fără a se demonetiza, rămînînd emblema constanței, măsurii și a nădejdi în spirit. Astăzi, rezemat activ pe cărțile pe care le-a scris, își permite rememorări, dar nu melancolii... Ieri, în deceniile comuniste, cînd onoarea intelectuală era pingărită, el nu a acceptat denaturarea prin acomodare, ci s-a închis în sublimul său culbce, așteptînd, crezînd, sperînd. Iar cînd adevăratele valori românești – domnia sa fiind una dintre primele – au fost reprimite, energia lor s-a concentrat ca atomii carbonului în diamant, pe care nu-i interesează vecinătățile putride, sporînd propria valoare de matrice, model în sine, liber să fie acceptat în actul educațional.

C. Balăceanu-Stolnici rămîne astfel simbol al erudiției infailibile, al acurateței informatice și al stabilității intelectuale într-o contemporanitate sufocată de impostură, amatorism impertinent și frivolități culturale.

– Ce fericiți suntem că există un Balăceanu-Stolnici!, mi-am zis zilele trecute. Priveam la TV un talk-show cu o doamnă liberală, plină de farmec personal, și un demnitar, actor la origini, ce prezidează destinele culturii românești, cînd iată-l pe acesta din urmă punînd o aserțiune a lui Raymond Poincaré (*Que voulez-vous, nous sommes ici aux portes de l'Orient...*) pe seama lui Matei Caragiale, care a folosit-o, într-adevăr, ca moto la Craiul de Curtea-Veche, și confundîndu-l pe logofătul Tăutu din relatarea lui Neculce cu un „boier valah” pe nume... Dinicu Golescu! Triumf trecător al zeului minor al improvizării asupra scmpiternei autorități cărturărești!

Așadar, ce fericiți suntem că există Balăceanu-Stolnici!

C. D. ZELETIN

Investiții

Autorul cărții, profesorul universitar doctor Neculai Lupu, este cunoscut mai ales prin activitatea sa de demnitar public, îndeplinind funcția de Președinte al Consiliului Județean Bacău, începînd cu anul 1992. Iată unul dintre motivele, care poate să surprindă în mod plăcut și în același timp să provoace interes tuturor aceluia care sunt preocupați de domeniul investițiilor. Există numeroase alte argumente care pot fi invocate pentru a evidenția competența autorului. Dublu licențiat, în științe economice și științe juridice, doctor în economie, cadru didactic universitar, o bogată experiență practică și managerială, sunt doar câteva dintre acestea.

În ultimii patru ani, Neculai Lupu a scris patru cărți de specialitate, temele abordate fiind complementare - finanțe publice, eficiența investițiilor, management. Toate acestea au fost primite cu interes, atît de către specialiști, cît și de studenții universităților din Bacău. Faptul a fost dovedit prin epuizarea rapidă a stocurilor scoase pe piață.

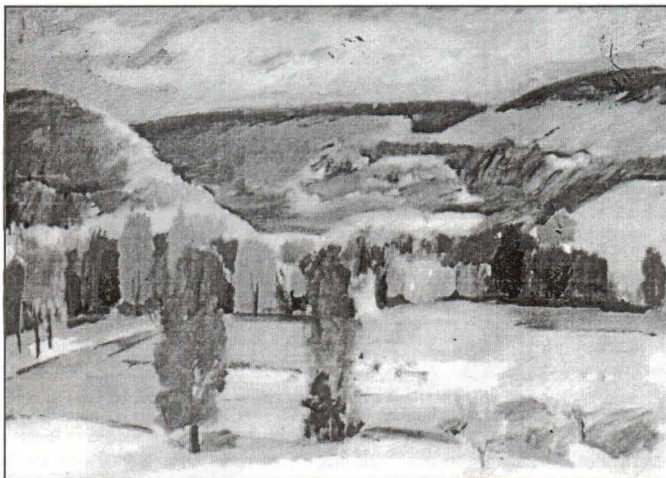
Cartea recent publicată, intitulată **Investiții** a fost realizată la Editura Moldavia din Bacău. Această instituție editorială este specializată în domeniile științific, tehnic și economic, promovează, încurajează și susține cu succes autorii de carte din zona de est a țării.

Lucrarea la care ne referim este organizată în șapte capitole, format academic, și conține 350 pagini. Este bine dimensionată sub aspectul volumului informațiilor și cunoștințelor de specialitate, oferind cititorilor cele mai noi aspecte ale celui mai dinamic domeniu - domeniul investițiilor. Lista bibliografică prezentată la finalul cărții demonstrează cu prisosință aceste afirmații.

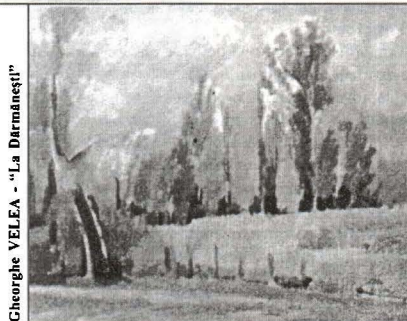
Primele trei capitole tratează aspectele conceptuale din sfera investițiilor - definițiile, clasificările, structura finanțării și eficiența investițiilor. Următoarele două capitole relevă aspectele particulare ale managementului științific în procesul investițional - mediul investițiilor, activitățile de programare, lansare, urmărire și punere în funcțiune a obiectivelor noi de investiții, etc. Un capitol interesant este cel dedicat investițiilor financiare, care se adresează marului public și oferă soluții pentru administrarea cu succes, atît pentru micile economii ale familiei, cît și pentru capitalurile marilor instituții financiare. Ultimul capitol evidențiază particularitățile investițiilor cu capital extern, precum și aspectele privind organizarea și funcționarea instituțiilor internaționale de investiții - Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, etc. În acest ultim capitol sunt relevate politicile Uniunii Europene de dezvoltare regională în România.

Așadar, de recomand cu multă căldură citirea cărții **Investiții**, avînd ca autor pe Neculai Lupu. Veți câștiga o nouă experiență utilă, mai multă încredere în viitor, pentru că investițiile va vor preocupa mai mult ca pînă acum.

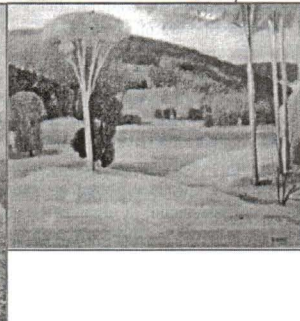
Prof. univ. dr. Ing. Dumitru BONTAȘ

Gheorghe VELEA - "Privești"

Gheorghe VELEA - "La Dărmănești"

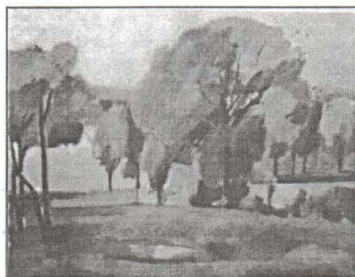
Gheorghe VELEA - "Toamna la Dărmănești"

Spre seară umbrele hașurau peisajul! Soarele din apus ducea silueta ploilor până în marginea viroagei. Pe margine, cum ai fi trecut pe alt tărâm, călcai cu aripa! Erai pe-acolo mărginind împărăția! Fiecare fir parcă se decupa să-ți spună că există. Câțiva grauri tăiau orizontul oprindu-se pe o miriștea. Miriștea de pe sub secetă își înnegrise rădăcinile. Dacă ar fi trecut Maria, poate numai într-un docar sau călărind pe Luiza! Cineva, pictorul, încerca să reinvie, să redeseneze Casa Filosofului. Nu mai era de mult. Războiul trecuse, ca peste tot, distrugător, apoi oamenii locului cu ură cărând, risipind totul. Și chiar dacă unii își dădeau seama că părăduiesc o vedere, urmau valului. E vremea de la urmă, cei care au adunat pe seama altora vor pierde. Dacă vreodată? Cine știe cum vor fi întrebările? Acum, însă, să nu se tîna nici o măsură. În fața șevaletului Demetrios își aminti locurile văzute în copilărie acolo la Valea lui Vifor și încerca să le topească cu privilegiile de aici. Undeva, umbra Carturarului parcă se alungea și ea, se contorsiona, se rostogolea, iarăși se desfășura - poate chiar atunci vorba: Cuget - deci există! Dar și cealaltă perspectivă; îmi umbla cineva chipul, mă da unei pânze, unei idei, hrana Ideii, deci tot atât de îndreptățit - deci există! Un vârtje din senin ridică o trambă de praf chiar pe marginea drumului învalind pâlcul de boji, mutându-se apoi sub aripa de stejăriș. Demetrios asculta liniștea, punând câteva tușe cu un gest al mâinii care părea un salut către cineva sau cum dintr-o scaldă ai chema fără teamă. O chemare, un gest de tandrețe. Apoi, chiar se gândi: ce-ar fi să înting chiar în acest apus?! Când era copil avea obiceiul, văzuse la alți copii, să facă o oglinjoară de salivă pe un pai și pe acea oglinjoară care foarte repede se spargea, să picure dintr-o tulpiniță de alior un strop de lapte. Acest strop se întindea pe toată oglinjoara - cât o frunzișă de salcâm, chiar mai mică, și se descompunea în niște culori extraordinare. Cum ai vedea curcubul sau apusul. Poate chiar de aici avea imaginea culorilor, spațiul pe care-l dau miracolului. Puteai urma și cu ochiul și cu gândul cum într-o boabă de rouă se adună o lume. Cu lumina și cu umbra pictez, și de fapt numai cu lumina. Umbra nu e lumină neagră! Când se băga în atelier voia ca lumina să aibă directitatea ei și să nu vină din mai multe părți. Printre obiectele adunate, de diferite forme, mărimi, el căuta cum se întretaie umbrele, razele, cum cad faldurii - omul obișnuit nu este interesat de acest lucru. Odată, îmi spusese: am adunat aici mai multă viață decât unde s-ar crede că ea este stăpână, și mai multe muchii, unghiuri, colțoane, planuri - pictorul vede de două ori, dacă se poate spune așa. Nu trec niciodată fără ca marginea, înaltul, măruntul, fășia, dunga, o buturugă, o piatră, un chip să nu mă facă atent. Urmăresc cu toată atenția cum vine ziua, cum vine întunericul, iau parcă pământuri și le modeliez pe toate. Uncori și când citesc vād acolo rclieful literelor, mutarea lor și iarăși intrarea în rând. Întrețierea spațiilor mă duce spre o geografie imaginară, vin cu pensula și-i dau un minimum de formă. Caut ceea ce leagă, narcază, dar și ceea ce în clipa următoare explodează, face posibilă o nouă cuprindere. Timpul permite desfășurarea spațiului, spațiul la rândul lui numără clipa. O face timp! Dar de unde începe lucrul la un tablou - începe de la un gând? De la o senzație? De la un cuvânt? Sau pur și simplu din vârful pensulei, care a întins succesiv

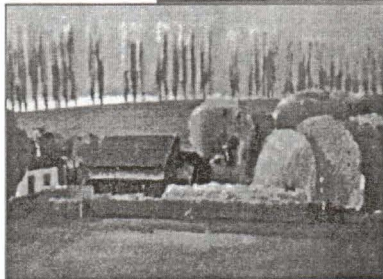
în albastru, în roșu, în negru? Începutul unui tablou cere, ca și într-un poem, murmurul unui cuvânt, un vers întreg și apoi o construcție. Tabloul este o construcție, cere o construcție mai reală decât cea dintr-un poem? Cei vechi, Horațiu, a vorbit despre Ut pictura poesis, dar în sensul că atât poezia cât și pictura au domenii specifice. Mergând mai departe, poezia construiește imagini cu cuvinte, cu cuvântul - pictura vorbește cu liniile și mai mult cu culoarea. În esență și cuvântul și culoarea sugerează, ascultând cuvântul, privind o compoziție nimic nu le poate limita, epuiza de sens. Și, mai presus de ele, se crede că este muzica, care-i și ritm, și sunet, și culoare. Și formă. Demetrios, se întorcea acasă cu mapa pânzată plină de schițe: în ranița din foaic de cort, împachetat cu grijă, tabloul în care culegea umbra vrăjitoarei prin iarba de Sânzienă! Dar firul de iarbă, cine-l îmbracă, bruma, bobul de rouă? sau este gol acolo în arșiță, în ploaie? Dar vântul pe cine sculptează lipindu-i veșmintele de trup? Pe frumoasa locului? O știe pe nume! Dar ploaia pe cine primențește, nu pe frumoasa? Dar oglinda ca un ochi pur pe cine cuprinde, pe cine lasă să-i tulbure apele, nu pe frumoasa care tocmai trece numărând petalele unei flori? Și auzul tău, născând melcul melodici, pe cine naște, nu pe frumoasa? Cum tu, frumoaso, nu ești oare încorporarea melodiei absolute! Din ce idee primă cauți spre noi. Dar tocmai se întreba de toate acestea când lumina tot mai puternică decupa portul cu numărul de aur. Acum nu se mai temea să dea toată strălucirea acului lujer numit Stânjenel, Iris. Cineva parcă-i purta mâna în imponderabil să nu știe că a fost vreo atingere; numai te-ai gândit și istmul a și căpătat formă, meandrele au ocolit cu o știință matematică alte ostroave. Forma ideală zboară, se înșurubcăză cu forma-i aerodinamică în neunde! "Al Evei trunchi de fum", de mesteacăn, de diamant, de fildeș, de carne! Nu altcum urmând un ideal.

Gheorghe VELEA - "Portret"

Gheorghe VELEA - "Peisaj la Luncani"

Gheorghe VELEA - "Tescani-Acea cu ploie"

Demetrios se așeza tocmai în fața malului cu orbite; orbitele sunt cuiburi de pasări în malul galben. Alt mal decât cel pe care-l văzuse în copilărie în Pârăul Negrului, pe locul lui Slatinaru, și care îi rămase în minte. Și, mai ales, îi rămase în amintire sfatul mamei - să nu bagi mâna în găurile acelea că s-ar putea să nu dai peste vreun cuib, ci peste un șarpe, ceva. Se urcă acolo, intra în cuib peste oua, dacă sunt, și stau de caldura! Se apropia însă și, uncori, strecura încet înspre cuiburi câte o nuia de alun lăsându-i câteva frunze în vârf. Parcă ar fi răcorit sau maturat o vatră. Cuiburile erau de grauri, în siguranță și cu miriștea apropiate. Acum, Demetrios, își instală șevaletul în fața malului galben din dealul de la Grigoriu. Conacul de pe deal a fost distrus după război, cărat, pradat, au mai rămas betoanele temeliei, și niște scări care duceau la subsol. Și a mai rămas, păraginit, surpat pe unele porțiuni, drumul de acces din vale către esplanada de la Capul Dealului. Apele ploilor au macinat, au ros, lutul galben și, pe alocuri, se vad rădăcinile copacilor de sus, salcâmi, dar și tufe de liliac. Ruptura malului, cuiburile, "orbitele" îi aminteau lui Demetrios și de fundalul unor, icoane, peisaje fracturate sau parcă anume geometrizate prin deșert, locuri de retragere ale proorocilor. Ca pe un ecran putea citi umbrele celor care poate chiar au luat lut și au făcut vase - și nu departe este locul Urișilor de pe urma cărora a rămas o arie de cioburi; pocrișe, torți, bucați din diferite părți ale vaselor în care se puneau semințe. Soarele bătea printre frunzele nucilor, care, bătrâni și ci, povesteau locul. "Peisajul" se aduna pe pânza nu prea mare și parcă de la sine povestindu-l pe omul cu penclul în mână! Ma numesc Demetrios și va știu pe de rost pe cei care ați fost. Tocmai eram pe margine, și vă întindeam o mână!

Octavian VOICU

Ioan Dumitru Denciu - trebuie precizat de la început - nu a scris niciodată (și mai ales nu a dat publicității) nimic, dacă nu a avut ceva esențial de spus, fie în forma discursului românesc, fie în forma celui eseistic. Al doilea lucru evident este că orice creație a sa se naște, trudit și cu un total angajament intelectual și sufletesc, din nevoia de a comunica și a se comunica. Autorul în discuție nu-și uită nicicând cititorul, pe care îl respectă și pe care și-l dorește un partener de dialog la festinul ideatic în desfășurare.

Rătăcirii esențiale (Ed. Corall Press, Bacău, 2002) cea de-a patra apariție editorială a acestuia, este - lucru la care ne așteptăm - o carte de eseuri pe câteva teme de mitologie, poetică și istorie, cu adevărat incitante și generoase. Cine e de fapt Fat-Frumos? Este corect citită "Miorița"? Ce este în fond naționalismul? Care sunt "rădăcinile comune" ale poeziei și filozofiei lui Blaga? Cum trebuie înțeleasă azi istoria? Iată ce întrebări, născute dintr-o vie curiozitate intelectuală, dar și dintr-o stringentă necesitate existențială, își pune. Scriitorii și gânditorii preferați în această investigație sunt: Ion Creangă, Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Mircea Eliade, Emil Cioran, St. Lupasco, Mircea Florian. Pentru Ioan Dumitru Denciu, situat într-o asemenea descendență, universul arhetipal, lumea esențelor pure, este mai mult decât literatură, e realitate, iar intrarea în "jocul ielelor" (cum ar fi spus un ilustrator și dramaturg român) un mod de viață.

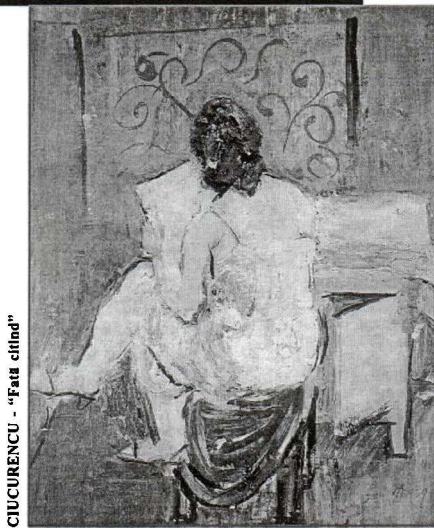
În primele cinci texte propuse, eseistul se arată preocupat să "relaționeze" (cum se exprimă undeva) elementele mitologice din folclorul nostru, "aparent disperate și nefuncționale". O face cu răbdare, onestitate și disciplină intelectuală, controlând și comparând sursele la tot pasul, cu o luciditate ce abia temperează patosul documentar. Este pasionant și pentru cititor, dacă se lasă antrenat în această neobosită căutare a arhetipurilor, să constate că într-adevăr "există aluvionii ale mai multor cursuri spirituale" în diverse toposuri și figuri ale literaturii populare (și nu numai). Spre exemplu, căutând arhetipul personajului numit generic de colectivitate "Fat-Frumos", autorul intuieste câteva straturi mitice care s-au suprapus, s-au amestecat, s-au decanat în final în "fința de eter și vorbe a protagonistului basmelor noastre fantastice"; o zeitate chthonică cu atribute solare, cândva în negura timpurilor; un zeu ceres al indoeuropenilor (Dyaus Pitar), care s-a infiltrat probabil în fruntea panteonului; Marele Zeu trac, divinitate solar-chthonică; apoi Calărețul Trac (Deus sanctus Heron); după care urmează, absolut firesc, Fat-Frumos, ca triumf al solarității.

Este comparată biografia mitică a acestuia cu a lui Zamolxis și cu iconografia Calărețului Trac, sunt confruntate și interpretate sursele antice cele mai credibile (Herodot, Porphyrus), consultate și evaluate cercetările autohtone (R. Vulcanescu, Gh. Mușu, I. I. Russu s.a.), cu intenția foarte ambițioasă de a reface, pe cât posibil, scenariul inițial și de a găsi o semnificație ultimă. De pildă, după ce lecturază cu atenție mai multe basme și variante, după ce adnotează unele studii folclorice și etnografice de primă mână, reținând că robia (captivitatea) trebuie văzută ca perioadă de inițiere, iar blana de urs ca obiect ce conferă simbolic puteri magice și chiar nemurirea, trage concluzia că întotdeauna inițierea "produce o mutație profundă în viața individului și implică interdicția de a divulga trecerea printr-o experiență ce echivala cu o altă existență sau cu moartea". Singurul lucru regretabil în aceste texte, ce impun respect prin rigoare, prin acuratețea demonstrației și densitate ideatică, ar fi faptul că în unele locuri vocea comentatorului este prea liberă, fără ca asta să ajute sau să sporească seducția acestor eseuri.

Misterele miorițice sunt, poate, cea mai substanțială provocare a eseistului. Plecând de la câteva adevăruri evidente - "Miorița" este o narațiune ratată, lirismul dominant autoritar în defavoarea epicii, suport sigur al variantelor mai vechi - I. D. Denciu se concentrează tocmai pe variantele care conservă structuri mitice pentru a constata, spre exemplu, că episodul maicii bătrâne (cu trimitere la mumele primordiale) prezintă garanții de vechime, că miorița și ciobanul sunt "ipostaze ale aceleiași identități", că oia "năzdrăvană" este adevărată jertfa, într-un spațiu anume ales (con-sacrat) și că textul original trebuie înțeles ca un scenariu inițiativ, respingând astfel atât interpretările sociologice, cât și pe cele literar-artistic, oricât de subtile. Eseistul nu are prejudecăți, nici complexe, nici măcar infatuări imberbe sau arrogante, cum se mai întâmplă cu unii care - și clamează originalitatea și, desigur, excepționalitatea propriului punct de vedere. Pentru a situa lucrurile într-o albă firească, după o demonstrație fluentă și convingătoare, apreciază că "cel puțin doi dintre <noi>" - adică dintre cei ieșiți din "umanitatea de pe acest teritoriu-punte" - "au elaborat o logică și o filozofie în spiritul ei (L. Blaga, St. Lupasco)".

Remarcabile sunt două eseuri dedicate operei eminesciene și unul celei blagiene: *Omul fără înger și fără stea*, *Structura de adâncime și valențele mitologice ale "Lucaferului"*, *Imaginea sau la rădăcinile comune*

Rătăcirii esențiale

ale poeziei și filozofiei lui Blaga. În primul, se arată interesat de "ciudata teorie existențială" conținută în poemul eminescian numit în mod eronat de G. Călinescu "*Poveștea magului călător în stele*". Conform acestei teorii, orice om are pe cer o stea, aprinsă de un înger ce "coboară în corpul lui de lut". Pământul fiind un tărâm de încercare. Când existența lumescă se sfârșește, steaua aceea se reunește cu Îngerul, dacă acesta s-a dovedit bun (deci s-a confirmat), sau se prăbușește "în caos", "în noaptea celor răi", dacă a eșuat. Dar există în mod excepțional și oameni fără înger și fără stea - un fel de erori în "cartea veciniciiei" -, pentru care planeta natală însăși joacă rol de semn, emblemă a destinului (aparent tragic) și cărora Dumnezeu "le ține loc de tată" (ceea ce e un privilegiu). În ei Domnul a pus drept compensație gândiri nemărginite, ce vor ține în veci și vor constitui postum o "ingenuă nouă reflectare a cosmosului", ca printr-un "graunte-uimit" de rouă. Sunt geniile, în viziunea eminesciană, cu trăsături titanice, însă structural nesănătate. În concluzie, poemul are "în nucleul său problema <<caberației normale>> ce poate fi în principiu oricare om decis să-și asume pe deplin condiția umană și totodată s-o transsubstanțializeze".

Pentru I. D. Denciu, "*Lucaferul*" este un poem mitologic, reprezentând remodelarea "unui mit ancestral", unde se cer descifrate arhetipuri ale unor "identități" ce-și mai păstrează esența în cele patru avataruri atât de bine știute, dar atât de puțin înțelese: Cătălin (în fundalul mitic-arhetipal din care descinde și Fat-Frumos), fata de împărat (arhetipul frumuseții, al dragostei și fertilității), Lucaferul - Hyperion ar fi o sinteză cu dominantă titanică, evocând domnia lui Cronos, ce ar corespunde - în datele scenariului propus - Demiurgului din poemul eminescian.

Completându-l și nuanțându-l pe E. Lovinescu, care remarcase de la început (1921) că la Blaga imaginea aproape se confundă cu poezia sa, eseistul observă că ea are un sens mai larg și mai interiorizat, întrucât își propune "revelarea unui mister prin sine însuși inexplicabil", prin unirea logicului cu intuitivul. Revelația blagiană servește creației printr-o cunoaștere activă, în măsura în care "extazia" și actul revelator se întălesc într-o viziune. Urmează inevitabilă întrebare: "Ubi Lucifer?"

Fascinat de trecut, de etimologii, de mituri și arhetipuri și (se subînțelege) de cum poli învinge timpul prin creație, autorul *Rătăcirii esențiale* nu-și uită condiția de contemporan și se arată foarte interesat, angajat sufleteste și mental, de actualitatea cea mai fierbinte, chiar atunci când realizează turbatoare interferențe între textele lui Eminescu și Emil Cioran, când discută despre naționalism în reflecția și acțiunile lui Mircea Eliade și ale generației '27 sau când invită la un nou mod de a concepe istoria. Aproape întotdeauna sunt opinii tranșante, cu un evident substrat polemic, tonul e sigur, argumentele pertinente, venite dintr-o analiză temeinică și echilibrată a textelor de referință. Autorul își construiește discursul cu moderație, așezându-și cu grijă "piesele" în spațiile optime, dozându-și atent afectele și efctele, fără ostentație, concentrat în egală măsură atât asupra

detaliilor, cât și a ansamblului. Se simte efortul de a fi limpede și convingător pe orice temă, pe orice subiect. După ce și-a desfășurat - metodic și meticulos - argumentația, încearcă refacerea modelului și formularea unor concluzii.

I. D. Denciu optează pentru un naționalism metafizic, supraistoric și situat în afara zonei politice, pe cât posibil. Coborât în istoric, mai crede că nu trebuie urnat modelul generației "cladiste", deoarece aceasta n-ar fi reușit să găsească raportul ideal între național și universal, ci mai degrabă pe acela al "generației precedente, a înfăptuitorilor Marii Uniri". După cum ușor se poate vedea, autorul este un moralist erudit care-și măsoară opțiunile nu numai după strălucirea idealurilor proprii, ci și după eficiența generațiilor în rostogolirea lor în istorie. În altă parte, explică suficient de persuasiv rădăcinile și configurația naționalismului autoliton în context european. Totul cu aceeași răbdare și luciditate. Ba chiar își permite și o prognoză, cu nimic inferioară celor făcute de cei mai buni politicieni pe care-i avem: "El (naționalismul - n.m.) reînvie astăzi în toată Europa de Est și probabil se va propaga și în Vest, ca reacție la tendințele de sufocare a diversității prin globalizare".

Într-un mod inspirat și bine motivat, autorul își termină cartea cu un eseu-confesiune, pledoarie firavă și responsabilă pentru depășirea contradicțiilor insolitei contemporane: *Meditații despre omul paradoxal*. Fraternalizează cu J. - J. Rousseau și unele idei ale sale: omul e bun de la natura, se impune să ascultăm vocea sufletului, unde Dumnezeu a pus principiile esențiale (spre a da doar două exemple); ceea ce nu poate mira în cazul celui care a scris *Din adâncul irespirabilului* (1998), roman ce absoarbe idei și atitudini apropiate de ale autorului "*Contractului social*". Omul este paradoxal prin firea sa, consideră I. D. Denciu; trăiește (de regulă inconștient) simultan în istoric și în afara istoricului, în libertate și în servitute, în real și în ideal, în rațional și irațional, iar lumea lui (a noastră) e una "spasmodică, pândită în orice clipă de Moarte". Soluția dilemelor noastre ar fi una singură: moderația, cumpătarea, refuzul extremismului de orice fel, fundamentalismului, atitudinilor dogmatice. Refuzul nu e însă suficient, el trebuie să vină și să se motiveze dintr-o/într-o meditație severă asupra lucrurilor lumii și asupra locului omului în univers.

Documentația scrupuloasă, acribia intelectuală, pasiunea pentru adevăr, oriunde s-ar afla acesta, sunt calități pe care I. D. Denciu le-a probat încă de la debut, în romanul cu tematică istorică *Luminile zeiței Bendis* (1983), cealaltă creație majoră a sa. Dacă însă altădată eseistul se camufla în ipostaza lui Acomion sau, mai târziu, a naratorului din romanul de actualitate *Din adâncul irespirabilului*, de data aceasta autorul își deconspira structura de esecist care nu mai e nevoit să-și mascheze cruditatea, dar nici nu se simte obligat să o exhibe. *Rătăcirii esențiale*, nu am nici o îndoială, e o carte puternică, originală, care ar trebui să ncliniască pe multi.

Mircea DINUTZ

Octavian VOICU sau despre Candoare

Restul cuvântului este acela de a da viață. De a pune lumea în mișcare. Astfel de truisme - pentru unii ridicol de a fi rostite - propun capcane unui cititor sieși suficient. Excepționalul se sustrage cu inteligența unui ochi împătimit de cucernicia propriei existente. Bucuria de a înțelege lumea în simplitatea ei inundă excursul către adevărurile ultime pe care îl propune Octavian Voicu în ultimul său volum - *Cartea privirii* - apărut nu cu mult timp în urmă la Editura Corgal Press.

Nu pot tăgădui că apropierea de autor s-a întâmplat într-un firesc debordant (dacă mi se îngăduie o asemenea exprimare!) iar discuțiile avute împreună au prilejuit pentru mine momente cu totul speciale. Iată de ce mă văd nevoit să mă debarsez de instrumentele criticului literar care nu poate judeca de data aceasta "între bine și rău" texte poetului ci îl invit pe cititor să-i arate atât reușitele cât și mai puțin-reușitele cuvintelor lăsând loc exclamațiilor interioare. Constantin Călin aprecia în revista "Ateneu" ("Jurnal de lectură" - martie 1980) că "nu există diferențe apreciable de nivel între cele trei cărți de versuri semnate de Octavian Voicu. Motivele, atitudinea, gestică sunt, cu mici variațiuni, aceleași în toate. Autorul adăncăște temele la care s-a fixat încă de la debut. Reiterându-le, se nuanțează." Cu totul actuală această perspectivă și după douăzeci și trei de ani de la scrierea ei. Din fericire, continuitatea tematica a demonstrat în cazul lui Octavian Voicu nu o lipsă de mijloace, nu o sugrumare a poeziei, ci existența unor certitudini existențiale de timpuriu formate care străbat de la un capăt la altul universul preocupărilor sale. "Capacitatea de a frământa esența" (Alexandru Protopeoscu) dublată de o apetență pentru meditatив dau naștere "versului întrebător și grav" (Mihai Drăgan). În ciuda acestor lungi eumpaniri, viața înscamnă la Octavian Voicu mai ales lumina. Practic, întregul discurs poetic marchează certitudinea luminii: "Acolo unde întănește lumina, / Acolo în spațiu / Fără orizont, unde ochiul este purpură și joc / Acolo, în genunchi, / Pentru ca izvoarele firii / Să lungece, mă fac cântare." Stările eului poetic nu ating nici o extremitate, ele rămân clare de-a lungul volumelor. Angoasa este evitată cu grijă. Regăsim de sine se petrece de obicei în natură iar drama, atât cât există, se atenuează întotdeauna cu ajutorul onestității.

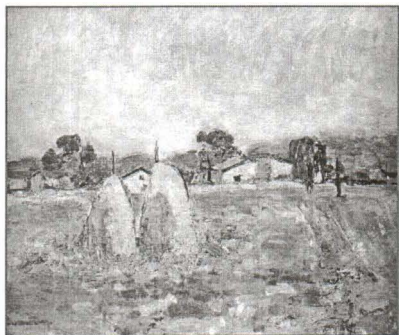
Odată punctată această dragoste pentru ce este simplu și firesc revenim la ultima carte a sa care, oarecum paradoxal, pe de o parte se înscrie perfect în datele de mai sus iar pe de altă parte reușește sa fie și altceva. Diferența specifică este dată de o gândire cu totul matură, așezată. Se simte în ultimul volum hotărârea de a co-impărtăși certitudinile.

Poezia este o stare de moment câteodată găsită cu ușurință, altădată recăutată obsesiv: "Foia cea luată de vânt / pe care era un poem / am regăsit-o acum, în primăvară / alba, albă în marginea unui păru, / spune-mi unde sunt literele, / poemul, / tu cel care atunci ai pierdut-o, / spune-mi unde sunt?" (***) Fetele poetului reamintesc cele doua ipostaze situate la poli diferite: copilul și bătrânul-sihastrul-înțeleptul. Se vorbese la Octavian Voicu despre o poezie a locului. Spațiul copilăriei apare adesea conturat printr-un cadru vioi, luminos care circumscrie ființa umană: "Tu, cel de acum, cel de totdeauna, / Neștiind alte cuvinte, alte căntece / decât cele mai simple cu care / se petrece singurătatea, / decât cele auzite într-o îndepărtată / copilărie / cum nu se mai prinde, / cum nu se mai cheamă. / Lasa această ploaie târzie / să te facă lacrimă locului." ("Neștiind alte cuvinte"). Însăși una dintre poeziile intitulate "Loc" reclama simplitatea și importanța unui episod biblic: "Numele meu se șterge repede de peste tot / Nimeni nu mai adună iarăși literele străambe / Întru pomenire / Pentru memoria mea nu mai are vreme nimeni / Atâta vă spun doar: eu sunt țărânul / Cel care face locul cu viața / Cel cauzat după potop să pună iarăși / Nume, cel care păstrează măsurile / Pentru arca bunei întoarceri..." Prințre aceste excelente se înscrie și *Neamțul*, topos ce amintește atât o jovialitate caracteristică zonei cât și paisianismul ontologic al mânăstirii din vechime: "Se veselește cuvântul pe aceste guri / de răi, auzul prindea margini picurate / creștea în piatră trupul / celui ce se înfrăcea cu Sihla / acolo și acolo cuiburile / în care s-au nevoit cei cu o viață / îmbunătățită / în tăcerea lor de părinți / graiul s-aduna mărgaritar." ("Neamțul"). Sihastrul Sihlei poate fi în viziunea lui Octavian Voicu și o prelungire a poetului. Cele două tipuri de existență se întretaie lăsând loc unor trăiri speciale: "poetul este cel care de dimineață / merge pe marginea cu rouă / îndreaptă aripi și pune / leacul pentru rana de peste zi și noapte / el trece pe la izvoare / le ascultă / le binecuvântă / le

murmura /.../ acum calcă pe alt orizont / se trece în lumină." ("Poetul"). Metafora invadează realul în timp ce semnatarul versurilor declamă: "pricep că sunt atât de bogat / încât nu-i nevoie / decât să privesc, să privesc / peste aceste locuri ce cu voia lor / sunt paginile cărții mele..." (***) În galeria de maști ale eului liric se întănește și cea din "Bătrânul lup de mare", mască aflată undeva la confluența luminii cu obscurul. Condiția este una de tip baroc în timp ce întregul tablou se folosește de imaginariul romantic. Toate aparițiile ce populează "locul" (chiar și pe cel al poeziei la urma urmelor) se află într-o permanentă dispoziție de a-și afla menirea, de a reparca (dar în sens invers de această dată) drumul către Adevăr. Acesta nu este pentru poet un concept arid, fără miez, ci însași forța creatoare, revelația a lui Dumnezeu. Arta poetica se poate transforma astfel într-un botec cu foc al firii; coordonate în care energele divine relevă Adevărul biblic: "de s-ar împarte vesnicia / câte-o veșnicie ne-ar ajunge tuturor, / și niciodată nu ne-ar mai fi dor / sa-i căutăm împărțania.../ aici ar fi meru acasă, / am fi toți fii și toți părinți, / pe nimeni n-ai avea sa minți, / lumina pănce-ar sta pe masă..." ("Rime"). Poezia trudită capată atributele sfințeniei: "Si bine mirosind oasele ei, / alc Pocsiei, / după căutarea sute de ani / s-au dat la lumina. / Cineva trecând a și zis / parca sunt crinul / pe care l-am văzut dimineață / dincolo de gardul unei frumoase, / aici în apropiere" ("Arheologic"). Cu fiecare pas făcut se întrevăde atașamentul poetului față de categoria religiosului. "Veste" recomune unul dintre cele mai importante momente ale Biblii. Meritul poetului este acela că în virtual, perspectivele eului impun receptări diferite. Un alt text - "Odată" - se înscrie în linia psalmilor: "Doamne ninge-ne aici adăne și îngroa-ne / cu tot cu mânăstire, / joaca-te cu atâtea petale peste noi / încât sa fim lacrima fără zidire.../ Doamne, nu ne mai duc în alt plai- / uită-ne de lume, de lume, de toate, / troiențe-te, despre-ne din poveste, / mânăstirce-te-ne de se poate." Sintagme precum "lumina din lumina" explică fiorul poetic iar mai departe, în "Psalm", viziunea se apropie de cea a lui Blaga. Transcrierea întregului poem ajută la alăturarea sa unei poezii precum "Paradis în destrămare": "Iarna pe deal îi negru pământ, / pasărele care cântau nu mai sunt.../ Te uiți în izvor și n-ai chip, / pierzi umbra printre degete, din arhetip. // Lasa-te ncmângăiat și de trocere, / cu trăsura de iarbă fă această ultima petrecere. // Și să mai fie încă doua / sa meaga înainte prin rouă. // În una sa puțin palăria, umbrela, / În cealaltă cufărășul acela. // Si tu din urmă vine alene, / ca de data asta ajungi la vreme. // Porțile sunt deschise, larg la o parte / intri prin ele ca într-o carte. // Și da un chiot sa se știe / ca te-ai lasat la vale, n-mpărție. // Doamne, ce veac mult inuce pe mine / de cuvântul la gura nu-mi mai vine. // Și-o sa-mi fac o trăsura de iarbă crescăca, / pe cărarea stelară sa nu se mai oprească..." ("Psalm"). "Gând" alături de "Obiceii" conferă sensibilitate rostirii prin rețonțiararea cadrelor satului natal ori a realităților acestuia. Tot universul poetic stă sub certitudinea semnului divin. Alfa și omega se suprapun peste infinita permanentă a comuniunii harice: "Pe talerele coapte / se cumpanțește vremea / privești cum nu adie nimic / nimic nu mai este de adăugat / pe talerele coapte / lumina s-a făcut cuvânt." ("Semn").

Rămâne poezia lui Octavian Voicu un suflu ancorat în cele sfinte, o posibilă cale către ortodoxia adevărului dumnezeiesc; gânduri-inger ce aduc profetația unei altfel de lumi. Privirea e-a făcut și de această dată datorita surprinzând semnele metafizicului în înțelesurile cele mai adânci. În urma lecturii rămâne lumina.

Marius MANTA

CIUCUREN-CU - Peșaj cu câpțe

Răbdarea înmuguririi

Prezentat atât de polegotic în prefața plachetei de debut, *Goana dintr-un cal legat* (Ed. Corgal Press, Bacău, 1999) de către profesorul Petre Colăcel, aflat de ani mulți în simbria Literaturii Române, identificat la a II-a apariție ca "poet de atmosfera", poetul Marcel Cepoi a revenit, la aceeași editură, după patru ani, ca să-și întregască visul. (În poezia ce deschide volumul de debut, primul vers sună: "Jumătate din vis pare aieva" - "Gând").

Poetul stă sub imperativul circumscrierii în durata. Astfel, casa, curtea, poarta ("Străin"), "lucrul făcut" ("He...hei..."), "bobul de grâu, incoțit" ("Calatorul"), "palma de țaran" pe "o floare-albastră" ("Timp și vânt peste cuvânt"), fântâna cu ciutura "tot timpul insetată" ("Spusc"), "doua mâini (cc)-și spală fața" și "un măr mușcat de-o fată" ("Răul spel"), "fanul... de cu zi cosit" ("Tânguire"), etc, sunt forme ale ontologiei umane, prin care se anticantăzică perisabilitatea, sunt "semne pe sens, marcate în haos" ("He...hei").

Poetul surprinde, ca un pictor, gestul, secunda immortalizării esenței și de aceea, gramatical, discursul poetic e, cel mai adesea, o juxtapunere de enunțuri. Vin în această horă a defilării existențiale elemente ale vegetalului (iarba, macii, nucul, grâul, floarea-albastră, castanii, pădureverde), elemente zoomorfe (caii, vaca, lupul, cocoșul de munte, cucul, pasărea măiastră), câteva embleme ale vârstelor umane (copilul, mama, fata, bătrâna, moșul), câteva forme spațiale: dealul, marea, pământul, zarea. Timpul este asociat motivelor: drumului, al străinului, al porții, toate subsumate, de fapt, temei trecerii ("Ani", "Adaug", "Drum").

Deși n-a devenit "poveste" ("Eu nu-s poveste"), poetul își caută identitatea, când în tonalitate romantică, când modernă, lăsând meru icidei "neduse până la capăt" în sugestia lor picturală, ca și cum ar intenționa să mai treacă o dată, să le rețuseze, ori redispuna. Imagini stridente, cu tentă ețicistă stau alături de căntece de o suavitate remarcabilă.

Capodopera plachetei de debut mi se pare poezia "Om": "Ochi de copil, / mânginod o grădină. / Cal fără șea / peste drum desfădat. / Om rătașind, în ziua senină. / Timp, / fără timp limitat" (p. 19).

În a doua carte, metaforic intitulată "*Zări colbuite*", Marcel Cepoi instilează ideea că ar ce de conștiința scrisului, devenit o hrană mult râvnită: "hrana pentru cel flămând", iar instrumentul rudimentar ales: "creionul rupt... cu vârful bont" ("Creion") este în deplin acord cu obiectul supus contemplației: "râni... / meșșugit neastupat, / doar cu mângăieri ale / pașilor desculti" și cu limbajul adecvat: "înșchinați" ("Daruite colbului"). Adaptat realității, pentru Marcel Cepoi, poetul e "un cameleon" ce se instilează în spații nepermise, aparat de cerneală sau tuș ("Poetul", p. 45); cutrecăra, în vis, ori în realitate, drumuri de vers ("Poetul", p. 61) și scrutează altfel zările.

Motivul omniprezent al lui iar, ca și în prima placheta, funcție romantică de însoțitor al tineretului: "Fetele de maritat / s-au împritentit cu luna" ("Nunta"); "Mlădăia, sămbure, codană / s-or minuna crescând cu luna-n păr" ("Un măr").

Cele mai multe poezii sunt tablouri în miniatură (în care identificăm foarte adesea vitalitatea macilor: "Tablou", "Rugămintă" cu imaginea satului ("Sotronul"), a câmpului ("Brăul ierbiu"), ori a individualității obiectuale, gen "natura moartă" ("Un măr", "Creangă de măr").

Rob al întrebărilor existențiale, poetul e preocupat de rolul cuvintelor ce așteaptă să fie ridicate la rang de poem: "cuvint-n genunchi, rugătoare-a scrisse..." ("Rugămintă"), sa capete un nume ("Rătăciții"), sa se institue în întrebare: "Poposec gândurile / schiopătând în cuvinte" ("Raspuns") ori în răspuns ("Spre un raspuns"), sa definească minunea ființării umane: "Cuvânt de soare-nspere pământ, / trecute clipe numărând... / s-o cere bir pe ce n-a fost, / de toate câte-ori îi răzând?" ("Un măr"), sau sa adăposteașă în paranteza tăcerii iubirea ("Somnul iubirii").

Identificăm în poezia lui Marcel Cepoi fulgurații de excepție: "O ziua când rămănegre /...gama lucrind cu rouă" ("O ziua"); "Ni s-or plimba o viață-nreaga / privirile în noi..." ("Lumina pașilor"); "Meru se-ascund tăcerii, / ca-s răgușite și timide" ("Zări"); "Iarba verde, coasă-adapă" ("Cântări"); "Ipește-ti obrăjii de geamul gutuii" (xxx, p. 72), dar și sintagme identificate la alți poezi, ori idei dispartate, neadaptate poetice.

Obsesia enumerărilor se agată greu de un verb, neincăptător semantic, și nevoia de a explicita lasă uneori textul în afara poeticiții.

Poetul nu și-a găsit încă drumul propriu, dar semne ca nu-i greșit sensul sunt destule, caci cuvintele "serotogolsc" a poezie și poetul a învățat răbdarea înmuguririi ideilor.

Tatiana SCORȚANU

Gheorghe IORGA: O antologie a fabulei românești

Până la cartea de față, - **O antologie a fabulei românești, I**, București, Editura Ager, 2003 -, îl știam pe distinsul profesor de limba și literatura română **Gheorghe Iorga**, în calitate de **traducător** din limba persană, unul dintre puținii la noi astăzi (cu traduceri: Sadagh Hedayat, **Buflă oarbă**, București, Editura Ager, 1996, 2002; **Teama**, antologie de proză scurtă iraniană; modernă și contemporană, Bacău, Editura Plumb, 1998; **Călătorii cu limba tăiată**, antologie a poeziei mistice persane, Bacău, Editura Conexiuni, 2001 - la toate asigurând și prefețele, notele, comentarii critice). În calitate de **critic literar**, prin articolele din presa literară și prin cele zece prefețe semnate la cărțile unor colegi de generație îndeosebi (Ion Tudor Iovian, Petru Scutelnicu, Dan Petrușca ș.a.) - furnizorul unui limbaj critic elevat, elegant și pătrunzător, în calitate de **publicist** de opinie, bazat pe un model important de culturalitate, incisiv și persuasiv. Iată-l pe Gheorghe Iorga în calitate, acum, de **îngrijitor de editie**, la un prim volum din substanțiala (și atât de necesara, pentru vremurile pe care le trăim) **Antologie a fabulei românești**, semnând prefața, notele, referințele critice și bibliografia volumului. O întreprindere complexă, determinantă în a stabili atât valoarea cărții în sine, cât și diversitatea preocupărilor unui om împătimit într-ale literaturii. Surprinde, din capul locului, acrima specifică îngrijitorului de ediții, care a cercetat cu minuțiozitate edițiile critice anterioare de profil dar și edițiile de autor, a colaționat texte reprezentative, a realizat practic o istorie veritabilă a evoluției fabulei românești de la încă necunoscutul Nicolae Ojalea (din secolul al XVIII-lea) până la Petre Ispirescu (mai puțin remerțat prin fabule, care încheie segmentul de timp propriu secolului al XIX-lea), a marcat cu informații istorice-literare pe fiecare dintre cei 31 de autori antologei până la finele secolului al XIX-lea, cum am mai spus, a elaborat o solidă prefață despre străvechiul gen fabulistic (integrând armonios fenomenul literar românesc în cel universal).

Interesantă ni s-a părut o idee desprinsă din conținutul, repet, bine articulată, al prefeței. Este vorba de funcția terapeutică pe care textul fabulistic, în proza sau în versuri, l-a deținut de-a lungul timpului. Formă mascată de critică și satiră, fabula a întreținut continuu speranța îndreptării rețelor în plan social și, implicit uman. Impactul fabulei asupra lectorului sau a auditorului a fost totdeauna de luat în seamă, de vreme ce autorii lor au avut de suferit, într-o formă sau alta.

Bacăul este reprezentat de doi autori ce nu au făcut din cultivarea fabulei decât un exercițiu creator minor, Costache Negri și Vasile Alecsandri. Primul este ilustrat cu textele **Floarea caprii** și **Țânțarul și boul** - o fabula de mai mare întindere, dedicată bineînțeles bunului și marelui său prieten Alecsandri:

"Măi Vasile, draga frate, ție aceasta-ți hărăzesc
Pentru multe dulceturi și cafele ce primesc
Serile când vin la tine și ne-așternem pe ciubuce,
Trecând în plăcere vremea, ce grabnic atunci se duce..."

Din Vasile Alecsandri sunt prezente în volumul antologic textele **Zimbrul și vulpea**, **Curcile**, **Fabula**, **Moara de vânt** (dedicată lui Alecu Donici) și **Lupul și maimuța**.

Scrupulos și extrem de atent la "dulcea limbă românească" (așa cum îl știm în difiicile traduceri din limba persană), Gheorghe Iorga ne oferă, și prin această apariție editorială, un exemplu de empatie literară și ideatică, de atașament total spiritului alegoric, pe de o parte, și celui ironic-satiric, pe de altă parte, exprimat de fabula, în general. Următorul volum îl va consacra, suntem siguri, ca pe un antologator important în genul, atât de special, al fabulei la noi. Îl așteptăm cu legitim interes.

Eugen BUDĂU

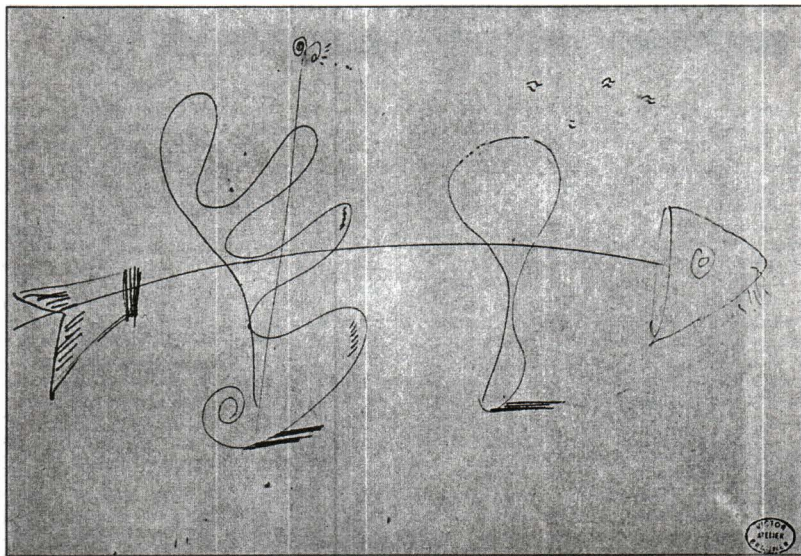

PAMBAC
REȚEAUA DE MAGAZINE

SC PAMBAC SA
Calea Moinești 14
600281 Bacău
Tel: 0234.517400 Fax: 0234.513098
E-mail: office@pambac.ro
www.pambac.ro

- servirea ireproșabilă
- design modern, personalizat
- climatizare

BUN GUST ȘI PROFESIONALISM!

VICTOR BRAUNER

Gheorghe IZBĂȘESCU: Melodrama realului

Antologia de autor **Melodrama realului**, Editura Vinea, 2003 ne dezvăluie un poet original care transfigurează realitatea cotidiană cu uneltele livrești, care îmbină în mod armonios registrul elegiac și ironia de bună calitate. Nicolae Oprea afirma: "Gheorghe Izbășescu impune - prin întreaga sa creație - în poezia românească o topografie și mitografie inedite, într-un discurs poetic încărcat de simboluri. El clădește un ansamblu poetic perfect încheat, în cadrul căruia lirismul se află în simbioză cu epicul de factură epocică. Unitatea de concepție, unitatea de stil, forța de construcție pe spații largi sunt calități incontestabile ale poetului separat doar biologic de generația optzecistă."

Poetul călătorește în amintire, vede băiețelul barbar ce își îngropa poveștile, "mărunte păpuși: povară tăiată din creier, / în mușuroiul stăpânit de roșcate furnici. / Iar lucrătoarele ascultau în vântul serii / cum triumfa zodiacul: văzând pe altarul lor / sabiile unor necunoscuți zei. / Săbii cu memoria înghețată în sânge." Ni se dezvăluie o lume fabuloasă, meditația existențială domina discursul liric, poetul inventează o nouă hermeneutică poetică: "În fiecare gară respiră un tren pentru mine. / Și ochiul lui roșu e o pasăre

pură / ce trece sub presiune peisajul interior, / căldura sângelui, / nedumerirea plecării, / linia vieții din palmă / scoasă de sub dușul cuvintelor în crepuscul civil." Autorul atinge literale și degetele-i ard, imaginile îi bagă brutal "pumnul în gură", vede "cum se tulbură lumina la fereastra hieroglifelor" și cum sângele lui Seneca "umple și acum biblioteca". Într-o rezervație de "hârtii orbitoare" poetul creează o axiologie proprie în care imaginile se luptă pentru a întreține gloria scribului "Și vorbele de pe balcon pretind că au grație, / (oho, dar bolnave de erori), așa pretind. / Și ele se uită la tine cu ochii sticlitiți / de lupoalice flămânde care-și apără puii / la marginea culcușului posomorât al metaferei /".

Ficțiunea îl aduce pe Ulise al orașului în cuvinte, dincolo de "viața în tablouri" se află conturată o viziune ontologică inedită, doar "fiara de hârtie scoate câte-un țipăt", zeii de vară, pocnind din bici, transformă templele în merc de cristal. "Un autobuz gelos" o fură pe Mirianida și "șoricelul cu dinții de aur, prudent, nu mai ronțăie cărțile lui Homer", "mașina de scris își afundă obrajii în gulerul jocului de tablă", manuscrisele apun în sângele mâinii drepte. Poetul meditează la "cuvântul care intră decis în poem / și care nu mai poate ieși niciodată /", deschide ochii acum când direct din trup îi ies străzile, câte-o literă a numelui îi este jupuită, mai supraviețuiește în fiecare noapte când scrie, poetul știe când porți sub pleoape o tufă de crizanteme sau un sноп de urzici. Poemul este croit pe suprafața de catifea a țipetelor de demult, poetul este "un pod peste apă nevăzute / pe care trecuți voi dintr-o parte într-alta. / Cântând și suspinând, cântând și suspinând."

Poetul Gheorghe Izbășescu are talent liric și regizoral, dăruiește poemului o doză de înclăbabil, textul se află în căutarea frumuseții și ne dezvăluie o voce lirică a unui autentic poet contemporan.

Petru SCUTELNICU

Persiflarea adevărului științific

Pentru orice român care se respectă, informația cea mai autoritară în materie de istoria limbii naționale nu poate proveni decât din lucrări care poartă girul Academiei Române sau din voluminosul tom al academișianului Al. Rosetti, "Istoria limbii române" (ediție definitivă, 1986 - Editura Științifică și Enciclopedică). Sa deschidem așadar cartea: "Limba română este limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului Roman, cuprinzând provinciile dunărene romanizate (Dacia, Pannonia de sud, Dardania, Moesia Superioară și Inferioară), din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și până în zilele noastre" (Al. Rosetti, Op. cit., p. 75). Sunt clar evidențiate în această definiție antologică trăsăturile definitorii ale limbii române: latinitatea, continuitatea, vechimea, vitalitatea și aria largă de cuprindere. Se înțelege însă că fizionomia limbii române a suportat continue prefaceri, îndeosebi în privința vocabularului, compartimentul cel mai mobil al oricărui idiom: "Această limbă - precizează același Al. Rosetti - a suferit însă transformări nencetate, atât prin evoluția ei normală, cât și prin influența exercitată de limbile cu care a venit în contact" (Ibidem). Comparția cea mai sugestivă provine din natura, marele nostru dascăl: când se întâlnește o pădure de foioase cu una de conifere, există o zonă în care vor coexista foioasele cu coniferele. Așadar, la granița de est a româniei e firesc să fi pătruns cuvinte din limba slavă, fără ca acest proces să determine modificarea statutului limbii-bază, româna, și încartiruirea ei între limbile slave. Pe lângă aceste unități lexicale, există o sumedenie de sensuri pe care le primesc cuvintele existente deja în limbă, care dau culoarea locală a idiomului și nu bulversează tipologia stabilită prin criterii ferme și unanim acceptate de lingviștii din toată lumea.

Apariția la Chișinău a "Dicționarului moldovenesc - românesc", alcătuit de Vasile Stati, a constituit evenimentul esențial al anului 2003 în atât de nestatornică relație a românilor de dincolo și de dincoace de Prut. Am urmărit la televiziune dezbaterile moderate de Adrian Paunescu, i-am ascultat pe Grigore Vieru și pe Nicolae Dabija, evident îngrijorați de basna produsă la Chișinău, dar și pe Dan Berindei, Ghorghe Mihaila, Marius Sala (ultimii doi, lingviști), preocupați de diversiunea instituționalizată (lucrarea poartă totuși girul "Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Direcția Editurii, Poligrafic și Aprovizionare cu Cărți"). Am urmărit reacția presei românești, care prezintă sugestiv evenimentul editorial: "Davați limba!" (Național), "Țigan = Român" (Evenimentul zilei), "Un plagiat" (Jurnalul Național), "O diversiune" (Curentul), "O nouă provocare politică antiromânească" (Flacăra lui Adrian Paunescu), etc. Dar să urmărim ce dorăște autorul "dicționarului" [...] Calauzindu-ne de (sic!), în loc de după, n.n.s.) prevederile constituționale și

CIUCURENCU - "Copil citind"

legislația în vigoare, având (sic! nu ă) în vedere <<pluralismul lexicografic caracteristic marilor culturi moderne >> (Mioara Avram), venim cu încercarea modestă (bine zis I. D.) de a acoperi măcar o parte din golul lexicografic, care ia la noi proporții ("topica total ciudată, I.D.). Continuarea este demnă de ilustrare a stilului pelix sau măcar prețios: "prezenta ediție confirmă unitatea de fond lexical peren, comunitatea originii și a structurii gramaticale a limbilor romanice de răsărit (gura păcatosului..., I.D.), caracterul lor reciproc inteligibil". Deși promite "că nu este nevoie de un intins studiu introductiv", autorul ne face părtași la o "Expunere de motive" cu următoarea structură: "Moldovan - moldovencască" (o suită de speculații, clar teziste), "Lingvistica politică" (de necitit), "Din perspectiva românilor..." (Idem), "Șmecherii politico-lingvistice" (fără comentarii!), "Miorița: martirii lingvistice" (o marotă deja trecută între fixațiile nobile), "Deosebiri esențiale" (așa da!), "Surse, principii, criterii, structură" (cam multe angajamente pentru 88 de rânduri tipografice în formatul A5!), "Mama limbii românești", cu iz duios-șagălnic-polemice, și un necesar (!) "Post-scriptum neobligatoriu" de nici 25 de rânduri, ilizibil.

Dar să citim și câteva perle din lexicon (cel de la Budaora o treabă serioasă totuși!), așa cum îl numește "Colectivul redacțional" (alcătuit dintr-o persoană!): **aburca, acătării, acolo, acoperiș, acufunda, adăoșag, adapost, adevărat, adeveri, adevărintă, adânc, adunătoare, afacere, afară de, afișuri, afuma, afumător, aghesmui, aghiută, agoneseală, agoniseală, agriș, agrișă, agud.** Am transcris cuprinsul paginii 154 a pseudodicționarului, pentru a vă forma o imagine a ceea ce înseamnă politica lingvistică a lui Vasile Stati, impusă (tiparitura va avea 5000 de exemplare!) celor ce credeau până de curând că vorbesc limba română.

Eroarea istorico-filologului Stati este înainte de toate de natură științifică, de vreme ce încalca definiția unei limbii: aceasta nu se caracterizează - o știe oricine - doar prin trăsături lexicale, în cazul de față preponderent semantice, ci și de fonetice și gramaticale (morfosintactice), care lipsesc din demonstrațiile autorului. Avem de-a face, în realitate, cu o ramificație teritorială inferioară subdialectului moldovean, mai precis cu un grai ca acela din Oltenia, Dobrogea ș.a.m.d. Oricum, teoria susținută de Vasile Stati prin acest "instrument de lucru" a făcut și un bine prin activarea și popularizarea cunoștințelor elementare de dialectologie și istoria limbii române.

Ioan DĂNILĂ

De ce un dicționar de cuvinte și expresii latinești și eline în contexte literare românești?

De ce un asemenea dicționar în condițiile în care limba latină și, mai ales, limba elină (greaca veche) tind să devină pentru tânăra generație o "terra incognita", - ca să folosim o expresie inclusă în dicționar? Ce am avut în vedere în demersul nostru lexicografic?

Mai întâi, am dorit să demonstrăm și pe această cale cât este de necesar și de important studiul limbilor latine și eline, în ciuda etichetării lor de limbi "moarte", etichetare pe care nu putem s-o acceptăm, oricât de imuabilă pare să fie. Și cum am putea s-o acceptăm când cele două limbi se vorbesc, e drept, în forma lor evoluată, latină, sub forma limbilor neolatine sau romanice, iar elina sub forma limbii grecești moderne sau neogreacă. Astfel că studiul respectivelor limbi moderne nu se poate face temeinic fără apelul la limbile din care s-au format.

Cum am putea ignora, de asemenea, că limba latină, alături de părințele ei spiritual, limba greacă, se află la temelia întregii culturi europene, fiind principalele instrumente de cunoaștere și înțelegere a trecutului European. Căci, în aceste două limbi s-au ilustrat civilizațiile greacă și română, Evul Mediu European (occidental și bizantin), învățăturile bisericilor creștine principale (catolică și ortodoxă), precum și o mare parte a culturii moderne. Or, înțelegerea elementelor culturii contemporane este favorizată, dacă nu chiar condiționată de familiarizarea cu sursele ei îndepărtate.

La acestea se adaugă faptul, esențial, că vehicularea ideilor în toate domeniile științei se face cu ajutorul terminologiei greco-latine.

Ca să nu mai spunem că, fiind limbi sintetice prin structura lor, limbile latine și eline sunt potrivite formularilor lapidare, concise, care presupun un semantism bogat, un anume tâlc gnomic - sapiential și de aceea, în aceste limbi, s-au păstrat extrem de numeroase proverbe, maxime, cugetări, aforisme, formule uzuale, valabile din antichitate și până astăzi și care se citează în forma lor originară.

Iată doar câteva argumente care pledează pentru necesitatea studierii celor două limbi clasice, argumente care vin să contrazică etichetarea de "limbi moarte", și, prin urmare, inutile.

În alta ordine de idei, am avut în vedere folosirea incorectă în limba română, atât în vorbire cât și în scriere a multor termeni și expresii din limba latină și greacă, precum *magna cum laudae* în loc de *magna cum laude*, *stricto sensu* în loc de *stricto sensu*, *in cor pore / in memoria* în loc de *in cor pore / in memoriam* etc.

Alteori se confundă termeni precum *mathesis* cu *paidea* sau expresii ca *post scriptum* cu *post Christum*, sau nu se cunoaște deosebirea între *status quo* și *statu quo*, etc.

De asemenea, este bine de știut că termeni ca *hybris*, *poiesis*, *dynamis*, *anabasis*, *catharsis* sunt substantive de genul feminin în limba greacă, deși în limba română apar frecvent ca substantive de genul masculin (*hybris*-ul, *poiesis*-ul, *dynamis*-ul etc.).

Am dorit, de asemenea, să explicăm o serie de termeni, expresii și sintagme cu care se operează în diverse domenii ale științelor umaniste (științe filologice, filosofice, logice, drept, istoric, psihologie, religie), al căror sens nu se cunoaște și pentru care publicul larg nu are la îndemână un instrument lexicografic, mai ales pentru termenii și expresiile grecești.

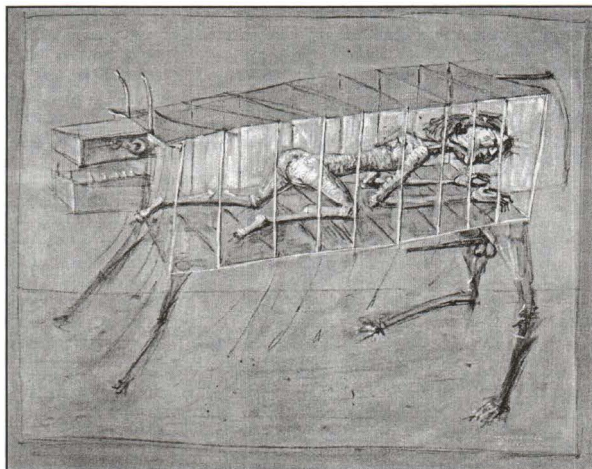
Asfel, alături de sintagme latinești consacrate, precum *coincidentia oppositorum*, *ex nihilo*, *axis mundi*, *fortuna labilis*, *homo ludens*, *ars poetica*, *qui pro quo*, *sine qua non*, *urbi et orbi*, *vanitas vanitatum* sau expresii devenite celebre ca *sic transit gloria mundi*, *memento mori*, *alea iacta est*, *divide et impera*, *ecce homo* și multe altele sunt explicate în dicționar cuvinte și expresii grecești cum ar fi *mimesis*, *catharsis*, *hybris*, *kalokagathôn*, *lógos*, *sophia*, *physis*, *psyché*, *démios*, *pális*, *apokálypsis*, *agapé*, *éros*, *thanátos*, *hierós* - *gámos* etc.

De asemenea, dicționarul cuprinde și o listă de abrevieri latinești explicate, dintre care foarte multe sunt necesare în tehnica redactării textelor.

Pentru o mai bună înțelegere a termenilor și expresiilor, precum și pentru folosirea lor adecvată în limba română sub raport ortopic, ortografic și semantic am considerat că sunt absolut necesare traducerea acestora, câteva explicații semantice, analiza gramaticală, un comentariu explicativ, precum și un context ilustrativ, selectat din opere beltristice, texte filosofice și esecistice, lucrări de lingvistică, critică și istoric literară, aparținând autorilor români.

Avem credința că folosirea termenilor și expresiilor latine și eline pot spori competența comunicativă, rclcvând contactul peren al limbii române cu latinitatea și cu spiritul elin.

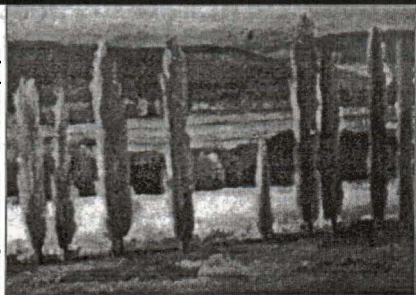
Cristina POPESCU

Viktor BRAUNER

Gheorghe VELEA - a doua revedere

Gheorghe VELEA - "Aleea cu plopi"

Gheorghe VELEA - "Bujori"

Ion VĂSAI - "Compoziție cu perforații și semnătură"

La sfârșit de iunie, un eveniment special a fost marcat în calendarul cultural al Bacăului - expoziția retrospectivă Gheorghe Velea, a doua de acest gen găzduită de Galerieile Alfa, de la trecerea prematură în eternitate a pictorului. Complexă personalitate creatoare, Velea a contribuit decisiv și la organizarea învățământului artistic bacăuan, "militând" pentru reînființarea Liceului de Artă din Bacău și pentru inițierea Taberelor de creație ale elevilor din Liceul de Artă.

Genul predominant în expoziție este peisajul, cel al Moldovei natale, de care este profund îndrăgostit. Câteva portrete și natuți statice completează ansamblul de lucrări, extrem de coerent din punct de vedere stilistic, artistul rămânând, de-a lungul timpului, atașat viziunii sale. Deloc interesat de modul de redare abstractionist, Velea prefera construcția riguroasă, "realistă" a formei, completată de culoarea sobră, pensulația ordonată, cu tușe fine, dispuse paralel.

În peisajele sale de la Luncani, Poiana Sărată sau Berzunți, linia orizontului, foarte înaltă, pune pe un plan secund spectacolul cerului, pictorul lasându-se, parca, vrăjit de forțele chthoniene ce guvernează aceste locuri. Obiectele negrănițuite prin linii de contur marcate, nuanțarea măiestrită a tonurilor dominante, îndepărtează pictura lui Velea de orice decorativism; imaginea dobândește, astfel, profunzime. ampoare, fapt ce ne îndreptățeste să afirmăm existența unei adevărate viziuni scenografice, o știință a puncții în scenă pe care doar meșterii o pot stăpâni.

Dealtfel, peisajul lui Velea nu este o simplă reproducere a unor evenimente ce se petrec în natură de-a lungul unei zile, ci constituie rezultatul unor procese interioare, îndelung decantate, o alchimie secretă a cărei piatră filozofală este "senzația

ultimă", dobândită prin contemplare. Natura, "început al tuturor lucrurilor" cum o numea John Constable, este obiectul meditației sale, prin ea pictorul face translația de la sensibilitate la Idce, de la observația empirică la esențe. Trecerea prin anotimpuri devine, la un alt nivel de interpretare, o trecere prin timpuri cpurată de orice nostalgic, de orice accident uman. Peisajele sale ne aduc în gând poezia solemnă a sensibilei Emily Dickinson: "Alte picioare prin grădina mea umbla / Și alte degete brazda o răscolesc / Alt trubadur deasupra ulmului / Spulbera solitudinea. / Alți copii se joacă prin verde / Și alți morți dorm sub pământ / Din nou revine-ngândurată primăvara / Din nou zăpada, punctual."

Cele câteva portrete prezente în expoziție au imprimat aceeași pecete a atemporalității; personajele sale par că trăiesc într-un "halo" de lumina inefabilă, într-o atmosferă rarefiată ce le învaluie protector. Datele fizionomice, vag redade, cromatica diafană, tind să accentueze impresia de

prezențe fulgurante într-un univers imuabil. Autoportretul său, de mici dimensiuni, ne dezvăluie contururile mișcate ale unui spectru, o prezență fantomatică ce privește "de dincolo" către privitor, o flacără ce pălpăie undeva, în neant.

Naturile statice nu se constituie în motive de expunere a unor speculații filosofice cu privire la acel "fugit irreparabile tempus" specific picturilor olandeze de secol XVII, și nici studii aprofundate asupra formei de care Cezanne era atât de preocupat. Florile sale, dintr-o specie incertă, par împietrite într-o stare de perpetua așteptare, albul pur, aproape incandescent, al corolelor, lasându-și definitiv emprenta ca o arsură pe pânză. Fundalul neutru lasă loc de desfășurare câtorva obiecte dispuse într-o ordine ce pare veșnică, aceeași de la începutul timpurilor.

Este o a doua întâlnire cu arta lui Gheorghe Velea, iar el ne privește de cealaltă parte, martor al unei eternități asumate.

Diana POPESCU

Gheorghe VELEA - "George"

Trăitor nu la umbra fetelor în floare, ci în mica sa urbe natală, Moinești, pictorul Ion Vasăi ne face, din când în când, plăcute surprize, invitându-ne la câte o expoziție personală. La începutul verii, Galeria "Arta" a Filialei Bacău a U.A.P. i-a găzduit un nou și amplu demers artistic, un incitant spectacol vizual care i-a cucerit pe cei prezenți la venisaj.

Expoziția marchează, în creația artistului moineștean, o reîntoarcere la motivul folcloric. Prin anii '90, în compozițiile inseriate sub denumirea de "arhetipuri", Ion Vasăi folosea materiale provenite din zona tradițiilor românești, recuperând bucați de lemn, de porți, de ferestre de la casele care se demolau, pentru a le "receia" într-un mod original în lucrări cu un suflu de geneză.

Acum el și-a îndreptat atenția spre materialul textil, bucați de scoarțe, de peretare, de ștergare, de pânză de sac, capete de sfoară, pe care le asamblează în cadrul unor vaste și expresive compoziții, de o pregnantă plasticitate.

Asocierea diferitelor texturi creează impresia de relief, de volum, lucrările căpătând o forță, o vigoare de excepție.

Ion Vasăi are o dezinvoltură extraordinară a gestului și un gust fără greș când "pune în scenă" diverse materiale și diferite obiecte umile. Lucrările sale, după remarcă exactă a lui Val Gheorghiu, au "un fast al regiiei". Tot acest fast se naște din "plăcerea fină a rarelor acorduri", din stilizarea elementelor care compun un întreg. Fire introvertită, Ion Vasăi refuză "ieșirile la rampă" pline de zgomot și furie, dar calde în fond. El arcsubstanță și gravitate, are o viziune personală a lumii și lucrurilor, supunându-se exigențelor acestora.

Aflat la ceasul plin al maturității, el caută acum, după cum îmi mărturisea într-un interviu, "simplitatea și despoavărea de elemente inutile". Ca la orice artist autentic, această căutare nu va înceta pe tot parcursul creației sale, cu siguranță. Îi vor însoți pe acest frământat traseu superbele sale pasări-personaje, care vor să iasă parca din cadrul tablourilor, invitându-te să participi la stranii, misterioase jocuri.

Îmi plac la Ion Vasăi tenacitatea, voința de stil, cultivată cu ardoare, aspirația neîntreruptă spre zona spiritualității, lipsa exceselor, simțul special, nuanțat al măsurii. El arc conștiința lucrului bine făcut, dus temeinic până la capăt, el simte bucuria gravă a picturii, cărcia i se dăruie necondițional.

Spre binele său dar și al nostru, al prețuitorilor artei sale.

Carmen MIHALACHE

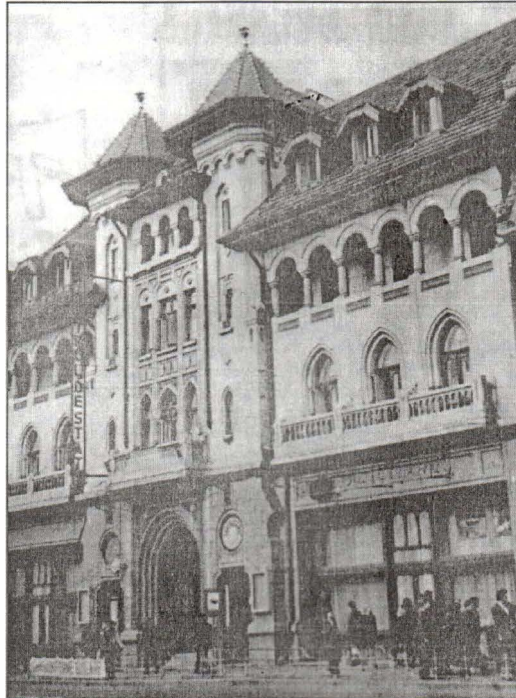
Teatrul Municipal "BACOVIA" - 55

Creație generoasă a epocii de după al doilea război mondial - veac XX ("generozitatea epocilor") și a "puternicilor clipelor" - o altă aspră temă de reflecție!) TEATRUL MUNICIPAL "BACOVIA" împlinește în toamna lui 2003 ageabila vîrstă de 55 de ani.

Momente de bilanț s-au consumat la 55 și 50 de ani, și lucrurile de rigoare s-au spus atunci aproape toate! A mai trecut, iată, un "lustru" din viața instituției bacăuane și noi, slujitorii teatrului, alături de publicul atât de drag (și necesar!), putem jura că suntem nu mai bătrîni dar mai tînceri cu cinci ori chiar cu mai mulți ani! Pentru că Bacăul - țîrgul de altădată, municipiul de pe Bistrița, orașul lui Alecsandri, Bacovia și al altor mari nume ale culturii românești - este din ce în ce mai tînar! Aceasta întrucît "bastionul" însuși al teatrului, clădirea, obiectiv de patrimoniu național, construcția, a intrat într-un proces capital de întinerire după 75 de ani de confruntare cu timpul și "seismele" pămîntenești, dar și cu avaturile veacului, ale istoriei... "Municipalul" este astăzi un șantier, casa teatrului, grație eforturilor și clarvederii municipalității, se află nu foarte departe de finalul unor ample lucrări de consolidare, modernizare și amenajare, din fundamente pînă în cupola sugerînd înălțarea înspre cerul cu sticlă! Se așteaptă ora binecuvîntată cînd din nou va răsună mirabilul gong, ceasul cînd se va deschide "poarta soarelui", cînd foaierele și eleganta sală vor fremăta de lume dornică de "altceva", cînd cele două "arene" (scena mare și scena studio) vor emana înspre iubitorii de...himere, iluzia unei alte victii, în fapt bucuria existenței noastre celei de toate zilele...

Va fi ca o renaștere, așadar nouă tinerete, a teatrului aflat acum la deplină maturitate deopotrivă artistică și civică! Va începe, ca printr-un miracol, o nouă pagină de istorie, vor trece alte și alte decenii, societatea românească, și ea, se va așeza mai bine și mai temeinic (sperăm!) în noile rosturi și, să nu încetăm a visa în ideal... puțin din eternitatea municipiului Bacău va fi reprezentată și de așezămîntul acesta care la începuturile s-a numit, simbolic, TEATRUL POPORULUI, s'au uităm!...

Pînă atunci să ne mai amintim cite ceva din vremurile cele fără de întoarcere... Întii de toate, se impune o constatare esențială: dîncolo de toți "managerii", "directorii", "șefii de secții" ori alții "unși" cu atribuțiuni administrative, ceea ce a impus și propulsat instituția pe podiumul realității cultural-artistice a zonci, dar și pe plan național, a fost trupa, colectivul de profesioniști (actori, regizori, scenografi, secretari literari, scriitori, intelectuali de prestigiu care au gravitat pe orbita Thaliei). Cunosător și trăitor a o bună parte din biografia "dramaticului" bacăuan, pot depune mărturie că TEATRUL NOSTRU s-a clădit programatic pe contingente artistice deosebit de dotate, care au generat o

veritabilă "mişcare", un reper de distinsă personalitate între lăcașurile de profil. De la cel dintii gong - 9 octombrie 1948 - și pînă astăzi, dreptunghiul magic bacăuan a fost și continuă a fi decorat cu brio de nume ce vor dura neîndoielnic în "cartea victii" teatrului. Memoria mea, de spectator fidel și de "actor" pe...altarul actorilor - subiectivă, desigur - nu-i va putea uita niciicînd pe Ion Nicolescu Brună, Ion Stănescu, Costel Constantinescu, Eugen Antohi, Silviu Stănculescu, Ion Bulcandra, Kity Strocscu, Puiu Burnea, Dorel și Iuky Botoșescu, Ion Giurgiuveanu, Valeriu Pascu, Mișu Rozeanu, Sandu Dimitriu, Virgiliu Florescu, Ana Cristi, Fana Geica, Lory Cambos, Liliana Rusu, ș.a.m.d. - ca să mă limitez la unii dintre acci care "au fost"... Spectacole memorabile, partituri de mari măestri, un entuziasm și o dăruire ce au făcut ca deceniile excesiv "ideologizate" de după blestemul "mare război" să ni se pară mai suportabile. Întrucît pe lîngă dimensiunea sa spirituală, culturală, artistică, actul teatral a avut dintotdeauna și va avea pentru totdeauna și o incertă conotație social-politică, etică, morală. Vezi bine, și prin teatru, cei mai luminați dintre noi oamenii, dorim ca lumea în care ni s-a dat să trăim, să fie mai bună, mai curată, mai adevărată și, de ce nu, mai sfîntă, ca ne-am saturat de milenii și veacurile întregi de inumanitate și mers "contra naturii". Nu ne facem prea multe iluzii ca prin teatru vom pune capăt infirmităților planetei pămînt, războaielor, mizeriilor lumesti, dar nici să stăm cu brațele încrucișate nu se poate! Ar fi un act de lășitate și de cedare fără luptă! Cu atât mai mult acum la început de nou mileniu, cînd omenirea (această creație perfectă, cica, a bunului Dumnezeu...) parc a-și fi ieșit, a

cita oară, din țîțini, avem datoria, cu adevărat, sacră, de a striga neantului, fic și în deșert, că omul (cu "O" mare) este plamadit nu doar din țîrîna, praf de pușcă ori alte pulberi bacteriologice... Sau cum ar putea trece vreodată în uitare "faptele" regizorilor artistici care au făcut epocă în teatrul românesc, în fișa de creație a cărora la început a fost...Bacăul!! Iată-i pe cîțiva: Vlad Mugur, Valeriu Moisescu, Val Mugur, Dan Nasta, Ion Olteanu, Gheorghe Harag, Zoc Anghel, Radu Belgian, Ion Omescu, ș.a.m.d. Sau bacăuanii: I.G. Russu, Radu Mircea Rătescu... A lucrat ca scenarist la Bacău, în anii tinereții, Liviu Ciulei... Dar cum magia amintirii tînde să ne fure, mă voi opri aici cu citarea de nume dragi, acestea toate figurînd în monografia teatrului editată la 50 de ani.

Colectivul de astăzi al teatrului - reunind autentice valori creatoare, de la foarte tineri absolvenți de academiile de teatru pînă la "meșteri mari" într-ale "declamației" - nu va rata, de bună seamă șansa de a "mobila" casa nouă a teatrului cu înfăptuiri profesionale de prestigiu, în speranța că poate peste alți 55 de ani vom avea prilejul să vocăm alte amintiri de neșters...VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Calistrat COSTIN

O carte de suflet

Puține sunt lucrările editoriale aparținînd celor apropiați cuiwa, personalitaților deci, care să reușească obiectivarea necesară pentru a elimina riscul discuțiilor în familie. Prezentăm însă în cele ce urmează o carte specială, un album monografic sau o "carte-album", dedicată actorului de teatru și film Toma Caragiu, concepută și dezvoltată strălucit de Matilda Caragiu-Marioțcanu, nimcni alta decît sora popularului artist.

Dacă precizăm că autoarea este un reputat lingvist (mai precis, dialectolog), veți intui structura cărții, realizată în respectul oricărui lucrări științifice. Așadar, ne întîmpină un "flash biografic", (cu variante în engleză și franceză), din care aflăm datele personale (s-a născut la 21 august 1925, în orașelul Hrupiști, din Macedonia, și a murit la 4 martie 1977, la București, în timpul marclui seism), urmat de "Prefața", "Abrevieri" și "Bibliografic". Ca un om care slujește adevărul, autoarea realizează cîteva corecții necesare; într-un cuprinzător "Dicționar de cinema" (Editura "Univers enciclopedic", 1997), este dat orașul Ploiești ca loc de naștere (c adevărat, Teatrul din acest municipiu îi poartă numele, ca și Școala cu Clasele I-VIII Nr. 3, iar de curînd a fost dezvelit un portret al artistului, realizat în anul 2000 de sora sa, Geta Caragiu). Din prezentarea autorilor dicționarului lipsesc 10 filme, iar "Padurea spînzuraților" i s-a atribuit nemotivat. "Este, fără îndoială - subliniază doamna Matilda Caragiu-Marioțcanu -, nevoie de caracterizări și de ierarhizări corecte ale valorilor noastre, în toate domeniile."

Cititorul face cunoștință apoi cu "Filmul unei victii și al unei mărturisiri de credință", cu creațiile postume ale actorului: filmele "Gloria nu cîntă", "Buzduganul cu trei peceti" și "Marce singuratic" (16 mai, 12 septembrie și, respectiv, 26 septembrie 1977, la cinematografele "Scala" și "Patria"), cu gesturile de recunoaștere ale posterității (prea puține!), cu genealogia familiei Caragiu și cu o "Încercare de portret" pentru "Toma - omul". A doua jumătate a lucrării este un album fotografic, cu "Portrete din viață" și cu "Ipostaze ale actorului (în ordine cronologică)".

Calitatea excepțională a realizării artistice (de felicitat Editura "Expert"), consistența informației, rigoarea organizării și stilul alert al discursului fac din albumul "Toma Caragiu - Ipostaze" mai mult decît un act de recuperare a memoriei și plasează apariția editorială în sfera gesturilor culturale de cea mai aleasă tînută.

Ioan DĂNILĂ

Oratoriul "Regele David" de Arthur HONEGGER

Un dirijor cu har

Orchestra de peste 70 de instrumentiști, cor mixt de 80 de voci, trei solști vocali și doi recitatori sub o bagheta măiestră, ne-au povestit muzical istoria biblică a lui David regele și profetul iudeilor. Aparatul vocal-simfonic amplu de pe estrada sălii de concerte "Mihail Jora" a Radiodifuziunii Române din București în concertul din 9 mai 2003 a fost mândru cu muzicalitate și har artistic de dirijorul **Ovidiu Bălan**, directorul Filarmonicii din Bacău, oferind melomanilor o quasiprimă audiență a **Oratoriului "Regele David" de Arthur Honegger**. Un interesant și inedit eveniment muzical în programul stagiunii de concert al formațiilor simfonice radio.

Arthur Honegger născut în 1892 la Le Havre (Franța) din părinți de origine elvețiană, a fost unul din compozitorii de mare anvergură ai școlii compozitice franceze din prima jumătate a secolului trecut. Apropiat la început școlii vieneză a lui Schönberg și afiliat apoi avangardismului "grupului celor șase" al compozitorilor francezi, se detașează și revine culor pentru Bach care-i "inspira gustul unor mari arhitecturi sonore". Se impune mai ales prin oratoriul **Regele David** și mișcarea simfonică **Pacific 231**, care face repede turul mondial.

Oratoriul "Regele David" a fost scris în 1921 la îndemnul compozitorului Stravinski și al dirijorului Ansermet, pentru a fi prezentat în cadrul modest al unui festival de vară în Elveția. Partitura este reorchestrată de compozitor și este prezentată în 1924 la Paris sub bagheta autorului, ceea ce "l-a făcut pe Honegger celebru într-o seară". La baza textului scris de poetul René Morax stă Biblia. Povestea biblică transcrisă pe muzică, ajutată în desfășurarea dramatică de un recitator care expune cursul evenimentelor, are trei părți: David, păstor și conducător de oști; David rege; David, rege și profet. Întreg oratoriul secționat în 27 de secvențe sonore, marcate de intervenția recitatorului, are o durată de peste 75 de minute! Discursul muzical cuprinde melopei și solo-uri vocale, grandioase coruri de femei, de bărbați și mixte, dar și pagini orchestrale extrem de plastice ca marșul filistinilor, interludii orchestrale ritmate suprapuse peste recitativul vrăjitoarei, interpretat cu dramatism de Maia Morgenstern, marșul evreilor, pagina orchestrală majestoasă a încermării regelui Solomon. Partea mediană David Rege este un poem simfonic "o adevărată cântată pentru cor și solști", strălucitoare și dramatică, care se încheie cu un Alcluia, într-o creștere polifonică de mare efect. Sunt de remarcat "sinteza...între tonalitate și atonalitate...polifonia savantă...fantezia ritmică a unui Stravinski cu inovațiile armonice a la Schönberg...arhitectura (muzicală) în care modernitatea a luat o coloratură arhaică." (Citat din caietul program, Elena Zottoviceanu). De altfel în legătură cu această lucrare însuși autorul afirmă: "Am vrut să fiu pe placul celor două feluri de public, tehnicienii și melomanii; uncori mi s-a părut că mi-am ajuns scopul." De observat ca negativ în concepția compoziticească a lui Honegger în această lucrare, segmentarea lucrării în fragmente scurte, introducând recitatorul, ceea ce împictează asupra cursivității și omogenității discursului muzical.

Întreg ansamblul vocal-simfonic a interpretat cu dăruire, păstrând acuratețe sonoră pe toată durata acestui amplu oratoriu. Soliștii vocali, soprana **Georgeta Stoleriu**, altista **Oana Andra** și tenorul **Marius Budoiu** au răspuns cu muzicalitate și dicție în ariile interpretate, iar Corul Radio pregătit cu migală de **Dan Mihai Goia** a cântat excelent. A sunat bine în toate compartimentele Orchestra Națională Radio, o evidențiere specială trebuind să fie acordată solourilor de trompetă, trombon, corn englez ca și celor de harpă și violă. De menționat dicția impecabilă și muzicală a recitatorului, actorul francez **Robin Renucci**. Meritul principal în realizarea acestei producții muzicale de anvergură de la Sala Radio îi revine dirijorului **Ovidiu Bălan**, cu bagheta sa fermecată, care a fost convingător, expresiv, dinamic și energic, prezentând această amplă lucrare cu măiestrie și precizie, fiind răsplătit cu îndelungi aplauze.

Eugen TODĒA

Sonuri moderne și parfum bizantin

Festivalul Internațional "Zilele Muzicii Contemporane", emblematic pentru viața culturală a Bacăului, a debutat în anul 1986, fondatori fiind membrii Trio-ului Syrinx: Dorel Baicu, Dorin Gliga, Pavel Ionescu, Filarmonica "Mihail Jora", condusă de maestrul Ovidiu Bălan și Atelierul de muzică contemporană "Archaeus", coordonat de Liviu Dăncănu.

Primul festival de muzică nouă din România face din orașul Bacău, în fiecare an, capitala muzicii contemporane.

Festivalul Internațional "Zilele Muzicii Contemporane", ediția a XVII-a s-a desfășurat în perioada 10-13 iunie la Sala "Ateneu" a Filarmonicii "Mihail Jora".

Patru seri cu un program repertorial echilibrat și interesant, în care au evoluat Ansamblul TIMF din Coreea, Barrie Webb, acompaniat de pianista Nika Shirokorad, Ansamblul Archaeus și Orchestra Filarmonică bacăuană, dirijată de maestrul Ovidiu Bălan.

Tinerii și talentații interpreți coreeni, conduși de Uzung Choc, care participă la diverse festivaluri de muzică contemporană au dat viață unor lucrări de Toru Takemitsu, Isang Yun, Violeta Dinescu ori Uzung Choc.

A doua zi a festivalului "Zilele Muzicii Contemporane" a consenat urmărirea de la Galeria "Alfa" unei expoziții de artă plastică, coordonată de Ilic Boca, unde au expus lucrări 20 de membri ai Filialei U.A.P. Bacău.

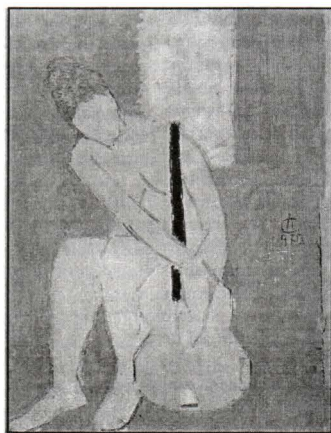
Cei prezenți seara în Sala "Ateneu" au fost martorii unui excepțional recital susținut de trombonistul englez Barrie Webb - cunoscut promotor al muzicii contemporane, muzica pe care o cântă, o dirijează și o înregistrează la importante case de discuri.

Cei opt membri ai Archaeus-ului, a cărui conducere muzicală este asigurată de compozitorul Liviu Dăncănu, au prezentat în recitalul celui de-a treia seri a Festivalului lucrări de Frank Stemper, Ghenadie Ciobanu, Gabriel Iranyi, Aurelio Samori, Pieralberto Cattaneo, Violeta Dinescu, Dan Bucui, Franco Oppo și Liviu Dăncănu.

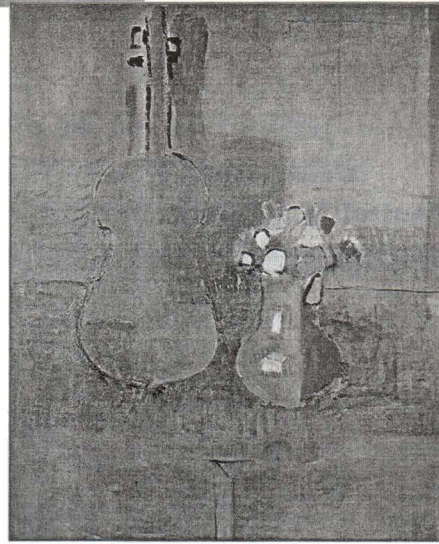
În ultima seară, care a încheiat ediția triumfală, "Archaeus"-ul a interpretat, în compania Filarmonicii, **Baclamo, op. 83** de Liviu Dăncănu, lucrare ce a avut ca țel reparcurgerea unui ipotetic traseu baroc, clasic, modern.

Pentru a putea avea o imagine asupra calității și valorii opus-urilor interpretate în Festival e suficient să ne oprim la "Triangolo Aperto" a lui Fred Popovici - opus ce prezintă noi succesiuni în spațiul electroacoustic, la **Concertul pentru trombon și orchestră** al lui Donald Erb, măiestru cântat de Barrie Webb și la varianta orchestrală a **Cvartetului de coarde nr. 2, Concerto per arce** de Viorel Munteanu, pagina cu parfum bizantin, de alceasă sensibilitate.

Un program deloc ușor pentru orchestră care s-a achitat însă admirabil, condusă cu o reală plăcere muzicală și profunzime cunoaștere de către maestrul Ovidiu Bălan.

CIUCURENCU - "Nud cu gitară"

CIUCURENCU - "Natură moartă cu vioară"

ELEENESCU forever

Luna iunie a avea să devină cea în care s-a stins din viață un mare muzician: **Emanuel Elencu**, Johnny pentru apropiați și prieteni.

Mie nu-mi vine să cred și înțeleg că e un sentiment normal, pentru că Elencu - seniorul baghetei românești - cel ce a dirijat muzică românească și universală, cel ce a înregistrat mii de minute de MUZICĂ, nu poate să moară. A dispărut ca prezenta palpabilă dintre noi, lăsând un imens gol nu doar pentru că a fost și rămâne un excepțional muzician, ci pentru că totul a devenit mult mai trist în absența domniei sale.

Întristător timp, cel pe care-l trăim: ziua de 17 iunie, când Emanuel Elencu a închis ochii nu a reușit să atragă atenția nici unui post de televiziune din România. Tristul eveniment nu a găsit timp de emisie - și asta e cu totul și cu totul regretabil - nici în următoarele zile.

Un comunicat al Radio-ului care i-a dedicat în 19 o emisiune "In memoriam", a apărut în câteva ziare centrale, altele câteva consemnări de suflet în provincie, și, în rest, s-a așteptat liniște.

Cu toții știm că marelui dirijor îi displacea publicitatea de prost gust, dar indiferența, lipsa de profesionalism sunt umilitoare și nedrepte în ceea ce îl privește. Emanuel Elencu s-a născut în 8 martie 1911 la Piatra Neamț, a învățat în Bacău și Iași. La 1 ianuarie 1933 Mihail Jora îi propune să vină fagotist la Orchestra Radio din București. Destinul său se va lega de Radio unde va fi dirijor până în anul 1986 când se pensionează.

Elencu a primit premiul de compoziție și a dirijat lucrările capitale ale muzicii, fiind cunoscute preferințele sale pentru Brahms, Richard Strauss, Bruckner, Mahler, Beethoven. Cei mai mari solști își amintesc de concertele pe care le-au susținut cu Elencu, dirijor invitat cu drag la toate Filarmonicile din țară, care a condus orchestre din Germania, Cuba, Italia, Rusia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Franța, Belgia.

Emanuel Elencu a primit la 13 mai 1990 Medalia de Aur "Arts, Sciences, Letters" a Academiei franceze. La împlinirea vârstei de 90 de ani, i se conferă titlul de Cavalier, Ion Iliescu decernându-i ordinul național "Steaua României" și devine cetățean de onoare al municipiului Bacău, oraș unde a dirijat anual începând cu data de 2 iunie 1961 și până la venerabila vârstă de 92 de ani.

Cum îi placea să spună, Elencu s-a dus să se întâlnească cu Brahms și ceilalți.

Viața sa a fost dedicată muzicii, s-a confundat cu muzica, arta pe care a slujit-o senin, onest, cu dragoste.

Nu pentru glorie, nu pentru avantaje, - pentru că Johnny a fost unul dintre cei mai bogăți oameni, spiritual vorbind - Emanuel Elencu a lăsat în urma-i mai mult decât încercarea de a o prii clipa cea frumoasă.

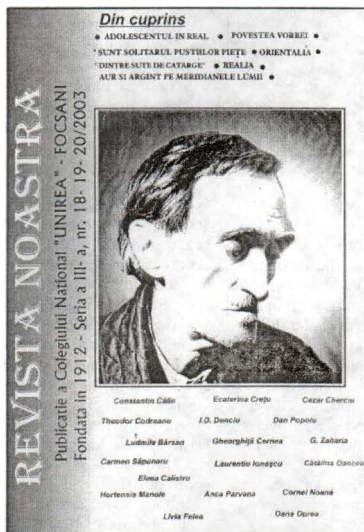
Și-a apropiat, prin talentul și măiestria cu care a redat bijuteriile sonore, marile nume ale muzicii.

De aceea, Elencu s-a impus respect tuturor celor cu care a colaborat, solști sau instrumentiști de orchestră.

Pentru toți a rămas viu, un exemplu de om care nu a trăit în zadar - Elencu va rămâne forever în sufletele noastre.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Numărul din iulie al publicației bacăuane de cultură consacră trei pagini dramaturgului George Genoiu, fostul redactor-șef al publicației, care la sfârșitul lui august a împlinit 70 de ani. Două dintre ele le ocupă psihodrama "Tristeți ascunse", a patra din *Tetralodia destinului*, iar cea de a treia conține o scurtă schiță biografică și gânduri despre sărbătorit semnate de George Bălăița, Ion Cocora și Adrian Mihalache, din care aflăm că "La șaptezeci de ani, Genoiu scrie la fel ca la treizeci și trei". Ba chiar mai bine, am adăuga noi, pentru că, de vreu deceniu, dramaturgul "nu a încetat să-și permită să fie el însuși", înnoindu-și uneltele și restructurându-și opera în nu mai puțin de șase trilogii. Prin Aurora Barcaru și Mihaela Mocanu, teatrul c completat de poezie și de o interesantă povestire tradusă de Carmen Săpunaru din proza irlandezului Pádraic Pearse, ca și de o proză aparținând lui Dafin Mureșeanu. Incitant e și interviul cu muzicianul Liviu Dănceanu, plin de proiecte ca întotdeauna, compozitorul asigurându-ne că "Muzica savantă nu ține loc de pâine sau de medicamente compensate. Nici nu merge la vot. Ea este ca o rugăciune. Se roagă cine crede și cine vrea să așteadă la mântuire". Să ne rugăm, cu alte cuvinte, ca oamenii de cultură, prezenți și în sumar, să supraviețuiască interminabilei tranziții, pentru a ne bucura sufletele cu lucruri de valoare.

CONTEMPORANUL IDEEA EUROPEANĂ NR. 6 (615)

Cu numărul din iunie, revista patronată de Nicolae Breban, ne invită să răspundem la ancheta "La ce bun reviste literare în vremuri de tranziție?" La cele patru întrebări s-au grăbit să răspundă Ion Lazu, Ion Beldeanu, Florentin Popescu, Henry Zalis, Gellu Dorian, Liviu Ioan Stoiciu, Constantin Abanuța, Gheorghe Schwartz, Ionel Necula, Ioan Buduca, Gco Vasile, Liviu Antonesci, Ovidiu Morar, Ion Pop și Mihail Grămescu, dar lista continuă în numărul din iulie, la care nu am avut încă acces tocmai din pricina proastei difuzări, incriminata de majoritatea participanților. În calitatea lor de redactori șefi și directori de publicații, de colaboratori ocazionali ori de angajați ai redacțiilor, majoritatea înclină să creadă că revistele încă sunt utile, deși apar în condiții financiare precare, iar uneori ascund în pagini amatorismul și veltarismul provincial, depistat inclusiv în publicațiile Capitalei. Dar vorba lui Ion Buduca, la "Câtă literatură, atâta maculatură. O cerc statistică numerelor mari: la o capodoperă pe deceniu, zece ani de mediocritate." Și cum de mediocritate suntem satui, ne întrebăm cine va da capodopera începutului de mileniu?

CONTRAFORT NR. 7-8 (105-106)

Revista tinerilor scriitori din Republica Moldova surprinde cu un sumar bogat, din care nu lipsesc referirile la cele mai recente cărți apărute la București, Constanța, Iași etc. Extrem de interesant, prin virulența opiniilor și argumentelor lingvistice, Chestionar-ul dedicat acestui "monument al minciunii și al urii" pe care îl comentăm și noi în pag. 21. Dar despre acest "certificat al prostiei ajunsă la paroxism" e bine să nu vorbim prea mult, alfel cel numit "renumit criminal al culturii" basarabene și-ar umfla și mai tare pieptul.

POESIS NR. 5-6 (148-149)

Revista sătmăreană de poezie constată, prin pana lui Ilie Salceanu, că "După două mii de ani, poetul este același" și că "Scriitorul a existat de când există și civilizația". Din păcate, unii dintre noi pleacă mai devreme la cele veșnice, dând confrăților prilejul să vorbească despre opera lor la timpul trecut. În numărul de față, bunăoară, rubrica "In memoriam" e consacrată regretatului poet și critic Alexandru Pintescu, evocat, între alții, de Aurel Rau, Gh. Glodeanu, Daniel Corbu, Cassian Maria Spiridon, Andrei Zanca, Teofil Răchiteanu, Ioan I. Moldovan, Ion Pop, Adrian Popescu, D. Păcuraru, Christian Shenk, Gheorghe Mocuta, Ion Vădan, gândurile lor fiind completate de o ilustrație adecvată. Mai norocos, Adrian Alui Gheorghe își poate citi fișa de dicționar întocmită de criticul Vasile Spiridon, în vreme ce Ion Beldeanu, Ion Roșianu, Sterian Vicol, Indira Spătaru, Eugenia Mihalea, Constantin Virgil Bănescu, Liviu Apetroaie, Alexandru Ovidiu Vințila, Arthur Porumboiu, se încântă, la rândul lor, de paginile de poeme publicate. Iar când ai în față 90 de pagini consacrate poeziei e cam greu să alegi, așa că va lăsam să va batați singuri capul.

ZARGIDAVANR. 2

Eferescența postdecembristă a făcut ca Bacăul să aibă, în prezent, nu mai puțin de trei publicații de istoric. Iar dacă anuarul „Carpica” și-a continuat, cu unele sincope, apariția seriei dinainte de 1989. „Variante” și „Zargidava” sunt noutăți nu doar în peisajul revuistic local. După știința noastră, „revista profesorilor și elevilor iubitori de istoric” s-a potocnit însă la primul număr, în vreme ce „Zargidava”, având ca editor Filiala Bacău a Societății de Științe Istorice din România și ca sprijinitor direct Fundația Cultural-Științifică „Julian Antonescu”, a depășit, iată, handicapul debutului. Cele 176 de pagini (format X5) oferă un număr destul de consistent, cu un sumar bogat, structurat pe câteva coordonate esențiale: V. Pârvan - 120 de ani de la naștere, Istoria Românilor, Istorie universală, Didactica și istoria învățământului, Note și recenzii. În prima secțiune, de pildă, cunoscutul istoric Al. Zub arc ca punct de plecare „Nelinești(1c) escatologice” ale ilustrului înaintaș, reperce în timp despre mai vechea tradiție a discursului parenetic în cultura română conducându-l către o multitudine de demersuri ale celui omagiat. „În mod curios – subliniază, între altele, academicianul ieșean -, istoricul preocupat să afle soluții de redresare colectivă și de o inserție cât mai onorabilă a poporului său în lume, manifesta o jubație rcgenerativă, mesianică, de sursă pașoptistă, în timp ce emitea un discurs melancolic, de sorginte marc-aureliană, pigmentat cu scepticism de factură modernă”. „Lecția lui Pârvan” e bine însoțită și de Ioan Mitrea, care, ocupându-se de „Perenitatea ideilor lui V. Pârvan privind istoria geto-dacilor și ctogeneza românilor”, nu se sfiște să constate că multe din ideile esențiale ale autorului Geticil au fost, în baza noilor cercetări istorico-archeologice, „corectate sau chiar infirmate”. Cea mai bogată secțiune e consacrată istoriei românilor, paleta analizelor atingând subiecte diverse, de la „Organizarea administrativ-teritorială a ținuturilor Iași, Cărligătura, Suceava și Câmpulung-Suceava (sec. XVIII-XIX)” și până la „Comuniștii de la București la «judcatura» Moscovei (1953)”. Punctul central de interes îl constituie însă liberalismul, fie că e vorba de cel ce s-a manifestat până la Marca Unire (Mihai Vasiliu), de politica militară a guvernelor liberale din perioadele 1867-1868 și 1876-1888 (Liviu Brătescu), de problema națională în viziunea Partidului Național-Liberal (Eduard Pavel) ori de măsurile referitoare la modernizarea structurilor și organismelor economice din România anilor 1933-1940 (Ion Agrișoara). Sunt marcați, de asemenea, cei 50 ani trecuți de la moartea istoricului Gheorghe I. Brătianu (Jean Ciuta), o aniversare cu destule conotații - „420 ani de la tipărirea Palici de la Oraștic” (Constantin Leontic) - fiind pusă în evidență și în secțiunea dedicată didacticii. Cititorul, de altfel, arc posibilitatea să opteze pentru o lectură sau alta, colectivul de redacție oferindu-i inclusiv subiecte mai puțin abordate într-o publicație de istoric.

C. HANGANU

REVISTANOASTRĂ

Intrată după evenimentele din decembrie 1989 și după dispariția mentorului său, cunoscutul profesor Petrache Dima, într-o zodie nouă, revista Colegiului Național "Unirea" din Focșani dedică nu mai puțin de 16 pagini din ultimul său număr (18-19-20/2003) creației lui Bacovia. Grupate sub genericul "Sunt solitarul pustiiilor pietre", textele sunt semnate, alături de elevi, de nume prestigioase ale criticii și publicisticii literare, între care se numără bacăuanii Constantin Calin, care deschide, de altfel, suita articolelelor cu "Sinceritate și impostura" și Ecaterina Crețu (Conotații ale tăcerii în imaginarul bacovian), ambii profesori în cadrul Universității Bacău. Pe lângă materialele de analiză sunt inserate, totodată, 15 poeme bacoviene traduse în limbile engleză, franceză, germană și italiană. Meritul acestei inițiative revine, ca de atâtea alte ori, criticului Mircea Dinuț, actualul coordonator al tot mai vici publicații, care se vede că nu uită anii formării sale intelectuale sub semnul lui Bacovia și nici melegurile de unde a pornit spre orașul Unirii.

Ștefan LUPAȘCU (Stéphane LUPASCO)

(1900 București - 1985 Paris)

Om de știință, logician și filosof, Ștefan Lupașcu propune o transformare radicală a intelectului, a capacității noastre de înțelegere a lumii. Faptele și raționamentele pe care se întemeiază le putem găsi în antologia românească din principalele sale opere, intitulată *Logica dinamică a contradictoriului*, ed. Politică, 1982, (alcătuită și postfațată de dr. V. Sporic, prefațată de Constantin Noica). S-au mai tradus de către același tălmăcitor opere ale sale de căpătâi: "Principiul antagonismului și logica energiei" (Iași, 2000), "Universul psihic" (Iași, 2000), "Omul și cele trei etici ale sale" (Iași, 1999), "Logică și contradicție" (în curs de apariție); ca și lucrări dedicate lui Ștefan Lupașcu precum "Ființă și cunoaștere; eseu despre Lupașcu" de Benjamin Fondane (Iași, 2000) sau care prezintă aspecte ale filosofiei lupasciene, precum *Noi, particula și lumea* de Basarab Nicolescu (Iași, 2002). În lucrarea din al cărei prim capitol prezentăm aici un scurt fragment, sunt abordate fenomene familiare și totuși stranii, atât de diferite și totuși legate între ele ca evenimente energetice, cum ar fi visul, matematica și moartea. Ele apar într-o lumină nouă, iar intelectul nostru, în fine eliberat de noțiuni ilustre, dar neoperante, care îl paralizază, va parcurge cu fiecare pagină aventura descoperirii de adevăruri surprinzătoare.

Despre vis, matematică și moarte

(editura Cristian Bourgois, Paris, 1971 - fragment)

Cuvânt înainte

Vis, matematica, moarte.

A venit vremea să le cercetăm în esența și în actele lor pur energetice, asemenea celorlalte evenimente ale universului.

Deosebite, cu siguranță, ele dau la iveală totuși linii de forță comune.

Repetările vor fi deci inevitabile, chiar necesare.

Cred că ele vor preciza, vor scoate la lumină nuanțe noi ale originalității care le se repropoază.

Despre vis

A fost un timp când știința, numită pozitivă, se făcea cu ocolirea lui "pentru ce" al fenomenelor. Nu fără un anumit dispreț, ca îl abandona Metafizicii, dacă nu chiar Filozofiei și Literelor. Știința nu-l vedea decât pe "cum".

Așa se explică de ce biologia, îndeosebi fiziologia și acum chiar biochimia nu s-au întreat de ce dormim și de ce visăm.

Somnul începe a fi studiat în procesele neuro-fiziologice: se încearcă înțelegerea a ceea ce se petrece în starea de trezie și cum încețoșă aceasta pentru a îngădui somnului; se provoacă somnuri artificiale; se înregistrează electro-encefalogramme ale animalului și omului, treji și electro-encefalogramme în timpul somnului; se descoperă astfel că există, în mare, două feluri de somn: unul calm și adânc, cu oscilații ample și regulate, și un altul, numit "paradoxal", cu oscilații destul de apropiate de ale cnecefalogrammei în stare de veghe⁽¹⁾. Se constată din ce în ce mai clar cum sistemul nervos superior se trezește și adoarme. Se presupune că al doilea somn, cel greu, ar fi acela în care apar visele. Observații și experimente ingenioase par să pună în evidență două procese, două mecanisme cerebrale antagoniste: unul, de activare, cum se spune, ar provoca și menține conștiința trează, celălalt, de inhibiție, ar frâna mecanismul și l-ar opri, pentru a adormi conștiința.

Acel "cum" în știință a fost o disciplină salvatoare, înlesnind formularea explicațiilor finaliste, care își au sursa în imaginația literară și filosofică, sortită să satisfacă spiritul cu ușurință. Dar "cum" este o descriere care se mulțumește să urmărească desfășurarea fenomenelor și să perceapă condițiile apariției și transformării lor.

O școală filosofică, numită fenomenologic, de la sfârșitul secolului XIX și începutul celui de al XX-lea, a conceput fundamentul și metoda cercetărilor sale, fără să țină seama că le împrumută de la știința

clasică a contemporaneității, imaginându-și că întemeiază o filosofie nouă sub numele de existențialism.

Microfizica secolului XX, revoluționând temeiurile științei, va răvași multe noțiuni, printre care, bineînțeles, pe acelea de "pentru ce" și "cum". Nu e vorba doar de a observa și descrie, ci de a construi teorii care preced experiența, iar acestea le va confirma sau nu.

Cum și pentru ce se bazează una pe alta, zice-se. De ce electronii care trec printr-o prismă ar genera fenomene de difracție, de care sunt în stare numai undele? Pentru că sunt, în același timp, ele însele ondulatorii. De ce lumina, considerată după atâtea observații, ca alcătuită din unde, manifestă, în fenomenele fotoelectrice, un conținut corpuscular? Ființa este compusă și ea din fotoni. De ce, înaintea tuturor experiențelor deschizătoare de drum uluitoare științei contemporane, formulele care trebuiau să dea seamă de radiația neagră nu mai erau admisibile, implicând o creștere a energiei cu frecvența? Pentru că, își imagina Planck, energia este discontinuă, alcătuită dintr-un fel de mici pachete-limită de energie, faimoasele cuante.

Întreaga fizică, implicit chimia pe care o înglobează, se sprijină, în ce privește principiile sale generale - pentru cei mai mulți paradoxale - că în investigațiile sale cele mai amănunțite și mai fine, pe întrebările "cum" care sunt întrebări "pentru ce" și pe întrebările "pentru ce" care sunt "cum".

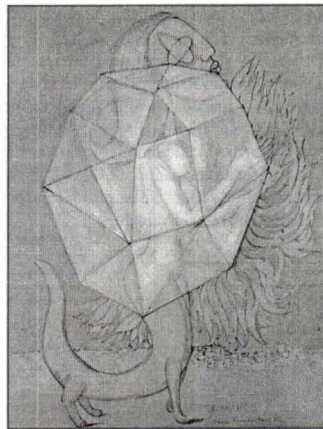
Dacă ne întrebăm cum este făcut un atom, nu se poate ocoli întrebarea pentru ce particulele, îndeosebi electronii, care se rotește împrejurul unui nucleu, alcătuiesc o structură care se manifestă ca un atom? Dacă n-aș face decât să descriu, așa arată cum este ea alcătuită, orbitele sale electronice, distanța dintre ele, forma lor, etc; dar nu pot trece cu vederea problema de a ști ce le face să funcționeze, ce le menține în acest sistem, și atunci îmi pun întrebarea: de ce această alcătuire, această structură a atomului? Și caut astfel să descopăr forțele și legile respective.

De asemenea, pentru că biologia, în toate domeniile sale specifice, și psihologia, la rândul ei, cea care se vrea științifică, nu s-au aliniat la preceptele și noua metodologie a fizicii contemporane, ele se afla încă în fața delimitării stricte a lui cum și a lui pentru ce.

Problema: de ce se viscăză? a pus-o prima dată - spre meritul său - Freud, cu știința, forță și gravitate.

Se cunoaște răspunsul său: în cele din urmă, pentru a dormi.

Visul, care trebuia să satisfacă, prin

Viktor BRAUNER

ingeniozitatea sa benefică și ipocrită, sub formă simbolică și sublimată, instinctele, pulsunile, dorințele, refulate de existența diurnă, cenzura socială, moralele, religiile... capătă astfel importanța considerabilă pe care o cunoaștem. De aici s-a dedus că întreaga psihologie normală și patologică ține de acest fenomen; instrument de cercetare și de analiză, el participă la noua terapeutică, a cărei soartă, ca și controversele pe care le-a provocat și le mai provoacă încă, sunt prea bine cunoscute.

Eu n-aș spune că noi visăm pentru a dormi, ci că dormim pentru a visa.

În lumina revelațiilor experimentale ale științei contemporane, noțiunile de realitate și vis și-au schimbat, la rândul-le, înțelesul într-o măsură importantă.

Înaintea creii noastre științifice, considerată ca era cuantică, s-a eruzut o țarie într-o materie solidă, compactă și plină, și în unde, lichide sau aeriene, care erau mișcări oscilatorii ale unei substanțe, mai mult sau mai puțin ușoară, dar reală, în fințeaa ei fluidă și continuă.

Existau legi obiective și raționale, independente de subiectul observator, și o logică: ca făcea ca un lucru să fie un lucru - fie și o aparență, fiindcă o aparență era o aparență.

Dimpotrivă, visul, în opoziție cu această reprezentare științifică, ea însăși coincinzând cu reprezentarea furnizată noua de o percepție, corespunzătoare bunului simț, manifesta nu numai un aspect subiectiv - pentru că totul se petrecea în creierul omului, chiar al animalului, adormit, imobil și retras din lume, ca un mort - ci și o instabilitate echivocă, un fel de inconsistență incoerentă, unde totul părea posibil și nedeterminat. Dar nu era decât o impresie rezultată din comparația cu reprezentările stării de veghe, fiindcă există un determinism al evenimentelor oricărui pe care nu-l poate opri nimic, cum se vede în cazul coșmarurilor, cărora numai trezirea le poate pune capăt. Unde ființele și lucrurile pot lua tot felul de înfațișări paradoxale și pot să sufere transformările cele mai fanteziste - obiectele nu mai au limite precise, legile fizicii (clasice) sunt depășite; se trece prin ziduri, se zboară, se moare și se învie, scânderile se transformă în valuri, colierul devine pe neașteptate un șarpe, ascensorul vă conduce în sferle cerești, etc., etc.

E vorba de o lume irațională, elaborată de un creier care nu mai controlează acțiunea și cunoașterea logică a stării de veghe, o lume în care identitatea tuturor lucrurilor și a oricărui ființe este, să spunem așa, perforată, măcinată, dezarticulată, dezagregată de o

eterogenitate insinuantă, cinică, liberă și cuceritoare, în care lucrurile stabilite și solide sunt rupte, unde rupturile obiective sunt, dimpotrivă nemaipomenit de legate, unde, pe scurt, logica - logica clasică, cea a bunului simț, a noncontradicției, a identității și a terțului exclus (da sau nu, afirmatic sau negatic, existență sau nec existență, lucru sau nelucru) - deci logica ce dă putere cunoașterii obiective a datelor perceptive nu mai domnește.

Dar, aprofundând cercetarea materiei - acest lucru atât de plin și de solid - gândirea științifică, adică reprezentarea pe care creierul și-o face despre ea, se află în prezența energiei pure, iar elementele riguroase și identice din care materia pare alcătuită, nu mai sunt decât evenimente dinamice. Mai mult, aceste energii sunt discontinue, un hiatus straniu separând cantitățile sale fundamentale sau cuantele. Lumina se dovedește compusă în același timp din unde și corpuscule, din fotoni, adică este concomitent și contradictoriu continuă și discontinuă; materia - ceea ce este culmea - vedește o asemenea constituție, fiind în același timp corpusculară și ondulatorie. După știința clasică un rău se compune dintr-un pat de pământ și de pietre și din apa care curge pe acest așternut de pământ și pietre; în "ochii spiritului" fizicii cuantice actuale se compune dintr-un pat de pământ și pietre care sunt deopotrivă unde și din apa compusă tot din particule. Este greu, dacă nu imposibil să admitem aceasta în câmpul percepției, dar în cel al visului...

...Și totuși, deși ne aflăm într-o lume vecină cu aceea a viselor, tocmai aceasta este realitatea cea mai autentică; să luăm doar un exemplu dintre cele mai înspăimântătoare: chiar cu aceste noțiuni de factură onirică a fost creată bomba de la Hiroshima... Aceste concepții care aparțin tarâmului viselor, au în alcătuirea lor concomitent necusubstanțial și contradictorie, o mult mai mare influență asupra realului profund decât concepțiile raționale ale fizicii clasice... Toate progresele tehnicii noastre contemporane se sprijină pe ele. S-ar putea spune că visul este mai puternic decât realitatea...

...Încă, în ciuda părerii obișnuite, omul de acțiune, prin scopurile pe care și le propune... se poartă ca și cum ar dormi, în mijlocul lucrurilor și al ființelor, indiferente în raport cu scopurile sale, pe care le vede ca în vis; deși este considerat în plină viață. Așa se explică faptul că majoritatea dictatorilor, trăind sub influența non-contradicției lor omogenizante în acțiune, sfârșesc în deliruri.

Cât despre artiști și poeți, ei sunt mai puțin visători decât par și mai dotați cu inteligență, liberi de aspectele inferoare sau violente ale acestuia. Dozajul este fără îndoială delicat.

Dar aceasta e o altă problemă.

Prezentare și traducere de dr. Vasile SPORIC

⁽¹⁾ S-au observat, cel puțin la electroencefalogramă, mai multe faze ale somnului, plecând de la starea de veghe și de relaxare până la undele alfa: trei, precedând o a patra, profundă, care nu mai prezintă decât undele delta, ample și regulate, întrerupte de o a cincea, aceea de la acest somn greu, numit paradoxal, la cele care amintesc undele alfa ale stării de trezie. Dar experiențe destule de recente au arătat, îndeosebi la pisica, faptul că dacă se suprime experimental somnul paradoxal, întreprinzându-l în momentul în care electroencefalogramă îi semnalizează începutul - de încă multe ori în cursul adormirii - urmează efecte patologice grave care pot merge până la moartea animalului. Visul pe care acest somn îl generează pare deci indispensabil vieții. Dar fiziologii experimentali doar constată fenomenul, fără a-l putea explica. De ce lipsirea de vis poate provoca boala sau moartea? Tocmai la aceasta încearcă să răspundă paginile care urmează.

Un mare mistic de limbă persană:

ANSĂRI (1006 - 1089)

"La Quhandiz m-am născut, acolo am crescut și nici un loc nu mi-a fost atât de drag". Mărturisirea lui Ansârî, unul dintre cel mai importanți mistici (sufiți) de limbă persană, făcută, la bătrânețe, discipolilor săi, ne duce în inima orașului Herat, în vestul Afganistanului de astăzi, aproape de granița cu Iranul. Capitala una dintre cele patru districte ale provinciei Khorasān, Herat era, la începutul mileniului al doilea, un loc de trecere obligatoriu între Bagdad și estul imperiului. Străbătut de râul Hari-Rud, înconjurat de livezi, orașul era celebru prin stafidele, dulciurile și stofele sale. Călători, negustori, poezi, maeștri și discipoli se întâlneau aici.

Ansârî moare tot la Herat, în 1089, la 83 de ani, într-o zi ploioasă. A fost înmormântat la Gāzargāh, nu departe de mormintele lui Tāqī Sidjistān (prescut ca citise în inima lui) și șeicului Ammu (protectorul adevărat al sale).

Două mari opere i-au consacrat pe Ansârî în lumea musulmană: "Manazil al-Sa'irîn" ("Etapă ale predicătorilor itineranți către Dumnezeu"), scrisă în limba arabă, și, mai ales, "Munād jāt" ("Confidențe", "Confesii", "Orățiuni", "Discursuri", "Cuvântări"?) în persană.

"Munād jāt", efuziun violentă, entuziaste, amare uneori, despre ce are omul "în inimă" și "despre inimă", cuprind rugăciuni, sfaturi, reflecții personale. Foarte populare, aceste "strigăte din inimă" au depășit de multă vreme cercurile mistice (sufite, în cazul de față), ca să alimeneze rugăciunile tuturor credincioșilor musulmani. Radio Kabul difuza, în urmă cu vreun sfert de secol (alte vremuri!), zilnic, extrase din ele.

Compuse în stilul "sad", proză scandată prin asonanțe, aceste "strigăte" încearcă să exprime inexprimabilul: experiența spirituală. Pentru autor, aceasta nu poate fi decât sugerată prin aluzie; imaginea devine, astfel, cel mai bun recurs. Ansârî procedează în același timp ca un pictor și ca un muzician: prin tușe succesive, prin derularea melodiei.

Neapărținând nici filozofiei, nici teologiei (domeeni pe care Ansârî le-a combătut toată viața), "Munād jāt" sunt texte pentru care expresia poetică e secundară în raport cu o gândire liberă, dar rațională logică. Imaginarul, supus exigențelor ritmului și asonanțelor (greu de tălmăcit în limba română), dictează totuși progresia gândirii, asigurându-i coeziunea.

Deși unele nu apar decât izolate, imaginile folosite în "Munād jāt" se leagă, în general, de un număr de teme deosebit de înegale. Iată care sunt temele imaginarelor ansarian: călătoria, lumina, apa, vegetația, focul, comerțul și câștigul, viața și moartea, suferința și boala, bucuria și sârbătoarea, Curtea Regală, hrana și băutura, droptatea, războiul, lamentările și lacrimile. Pe lângă acestea, Ansârî utilizează și alte imagini, sporadic, ce-i drept, complementare marilor teme: râul (pacatul, prejudiciul), respirația (sulfarea, suspinul), mâna, mirosul, atomul, pictura, șuvița de păr, urmele, străduța, mina, fierul, țesutul, tableta și calama. Următoarele opt imagini apar o singură dată: ochiul, jocul, moara, oglinda, lațul, trupa și păstorul, fluturele, șoimul.

Desigur, temele imaginarelor slujesc gândirea sufită a lui Ansârî: a-l căuta și a-l găsi pe Dumnezeu, Decretul divin și consecințele sale, iubirea pentru Dumnezeu, memoria lui Dumnezeu, prietenii lui Dumnezeu ...

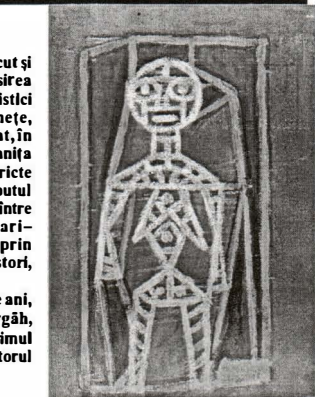
Munād jāt

7

Doamne! o briza a suflat din grădina iubirii și noi ne-am oferit inima intru sacrificiu. Am descoprit un parfum, venind din comora iubirii, și ne-am proclamat regi până la capătul lumii. Un fulger a strălucit, țâșnind din răsăritul Realității,⁽¹⁾ apa și pulberea⁽²⁾ neavând importanță, cele două lumi noi le-am lăsat aici.⁽³⁾ O singură privire ai aruncat asupra noastră și în această privire am ars, ne-am topit. Privește-ne încă și îngrijește-l pe cel ars, salvează-l pe cel înecat! Nu se spune că-i îngrijit cu vin cel care-i bea?

28

Cum să fi știut că suferința este mama bucuriei și că sub o decepție se ascund mii de comori?
Cum să fi știut că dorința anunță întâlnirea și că, sub norul gros al Generozității, orice disperare e imposibilă?
Cum să fi știut că acest Prieten este atât de indulgent, încât incalculabile sunt Grația și Mila sa pentru păcătoși?

Viktor BRAUNER

41
Doamne! Să te cunosc e lucru cu neputință, iar căsă te laud, limba nu-i. Nici farm la oceanul măreției și maiestății Tale! Atunci, cum pot să Te cânt și să Te preamăresc?

56

Cum să fi știut că suferința e mama bucuriei și că sub o decepție se ascund mii de comori?

Cum să fi știut că adevărata viață se află în moarte și că obiectul dorințelor noastre se găsește în întregime în absența oricărei dorințe?

Viața e viața inimii; moartea e moartea sufletului. Câtă vreme nu veimuri în tine, niciodată nu vei trăi în Dumnezeu. Mori, prietene, dacă vrei să trăiești! A spus bine omul cu inimă generoasă: "Iubirea nu mai agreează sufletul viu, precum șoimul nu vâncăza șobolanul mort".

Cela a căru viața ești Tu cum ar putea să moară? Cel pentru care Tu ești chinul, chinu-i când s-ar putea sfârși? Tu care ești aici și poți fi gasit! El nu-i al bucuriei decât prin cunoașterea Ta, el nu-i al victiei decât prin descoperirea Ta. Cel care trăiește fără tine e ca un mort în fundul închisorii sale. Cine a aflat compania Ta se salvează de lumea aceasta și de Cealaltă.

78

Doamne! iată că apa bunăvoînței Tale a ajuns până la piatră. Piatra a fost fecundată, din piatră un arbore a ieșit, arborele a făcut frunze și fructe. Rodul acestui arbore nu-i decât bucurie. Savoarea lui e doar înțimitate. Parfumul său e libertate. Acest copac își înfige rădăcinile în pământul fidelității. Ramurile lui se întind în aerul satisfacției. Arc drept fructe cunoașterea, dar și puritatea. Recolțam de la el viziunea și culegem Înălțarea.⁽⁴⁾

93

Doamne! Tu ai făcut să strălucască, pe inima celor pe care-i iubesc, lumina cîntăncii Tale. Tu ai făcut să se scurgă, în cea mai intimă ființă a lor, fântânile iubirii Tale. Tu ai făcut din aceste inimi oglinda Ta și locul transparenței. Tu ai apărut în ei și, apărând, ai făcut să dispare din ei cele două lumi.

O, Lumina ochilor celor care Te-au întâlnit! Sarbătoare a inimii prietenilor Tai și buclanie a sufletului apropiatilor Tai! Tu ești tot și ești tot. Tu nu ești departe, ca să fi căutat, nici absent, ca să fie nevoie de Tine; și n-am ști să Te găsim decât prin Tine însuși.

94

Doamne! tot ce luam drept un semn nu cră în realitate decât un val. Tot ce luam drept un buclapital cră în realitate fără câștig.

Doamne! cu o mișcare smulge acest val care-i al meu! Îndepărtează de mine viciul inerenț finții mele!⁽¹⁾ Nu mă abandona în mâinile silinței!

Doamne! nu aduna nicicum actele noastre și fereste-ne de pagubă! O Tine, care lici ceea ce-i bun! tot ce ai făcut fără noi, fără noi consideră-l ca fiind drept; iar ceea ce țeși Tu însuși, fereste-te să ni-l încredințezi!

98

Doamne! acela Te vea, care în preclermitate Te-a văzut; și cine Te-a văzut, în ochii săi, cele două lumi au dispărut. Numai acela Te-a văzut, care s-a complăcut în Tine fără să Te fi văzut.

102

De n-ar întârzia prea mult ziua în care va fi văzut ceea ce noi am auzit, în care orice dorință se va împlini, prisosul va fi imens! Din răsăritul descoperirii, va țâșni soarele Înălțării; iar apa contemplării se vâscuje în canalul tândreții. Despre apă și despre noroi, nu se va mai vorbi. Prietenul va străluci din întreaga eternitate și tot ce se va face va fi conform dorințelor Sale. Atunci vederea, inima și sufletul, toate trei îl vor contempla pe Prieten.

106

Ah! acest destin fixat înainte ca eu să exist și aceste cuvinte proferate fără să fiemeni consultat! Nu știu deloc dacă trebuie să trăiesc fericit sau în angoasă. Toată tema mea vine din ceea ce Atoptemul a pronunțat despre întreaga eternitate.

Atâta timp cât slujitorul se afla sub autoritatea Sa, somnul îi e asemănător celui al înecaților, hrana e cea a bolnavilor și se bucură de viața ca prizonierii.

111

Doamne! cel care caută Realul prin probe o face din teama și lăcomia ca îl adora. Cine iubeste Realul când vine încercarea. Cel care caută Realul cu propriile forte crede a gasi ceea ce n-agasit.

Doamne! grație luminii Tale, Cunoaștorul știe că Tu ești. Inexprimabilă e pentru el razădescoperirii. Mistuindu-se în focul iubirii, nu se mai lasă pradă lingșurii!

127

Doamne! în speranța de a Te cîntălni am vărsat atâtea lacrimi, încât cu apa ochilor mei am făcut să incolțască sămburele durerii.

165

Doamne! ajutor împotriva cunoașterii după aparențe, împotriva înțelepciunii venind din experiență, împotriva iubirii atribuite pe nedrept!

167

Știința distrugerii e fapta celui care-i în afară sa prin el însuși; știința subzistenței e fapta celui care se complăce în Sine.

Bietul de el, cel care n-aude decât de mine! El nu face, în realitate, decât să-și fabrice un pretext; nici Sinele însuși nu-l vede, nici nu caută în afară Sa! Când neantul se așază lângă Ființa, cu El, cu ceea ce poate juca? Cine nu-i deloc la curent, dacă aude această poveste, din zece, va arunca unsprezece în mare! Oriceom nestăpânit și cunoșcând Sinele, din bine se va arunca asupra tuturor ieșirilor din sine. Cine nu e nicidocum el însuși, cum se va elibera de sine? Cine se află în posesia Sineului ce are de spus despre faptul de a fi în afară sinelui?

Am vorbit despre Mine însuși, cei care m-au auzit au spus: "Ce se laudă!" Cum aşompara Sinele cu afara-sinelui, când o picatura, un atom din El e suficient să umple cele două lumi?

Prin urmăreparteaeste Totul, iar Totul caici; în El se pierd cele două lumi, sufletul și ceea ce el însuștește. Soarele e acolo, iar raza, aici. Cine a văzut oare raza separată de soare? Sufitul e în întregime acolo, iar urma sa este aici. Mărgimi te, discuțiile Doctorilor Legii! Ummanu-i delocoseparată de Tot: aici, nu ești decât Tu; acolo nu-i decât el.

Cei care resping această știință, în lume, sunt ncmunamții. Ce folos ar fi ca oia să se afle în ghearele lupului, iar pastorul sa nu aiba altceva de făcut decât să plângă? Știința aceasta e secretul lui Dumnezeu; sufiiți au secrete de păzit. Ce legatură are santincla cu secretul regilor?

Traducere din limba persana, prezentare și note de Gheorghe IORGA

NOTE

¹⁾ Realitatea, adică lucrurile așa cum sunt în comparație cu Dumnezeu, dincolo de aparențe.
²⁾ Apa și praful, constitutivi ai noroiului din care Dumnezeu l-a planșadit pe Adam.
³⁾ Cele două lumi, adică lumea de aici și lumea cealaltă. Expresia desemnează astfel creația în totalitatea sa.
⁴⁾ Într-o celebră lucrare despre sufism, "Dezvăluirea secretelor" (10 volume), se spune: "Valul puterii sale este El, pentru că El este El însuși și tu, tu ești tu". Dacă nu există separare între soare și raza sa, raza nu este soarele. Omul ("cel care manăncă și doarme", cum spunea Kharagani), și care "adoarme și pleacă" nu este Dumnezeu, care l-a creat, chiar dacă, la sfârșitul itinerariului său, Dumnezeu cu el totul în el, el însuși fiind pierdut în Dumnezeu.

⁵⁾ Memfor pentru "cautător".
⁶⁾ E vorba de "Întâlnirea" de Dincolo.
⁷⁾ Viciul constă din a te pune în fața lui Dumnezeu în dualitate, deși El este Unicul, iar noi suntem neant.

MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR

Vitrabilu

Periodic al
Centrului Cultural Internațional
"George APOSTU" - Bacău

18, Crângului, Bacău, 5500
Tel. 0234-14.55.15
Fax 0234-17.10.83
e-mail: apostu@rdslink.ro

ISSN: 1583 - 3151

Director
Gheorghe POPA
Redactor-șef
Cornel GALBEN
Secretar general de redacție
Victor Eugen MIHAI-DEM
Colectiv redacțional
Constantin DONEA, Gheorghe IORGA,
Mariana POPA, Eugen BUDĂU
Culegere texte
Maria IGNAT
Tiparul
Tipografia "Bistrița" Bacău
Septembrie 2003

PRODUCE ȘI COMERCIALIZEAZĂ

PASTE FĂINOASE
PRODUCE DE MORARIT
PRODUCE DE PANIFICAȚIE
AMELIORATORI

tuv

ISO 9001:2000
ISO 14001:2004

O mazăre gustoasă, economică și sănătoasă!

SC PAMBAC SA - BACĂU
Calea Moinești 14, BACĂU, 600291, Tel: 0234 517400
Fax: 0234 513036; E-mail: office@pambac.ro; www.pambac.ro

"LUMEA DIN CARE PLEC"

Pagini de jurnal din
volumul în pregătire

27 mai - 1960

În ziua de 14 decembrie 1959, tatăl meu Teodor Adam, preot la Biserica "Sf. Ioan" din Bacău, a fost arestat. Eram în curte. Tăiam lemne. Pe la ora 16 și ceva s-au apropiat de mine doi bărbați în puterea vîrstei.

- Vrem să vorbim cu preotul Adam - a zis unul dintre ei.

Tata era în biserică. L-am chemat imediat crezînd că sînt doi enoriași care aveau nevoie de serviciile lui. Cînd a ajuns lîngă ei, cei doi s-au înclinat cu oarecare respect, apoi s-au legitimat.

Erau de la miliție. Fuseseră trimiși să-l "invite" la sediu pentru a clarifica "niște chestii". Nu știau despre ce era vorba pentru că nu li se spusese. Bănuiau, însă, că nu va dura mai mult de două-trei ore. Începuse să se întunece și un vînt rece spulbera zăpada căzută în ziua precedentă.

L-am așteptat toată noaptea cu lumina aprinsă. Nu s-a întors.

La ora 8 am fost la miliție. Ofițerul de serviciu m-a ascultat cu atenție, s-a uitat îndelung la registrul pe care îl avea în față, a dat cuiva un telefon, apoi mi-a spus arătînd discret cu degetul spre sediul securității:

- Nu e la noi. Probabil e în altă parte. Acolo nu puteți, însă, pătrunde.

A avut dreptate. N-am pătruns. În poartă, un civil încadrat de doi militari mi-a spus că vom fi anunțați "la timpul potrivit" și mi-a făcut semn să plec.

În săptămînile următoare am fost de cîteva ori la tribunal. Nu știau nimic.

La sfîrșitul lunii februarie, un fost coleg de facultate căruia îi povestisem "întîmplarea" mi-a făcut cunoștință cu cumnatul său, care era căpitan de miliție și lucra la serviciul de circulație. Era sigur că prin relațiile sale acesta mă putea ajuta să aflu ce s-a întîmplat cu tatăl meu și unde se găsea. Întîlnirea a avut loc la autogară.

Capitanul, un bărbat încă tînăr și arătos, m-a ascultat aparent impasibil, fumînd țigară după țigară. La despărțire mi-a mărturisit că tata îl cununase cu șase ani în urmă în mare taină și mi-a promis că va face tot ce-i stătea în putință pentru a afla "ce și cum". Va fi, însă, foarte greu. Să am, deci, "răbdare și tutun".

Pe 20 mai, fostul meu coleg m-a convocat la o nouă întîlnire, tot la autogară.

Capitanul mi-a comunicat că tatăl meu fusese condamnat la 11 ani de închisoare pentru denigrarea orînduirii socialiste și ascunderea în altara 37 de cărți interzise, considerate foarte periculoase. Se afla la Salcia, în Dobrogea. Cei mai ușor se putea ajunge acolo prin Braila. Apoi mi-a întins mîna, mi-a urat "drum bun" și m-a rugat să nu spun nimănui că am aflat toate acestea de la el.

Ieri am plecat spre Salcia. A veam la mine un pachet cu schimburi și unul cu mîncare rezistentă în timp: piine prăjită, biscuiți, bomboane, borcane cu dulceață de cîreșe amare și cu miere de albine.

A fost un drum îngrozitor. Cu trenul pînă la Focșani, apoi cu mașini de ocazie pe la Suraia, Ivești, Galați, Braila și mai departe pe jos.

Spre seară am bătut la poarta unei gospodării modeste de pe malul Dunării.

Mi-a deschis un bătrîn înalt și slab, cu barbă și plete ca ale unui calugăr. I-am spus cîc sînt și ce caut la ora aceea pe acolo. M-a pofîit în casa, mi-a pus pe prispa un lighean cu apă să mă spal, mi-a dat să mîncîc din puțînul pe care îl avea și mi-a promis că mă va conduce pînă aproape de "Colonia". Soția lui, destatură mijlocie și subțire ca o trestie, își cerea mereu scuze că mîncarea nu fusesc așa cum ar fi vrut ea să fie și din cînd în cînd își făcea semnul crucii.

A doua zi, bătrînul m-a trezit cînd afară era întuneric. Femeia pusese de jape masă două felii mari de piine făcută în casă și cîteva bucațele de șuncă afumată. Înainte de a pleca am vrut să le dau niște bani pentru găzduire și mîncare. Au refuzat categoric. După cum se vede, mai sînt încă oameni generoși în pofida sărăciei în care trăiesc.

Cînd începuse să se lumineze, ajunsesem în marginea unei păduri. Bătrînul s-a oprit, m-a asigurat că mai am foarte puțîn de mers, apoi m-a bătut ușor pe umăr și a pornit înapoi spre casă.

După cîteva sute de metri, mi-a ieșit în față un milițian tînăr și cam obosit. Arma, probabil un kalașnikov, îi atîrna pe umărul stîng. I-am spus cum mă cheamă, de unde sînt și de ce am venit acolo.

De o parte și de cealaltă a drumului erau cabane lungi și scunde de lemn, iar din loc în loc gherete înalte pentru milițienii care-asigurau paza.

- Să știi că aici nu e închisoare, nici lagăr, cum spun cei neavizați, ci tabără de muncă și de educație. Iar cu tatăl poți vorbi numai dacă e de acord comandantul - m-a pus în gardă milițianul.

Deținuții erau aliniați într-o poiană largă, străjuită de plopi rari și melancolici. Se făcea probabil apelul și se anunța planul de muncă pentru ziua care tocmai începea.

- Ți-ai găsit tatăl? - m-a întrebat milițianul după ce am ocolit împreună careul arestaților.

- Da, i-am răspuns. E primul din rîndul de vizavi.

- Bine. Stai aici pînă mă întorc.

Tata se afla la aproximativ 20 de metri în fața mea. Era îmbrăcat într-o salopetă decolorată, murdară și prea mare pentru trupul său frav. I-am făcut de cîteva ori semne cu mîna. A dat discret din cap, confirmîndu-mi astfel că mă văzuse.

În mijlocul careului, comandantul vorbea pe un ton răstît despre cifre, plan de producție, răspundere, disciplina muncii și "să nu încerce careva să cvadeze că va fi impuscat fără sondație".

Îl priveam pe tata cu lacrimi în ochi, sprijinit de o salcie. El stătea neclînit, în poziție de drepti.

- Si acum gata cu vorbăria - a răcnit comandantul. Încolonarea și la treabă!

Deținuții s-au aliniat imediat în "plutoane" de cîte patru rînduri și au pornit, însoțiți de milițieni, pe drumurile înguste din pădure.

Milițianul care mă însoțise la venire m-a anunțat că nu pot vorbi cu tata deoarece, după cum văzusem, plecase la treabă. Dacă ar fi fost vreme rea ar fi stat, desigur, la sediu și l-aș fi putut întîlni. Așa, însă... Aprivit apoi cele două pachete de lîngă mine și mi-a propus să i le las lui că vor ajunge la destinatar. Să n-am nici o grijă. El nu e omul care să se bucure de bunul altuia. I le-am lăsat, deși eram sigur că tata nu va vedea nimic din ceea ce îi adusesem.

Era ora 7. Se vestea o zi senină și caldă.

Am pornit cu pași înceți pe drumul de întoarcere. Pîngeam și îmi venea să urlu de supărare. Să fii aproape de tatăl tău după ce ai parcurs sute de kilometri în condiții mizerabile și să nu-i poți spune un cuvînt! E cumplit!

Am ajuns acasă pe la ora 21, obosit, flămînd și foarte trist. Cum m-a văzut, mama m-a luat la întrebări, iar eu am început să fac povești... Am stat de vorbă cu tata cîteva ore, arată bine, i-a plăcut ceea ce-i dusesem și...e sigur că nu va face 11 ani de închisoare. Ascultîndu-mă, mama pîngea în hohote și întreba din cînd în cînd: De ce? De ce?

14 iulie - 2003

Pe aleca dintre blocuri, patru copii de 5-6 ani merg în pas vioi țînîndu-se de umeri și cîntă alit de tare încît am impresia că vibrează geamurile din apropiere:

Noi sîntem viteji,

Nu ca alții bleji.

Ahoi, ahoi,

Nimcni nu-i ca noi!

De după gardul viu le icse în față un cățel alb, cu pete galbui.

Vazîndu-l, copiii se opresc.

- Țista mușca - zice unul.

- Da - confirmă altul. Hai!

Se întorc iute și încep să alerge cît îi țîn puterile.

Un minut-două mai tîrziu, o fetiță cam de patru ani, se desprinde de lîngă mama ei, aleargă spre cățel și începe să-l mîngîie pe cap și pe spate.

Cățelul scheună de plăcere și se întinde cu burta pe asfalt.

"Viteji" sînt însă departe și nu pot vedea scena. Pacat! Ar fi avut ceva de învățat.

Sergiu ADAM

